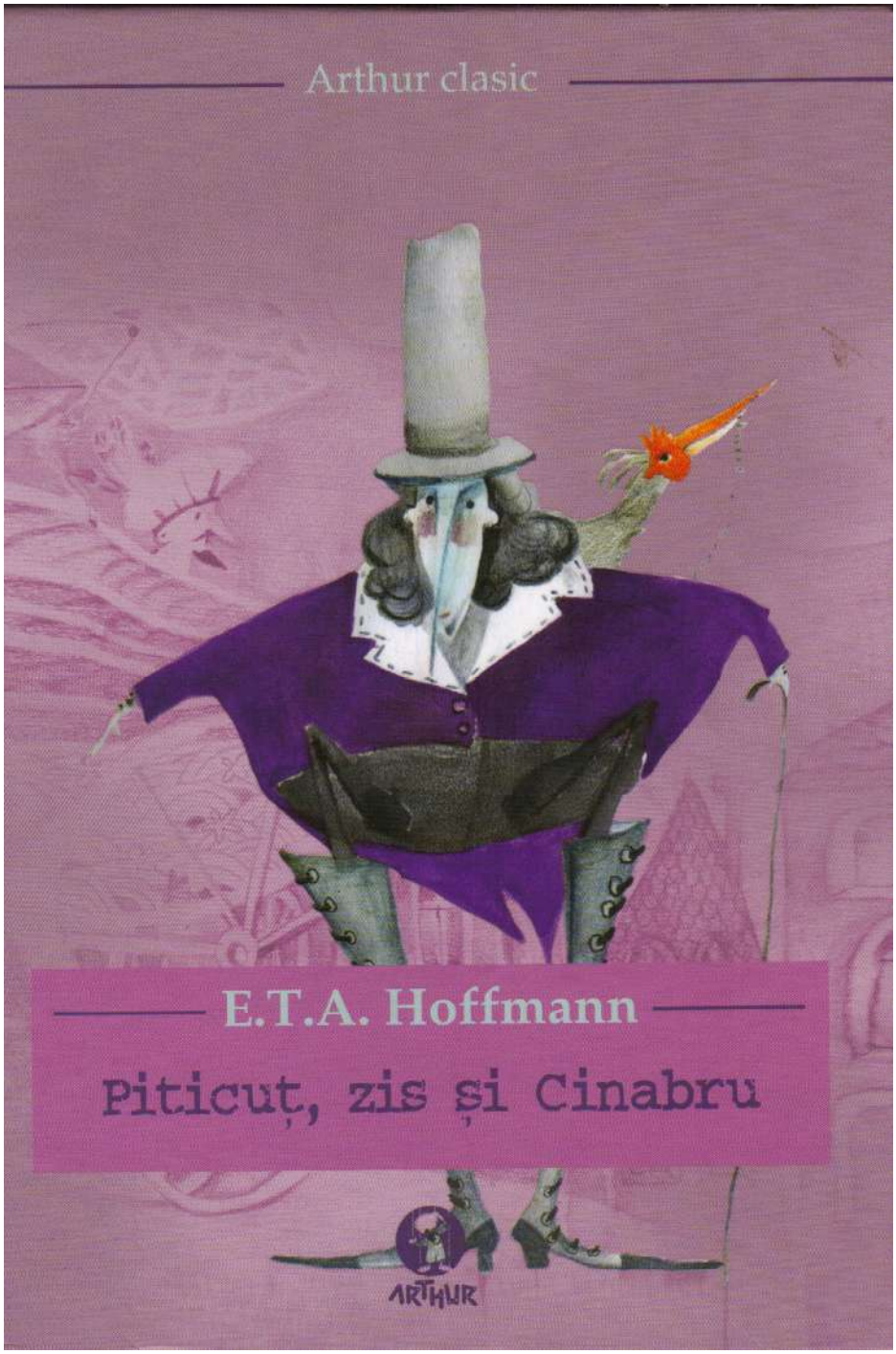

PITICUȚ, ZIS ȘI CINABRU
E.T.A. HOFFMANN

Emst Theodor Amadeus Wilhelm Hoffmann *(1776-1822) scriitor, compozitor, caricaturist, pictor german romantic, cunoscut datorită nuvelelor şi basmelor sale fantastice. S-a născut în Koningsberg, Prusia, aspiraţiile sale timpurii fiind orientate spre muzică şi pictură. Urmează, conform tradiţiei familiei, cursurile Facultăţii de Drept, fără a-şi abandona pasiunea pentru muzică: a compus o simfonie, 9 opere, 2 mise; alte lucrări pentru pian şi orchestră, muzică de cameră. În 1813, în semn de omagiu şi admiraţie faţă de Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791), îşi schimbă cel de-al treilea nume, Wilhelm, în Amadeus. Lucrează ca jurist, dirijor, critic şi regizor de teatru muzical în Bamberg şi în Dresda până în 1814.*

Recunoscând că nu avea să ajungă un mare compozitor, se orientează, abia la jumătatea vieţii, către scris. În 1809, Hoffmann elaborează prima sa lucrare literară importantă, nuvela fantastică Cavalerul Gluck (Ritter Gluck), *căreia i se vor alătura mai târziu nuvelele* Urciorul de aur (Der goldne Topf), Piticuț, zis și Cinabru (Klein Zaches, genannt Zinnober), *romanele* Elixirele diavolului (Die Elixiere des Teufels) *şi* Părerile despre viață ale motanului Murr (Lebensansichten des Katers Murr). *În ianuarie 1822 autorităţile îi confiscă manuscrisul povestirii* Meşterul Purice (Meister Floh), *în care era parodiată funcţionărimea prusacă. În urma procesului, este permisă publicarea povestirii într-o formă cenzurată, însă lui Hoffmann i se interzice orice activitate literară.*

Cuprins

CAPITOLUL 1. Micul monstru — Primejdia iminentă ce ameninţă un nas de păstor — Cum prinţul Paphnuthis a introdus reforme în ţara lui şi zâna Rosabelverde s—a retras într—o mănăstire 3

CAPITOLUL 2. Poporul necunoscut pe care învăţatul Ptolomeus Philadelphus l—a descoperit în călătoriile lui — Universitatea din Kerepes — Cum i—a zburat studentului Fabian o pereche de cizme pe deasupra capului şi cum profesorul Mosch Terpin l—a poftit la ceai pe studentul Balthasar 9

CAPITOLUL 3. În care se povesteşte cum Fabian n—a ştiut ce să mai spună — Candida şi alte fecioare care nu trebuie să mănânce peşte — Ceaiul literar al lui Mosch Terpin — Tânărul prinţ 14

CAPITOLUL 4. În care se povesteşte cum violonistul italian Sbiocca l—a ameninţat pe domnul Cinabru că îl aruncă în contrabas şi cum referendarul Pulcher n—a putut căpăta postul de la Ministerul Afacerilor Străine — Despre vameşi şi miracole prohibite — Balthasar e vrăjit cu un mâner de baston 20

CAPITOLUL 5. Cum prinţul Barsanuph, dejunând ciocârlii de Leipzig cu rachiu de Danzig, s—a pătat cu unt pe pantalonii de caşmir şi l—a înălţat pe secretarul intim Cinabru la rangul de consilier special intim — Cărţile cu imagini ale doctorului Prosper Alpanus — Cum un portar l—a muşcat de deget pe studentul Fabian, cum acesta a purtat o haină cu coadă şi de aceea lumea a râs de el — Fuga lui Balthasar 24

CAPITOLUL 6. Cum consilierul special intim Cinabru a fost pieptănat în grădina lui şi a făcut o baie de rouă în iarbă — Ordinul „Tigrul verde" — Ideea fericită a unui croitor al teatrului — Cum domnişoara von Rosenschon şi—a vărsat cafea pe haine şi Prosper Alpanus a asigurat—o de prietenia lui 30

CAPITOLUL 7. Cum profesorul Mosch Terpin cerceta natura în pivniţa princiară — Mycetes Beelzebub — Disperarea studentului Balthasar — Influenţa binefăcătoare a unei vile de ţară bine gospodărite asupra fericirii casnice — Cum Prosper Alpanus i—a dat lui Balthasar o tabacheră de baga şi a pornit apoi călare 36

CAPITOLUL 8. Cum Fabian, din cauza hainei lui prea lungi, a fost considerat drept un sectar religios — Cum prinţul Barsanuph s—a ascuns după paravan şi l—a scos din slujbă pe directorul general al Afacerilor Naturale — Fuga lui Cinabru din casa lui Mosch Terpin — Cum Mosch Terpin a vrut să călătorească pe un fluture şi să fie împărat şi cum după aceea s—a dus să se culce 40

Capitolul 9. Încurcătura unui camerist fidel — Cum bătrâna Liese a stârnit o răzmeriţă şi ministrul Cinabru a alunecat din fugă — Modul remarcabil în care medicul prinţului a explicat moartea năprasnică a lui Cinabru — Cum prinţul Barsanuph s—a înduioşat, a mâncat ceapă şi cum pierderea lui Cinabru a rămas de neînlocuit.... 44

CAPITOLUL 10. Melancolice rugăminţi ale autorului — Cum profesorul Mosch Terpin s—a liniştit şi Candida n—a putut niciodată să se supere — Cum un cărăbuş i—a bâzâit ceva la ureche doctorului Prosper Alpanus, cum acesta şi—a luat rămas—bun, iar Balthasar a avut parte de o căsătorie fericită 49

CAPITOLUL 1. *Micul monstru — Primejdia iminentă ce ameninţă un nas de păstor — Cum prinţul Paphnuthis a introdus reforme în ţara lui şi zâna Rosabelverde s—a retras într—o mănăstire*

În apropierea unui sat, chiar lângă drum, stătea pe pământul înfierbântat de soare o biată ţărancă zdrenţuroasă. Flămândă şi însetată, săraca femeie căzuse istovită sub povara vreascurilor pe care le purta în coşarcă din spate şi pe care le adunase din pădure cu mare osteneală. Abia mai putea răsufla şi credea că are să moară de oboseală, dar, în acelaşi timp, se consola că poate aşa va sfârşi cu necazurile. Totuşi, mai avu atâta putere să dezlege frânghiile cu care era legată coşarcă şi să se târască până la o pajişte din apropiere. Acolo începu să se vaiete în gura mare:

—De ce oare numai peste mine şi peste bietul meu bărbat trebuie să cadă toate necazurile? Numai noi, din tot satul, rămânem mereu săraci, cu toate că lucrăm din greu, şi abia câştigăm cu ce să ne astâmpărăm foamea. Acum trei ani, când bărbatu—meu a săpat în grădină şi a găsit banii aceia de aur, am crezut că ni s—a întors norocul în casă şi au venit iar vremuri bune. Şi pe urmă? Ne—au călcat hoţii şi ne—au furat banii, casa şi grajdul ne—au ars, grâul pe câmp ni l—a bătut grindina şi, ca să ne fie nenorocirea şi mai mare, ne—a pedepsit Dumnezeu şi cu stârpitura asta pe care am născut—o, ca să ajungem de râsul satului... La Sfântul Laurenţiu[1]

a împlinit trei ani şi încă nu se poate tine pe picioruşele lui subţiri ca nişte beţe, nu poate să meargă şi, în loc să vorbească, hârâie şi miaună ca o pisică. Şi doar mănâncă stârpitura ca un băiat voinic de opt ani, dar nu se prinde nimic. De ne—ar ajuta Dumnezeu să scăpăm, şi noi, şi el, să nu mai fie nevoie să—l hrănim, chinuindu—ne şi luptându—ne din greu cu sărăcia! Că de mâncat şi de băut are să mănânce şi are să bea mereu, dar de muncit, niciodată! Doamne, Doamne, asta e mai mult decât poate îndura un om! Mai bine ar fi să mor!

Şi ţăranca începu să plângă şi să ofteze până când, istovită, adormi.

Femeia avea dreptate să fie necăjită din cauza stârpiturii pe care o născuse cu trei ani în urmă. Ceea ce, la prima vedere, putea să fie luat drept o bucată de lemn noduros şi răsucit era un copil diform, înalt numai de două palme, ce se dăduse jos din coşarcă în care şezuse de—a curmezişul şi se tăvălea acum mârâind prin iarbă. Capul îi era vârât în umeri, spatele îi era rotund ca un dovleac şi, de sub piept, îi atârnau picioruşele subţiri ca nişte beţe, aşa încât copilul semăna cu o ridiche despicată în două. Un ochi mai puţin pătrunzător nu putea vedea mare lucru din faţa lui, dar, uitându—te mai bine, zăreai un nas ascuţit şi lung, care ţâşnea dintr—un smoc de păr negru şi ţepos, şi doi ochi mici, negri şi scânteietori, ce dădeau feţei bătrânicioase şi zbârcite înfăţisarea unui spiriduş.

În timp ce, aşa cum am spus, femeia căzuse,împovărată de durere, într—un somn adânc şi copilaşul ei se tăvălea pe lângă dânsa, domnişoara von Rosenschon, care se retrăsese la mănăstirea din apropiere, tocmai trecea pe acolo, întorcându—se de la plimbare. Şi, cum era o fire cucernică şi miloasa, se înduioşa văzând creatura din faţa ei.

—O, Doamne! exclamă ea, câtă nenorocire şi cât necaz întâlneşti pe lumea asta! Biata femeie! Ştiu că trăieşte ca vai de lume, munceşte peste puteri şi a căzut aici doborâtă de foame şi de osteneală! Abia acum simt cât sunt de săracă şi de neputincioasă! O, de—aş putea să ajut atâta cât vreau! Totuşi, puţinul care mi—a mai rămas, putinele daruri pe care soarta duşmănoasă nu mi le—a răpit încă şi nu mi le—a putut nimici, astfel că mai dispun de ele, am să le întrebuinţez ca să o ajut pe nenorocita asta. Bani, chiar dacă aş avea, nu ţi—ar folosi la nimic, sărmană femeie, ba poate chiar ţi—ar face şi mai rău. Ţie şi bărbatului tău nu vă este hărăzită bogăţia şi cui nu—i dat să fie bogat aceluia îi pier banii din buzunar, nici el nu ştie cum, n—are de pe urma lor decât supărare, şi, cu cât are bani mai mulţi, cu atât sărăceşte mai tare. Eu ştiu însă că, mai mult decât orice sărăcie şi orice necaz, ceea ce îţi roade inima e faptul că ai născut stârpitura asta, care îţi stă pe cap ca o povară grea şi ticăloasă pe care trebuie s—o duci toată viaţa. Mare, frumos, voinic, deştept, copilul nu poate să ajungă, dar poate că i s—ar putea ajuta în alt chip.

Domnişoara von Rosenschon se aşeză jos pe iarbă şi luă copilul în braţe. Stârpitura se zbătu şi se zvârcoli, mârâi şi vru s—o muşte de deget. Ea însă îi spuse:

—Stai, stai liniştit, gândăcelule!

Şi îl dezmierdă uşor cu mâna pe cap, de la frunte până la ceafă. Netezi astfel părul zburlit al copilului,

---

[1] Se sărbătoreşte în ziua de 10 august. (N.tr.)

aşa încât i se revărsă în bucle frumoase şi moi pe umerii ridicaţi şi pe spinarea încovoiată ca dovleacul. În vremea asta, copilul se liniştise tot mai mult şi adormise. Domnişoara îl aşeză cu grijă lângă mama lui, o stropi pe aceasta cu o licoare frumos mirositoare dintr—o sticluţă, apoi plecă repede.

Când femeia se trezi se simţi ciudat de înviorată şi de întremată. Parcă ar fi mâncat zdravăn şi ar fi băut un vin bun.

—Cât de puţin am dormit şi ce bine mă simt! zise ea. Dar iacă soarele acuşi apune, hai să mergem acasă!

Şi spunând asta, vru să—şi pună coşarcă în spate, dar văzu că prichindelul nu mai era înăuntru. Chiar în clipa aceea, el se ridica scâncind din iarbă. Când îl văzu, mamă—sa pocni din palme de mirare şi strigă:

—Piticuţ! Piticuţ! Cine ţi—a pieptănat părul aşa de frumos? Piticuţ! Piticuţ! Ce bine ţi—ar sta ţie părul dacă n—ai fi un copil atât de urâcios şi de obraznic! Haide acuma! Vino—ncoace să te pun în coşarcă!

Femeia vru să–l ia şi să–l aşeze deasupra vreascurilor, dar Piticuţ zvârli din picioare, rânji şi mieună:

—Nu vreau!

—Piticuţ! Piticuţ! strigă mamă—sa uimită, dar de unde ai învăţat să vorbeşti? Dacă eşti atât de frumos pieptănat şi vorbeşti aşa de bine, atunci înseamnă că poţi şi sa mergi!

Femeia îşi puse coşarcă în spate, Piticuţ i se agăţa de şorţ şi amândoi porniră spre sat. În drum, trecură prin faţa casei pastorului. Tocmai atunci, acesta stătea în uşă cu băiatul lui cel mai mic, un copil de trei ani, frumos, cu cârlionţi aurii. Când o văzu pe femeia cu coşarcă grea în spate şi cu Piticuţ care i se ţinea de şorţ, pastorul îi zise:

—Bună seara, cumătră Liese, ce mai faci?! Ţi—ai încărcat prea tare coşarcă, abia mai poţi merge. Vino—ncoace şi stai puţin aici pe bancă, lângă uşă. Am să poruncesc slujnicei să—ţi aducă un pahar cu vin.

Femeia nu aşteptă să—i spună de două ori, îşi puse jos coşarcă şi tocmai voia să deschidă gura şi să—şi verse toată jalea şi tot necazul, când Piticuţ, din cauza mişcării repezite pe care o făcuse mamă—sa, îşi pierdu echilibrul şi căzu rostogolindu—se la picioarele pastorului. Acesta se aplecă repede şi–l ridică, spunând:

—Hei, cumătră Liese, cumătră Liese, ce băieţaş frumos ai! E o adevărată binecuvântare cerească să ai asemenea copil!

Şi, zicând acestea, îl luă pe Piticuţ în braţe şi începu să–l dezmierde, părând că nu observă cum obraznica stârpitură mârâia şi scheuna, vrând să–l muşte de nas. Cumătră Liese stătea locului, uluită, şi se uita la pastor cu ochii holbaţi neştiind ce să creadă.

—Vai, domnule pastor, spuse Liese cu glas tânguitor, cum poate un om ca dumneavoastră să râdă de o biată femeie pe care Dumnezeu, numai El ştie de ce, a pedepsit—o destul cu stârpitura asta!

—Ce tot vorbeşti? zise pastorul foarte serios, ce tot vorbeşti dumneata, femeie? Ce râs? Ce stârpitura? Ce pedeapsă a lui Dumnezeu? Nu te înţeleg defel şi văd doar că dumneata trebuie să fii orbită cu totul, dacă nu ţi—e drag băieţaşul ăsta aşa de frumuşel! Sărută—mă, mititelule!

Pastorul îl strânse la piept pe copil, dar Piticuţ mârâi:

—Nu vreau!

Şi se repezi din nou la nasul pastorului.

—Ia uite obraznicul şi ticălosul! strigă Liese speriată, în clipa aceea, băiatul pastorului spuse:

—Tată, ce frumos te porţi tu cu copiii! Toţi trebuie să te iubească!

—Auzi, exclamă pastorul în timp ce ochii îi străluceau de bucurie, auzi, cumătră Liese, ce frumos vorbeşte băieţaşul dumitale cu care te porţi atât de urât! Văd eu că niciodată n—ai să—ţi iubeşti copilul, oricât ar fi el de drăguţ şi de cuminte. Ascultă, ştii ceva, dă—mi–l mie să–l cresc şi să–l îngrijesc. Săracă cum eşti, băiatul îţi este mai mult o povară. Mie însă are să—mi facă plăcere să–l cresc ca pe copilul meu!

Nemaiputând să—şi vină în fire de mirare, Liese zise:

—Cum, domnule pastor, dumneavoastră chiar vreţi să luaţi pe bicisnicul ăsta şi să–l creşteţi şi să mă scăpaţi de necazul ce–l am cu el?

Totuşi, cu cât ea spunea că băiatul e urât şi bicisnic, cu atâta pastorul afirma cu mai mare tărie că, în orbirea ei, nici nu merită să fie binecuvântată de Dumnezeu cu darul de preţ al unui asemenea copil minunat. La urmă, mânios, pastorul îl luă pe Piticuţ în braţe şi intră încasă, încuind uşa după dânsul.

Liese rămase încremenită, neştiind ce să mai creadă: „Ce—o fi păţit oare domnul pastor, îşi spuse ea, de s—a îndrăgostit de Piticuţ al meu şi ti crede frumos şi deştept?. .. Oricum ar fi, Dumnezeu să—i ajute

că m—a scăpat de povară şi şi—a luat—o Lui pe cap... Să—l vedem cum are s—o poarte! Hei! Ce uşoară îmi pare acum coşarcă, de când nu mai stă Piticuţ înăuntru, el, cea mai împovărătoare grijă!"

Şi, luându—şi coşarcă în spate, Liese pomi veselă şi despovărată, văzându—şi de drum.

Chiar dacă n—aş vrea eu să—ţi spun, binevoitorule cititor, tu ai şi ghicit, desigur, că nu era Lucru curat cu domnişoara von Rosenschon sau Rosengriinschon, cum o chema altădată. Căci numai datorită faptului că ea îl dezmierdase pe cap pe Piticuţ şi îi netezise părul, pastorul credea acum că Piticuţ e un copil frumos şi cuminte şi îl luase la dânsul. Totuşi, iubite cititor, în ciuda spiritului tău ascuţit, s—ar putea să faci presupuneri greşite sau chiar, în dauna acestei poveşti, să sari mai multe file, doar ca să afli mai repede ce este cu această misterioasă domnişoară. Aşadar, e mai bine să—ţi povestesc de pe acum ceea ce ştiu despre ea.

Domnişoara von Rosenschon era înaltă, cu o statură maiestuoasă şi nobilă, şi cu o fire puţin cam mândră şi poruncitoare. Faţa ei, deşi se putea numi desăvârşit de frumoasă, făcea, mai ales când domnişoara privea ca de obicei foarte serios drept înainte, o impresie stranie, aproape neplăcută, pricinuită de un semn deosebit de ciudat între sprâncene, pe care văzându–l, te întrebai dacă era într—adevăr cu putinţă ca o domnişoară nobilă ca ea să–l poarte. În acelaşi timp însă, şi mai ales în vremea trandafirilor, când cerul era senin, ea avea în ochi atâta graţie şi atâta bunătate, încât, privind—o, oricine se simţea cuprins de o dulce şi irezistibilă vrajă. Când am avut plăcerea s—o întâlnesc, prima şi ultima oară, părea să fie o femeie în floarea vârstei, ajunsă pe culmea cea mai desăvârşită a vieţii, şi m—am gândit că mare noroc am avut s—o văd în acest timp şi să mă minunez de frumuseţea ei, care, desigur, n—avea să mai dureze multă vreme. Dar mă înşelam. Cei mai bătrâni din sat spuneau că o cunoşteau aşa pe domnişoara von Rosenschon de când îşi aduceau aminte şi că niciodată n—o văzuseră altfel: nici mai bătrână, nici mai tânără, nici mai urâtă, nici mai frumoasă decât acuma. Aşadar, timpul nu părea să aibă nicio putere asupra ei şi chiar numai acest fapt putea să pară ciudat. Mai erau însă şi multe alte lucruri şi oricine s—ar fi gândit puţin la ele s—ar fi mirat tot atât de tare, ba chiar nici nu şi—ar mai fi putut reveni din această uimire. Mai întâi de toate, se vedea foarte bine la dânsa înrudirea cu florile al căror nume îl purta. Nu numai că nimeni pe lume nu putea creşte nişte roze la fel de frumoase ca ea, dar trandafirii răsăreau chiar din cel mai uscat şi mai păcătos spin pe care domnişoara îl înfigea în pământ. Pe urmă, era sigur că ea, în plimbările—i solitare prin pădure, stătea de vorbă cu glasuri ciudate ce se auzeau din copaci, din tufişuri, din izvoare şi din pâraie. Un tânăr vânător o văzuse chiar în mijlocul pădurii, înconjurată de tot felul de păsări cu pene strălucitoare, neobişnuite prin părţile acestea, care zburau pe lângă ea şi o mângâiau şi păreau că—i spun multe lucruri plăcute şi vesele cu cântecul şi cu ciripitul lor, deoarece ea râdea şi se bucura auzindu—le.

Iată de ce, arunci când domnişoara von Rosenschon venise la mănăstire stârnise imediat atenţia tuturor de prin împrejurimi. Primirea ei în mănăstire se făcuse la porunca prinţului. Baronul Pratextatus von Mondschein, stăpânul moşiei în a cărei apropiere se afla mănăstirea, şi ocrotitorul acestui aşezământ, nu putuse aşadar să spună nimic împotrivă—i, deşi era frământat de cele mai groaznice îndoieli: zadarnice fuseseră cercetările lui în *Cartea turnirurilor* de Rixner[2]

şi prin cronici ca să afle familia Rosengrunschon. Din această pricină, pe bună dreptate, el se îndoia de nobleţea domnişoarei care nu putea arăta niciun arbore genealogic cu treizeci şi două de ramuri şi, prin urmare, nu putea intra într—o mănăstire nobilă. în sfârşit, o rugă, mâhnit şi cu lacrimi în ochi, să—şi schimbe măcar numele şi să—şi spună Rosenschon, căci numele acesta ar mai putea însemna ceva şi cu el s—ar mai putea găsi vreun strămoş. Domnişoara îi făcu pe plac.

Poate că mânia lui Pratextatus împotriva domnişoarei fără strămoşi se va fi arătat într—un chip sau altul, dând de bună seamă prilej zvonurilor rele care s—au răspândit mai pe urmă în sat. La sfaturile vrăjitoreşti din pădure, care nu aveau nicio însemnătate, de altfel, se adăugară şi alte întâmplări ce merseră din gură în gură, punând lumea pe gânduri şi aruncând o lumină confuză asupra firii domnişoarei. Mătuşa Arme, nevasta şoltuzului[3], pretindea că, atunci când domnişoara stă la fereastră şi strănută tare, se brânzeşte laptele în tot satul. Dar, de abia se dovedi că lucrul acesta e adevărat, că se întâmplă ceva şi mai cumplit. Michel, copilul învăţătorului, şterpelise nişte cartofi copţi din bucătăria mănăstirii şi fusese prins de domnişoara von Rosenschon, care îl ameninţase, zâmbind, cu degetul. De

---

[2] Aluzie la *Cartea turnirurilor* de Georg Ruxner sau Rixner, apărută în 1530; dădea informaţii despre blazoanele celor mai de seamă familii nobiliare din Germania. (N.tr.)

[3] Titlu dat în Evul Mediu conducătorului unui oraş. (N.tr.)

îndată, copilul rămase cu gura deschisă, ca şi cum ar fi avut mereu în gură un cartof fierbinte, aşa încât sărmanul trebui de atunci înainte să poarte o pălărie cu marginea foarte lată în faţă, fiindcă altfel i—ar fi plouat în gură. În curând fu lucru sigur că domnişoara se pricepe să descânte focul şi apa, să cheme furtuna şi grindina, să încâlcească părul şi aşa mai departe. Şi nimeni nu se mai îndoia acum de spusele ciobanului care văzuse cu spaimă la miezul nopţii pe domnişoara zburând călare pe o mătură şi având în faţa ei o rădaşcă uriaşă dintre ale cărei coarne ţâşneau flăcări albastre!

Lumea începu să se frământe, oamenii voiau să o ucidă pe vrăjitoare şi mai—marii satului hotărâră nici mai mult, nici mai puţin decât s—o ridice pe domnişoara din mănăstire şi s—o arunce în apă, ca să se facă dovada obişnuită de vrăjitorie[4] .

Baronul Pratextatus nu curmă zvonurile şi îşi spuse zâmbind: „Aşa păţesc oamenii simpli care n—au strămoşi şi care n—au o spiţă veche cum are un Mondschein".

Când află de nenorocirea ce o ameninţa, domnişoara fugi în oraş. Curând după aceea, baronul Prâtextatus von Mondschein primi poruncă din partea prinţului ţării prin care i se făcea cunoscut că nu există vrăjitorie şi i se ceru să vâre la închisoare pe mai—marii satului pentru pofta lor neghioabă de—a vedea cum înoată o domnişoară dintr—o mănăstire nobilă, iar celorlalţi ţărani şi femeilor lor să le spună să nu se atingă de dânsa, căci altminteri vor fi aspru pedepsiţi cu bătaia. Ţăranii se liniştiră de frica pedepsei şi, din clipa aceea, nu mai vorbiră decât de bine despre domnişoara von Rosenschon, fapt care avu pentru sat şi pentru dânsa cele mai folositoare urmări.

La cancelaria prinţului se ştia foarte bine că domnişoara von Rosenschon nu era alta decât zâna Rosabelverde, vestită şi cunoscută în lumea întreagă. Iată povestea ei:

Nu era pe pământ ţară mai plăcută decât micul principat în care se găsea moşia baronului Pratextatus von Mondschein, unde locuia domnişoara von Rosenschon, în sfârşit, acolo unde, iubite cititor, s—au întâmplat toate cele pe care vreau să ţi le povestesc acuma pe îndelete.

Înconjurată de nişte munţi înalţi, ţărişoara asta, cu livezile ei înflorite, cu râurile ei repezi şi fântânile ţâşnitoare, mai ales pentru faptul că nu se găseau oraşe, ci numai sate frumoase şi, ici—colo, palate singuratice, semăna cu o grădină minunată prin care locuitorii se plimbau, liberi de orice povară a vieţii. Toţi ştiau că în ţară domnea prinţul Demetrius, dar nimeni nu simţea stăpânirea lui şi asta făcea ca toată lumea să fie mulţumită. Cei ce îndrăgeau libertatea, locurile frumoase şi cerul dulce nu puteau să—şi aleagă alt loc mai plăcut decât principatul acesta. Printre alţii, şi multe zâne bune, cărora, după cum se ştie, le place mai mult decât orice căldura şi libertatea, veniră şi se aşezară aici. Lor, negreşit, li se datorează faptul că, aproape în fiecare sat, dar mai cu seamă prin păduri, se întâmplau foarte des minuni dintre cele mai încântătoare, iar oricare dintre locuitori, pătruns de farmecul şi de bucuria acestora, credea în miracole şi, fără să ştie, tocmai din pricina asta, era şi rămânea un cetăţean destoinic. Zânele cele bune, care trăiau în voia lor, bucuroase ar fi hărăzit viaţa veşnică minunatului Demetrius. Dar asta nu era în puterea lor! Demetrius muri şi la tron urmă fiul lui, Paphnutius. Acesta, chiar de pe când trăia tatăl său, fusese supărat că, după părerea lui, poporul şi statul erau lăsate în părăsire, nefiind conduse cum se cuvine. El se hotărî să guverneze şi îl numi ca prim—ministru al ţării pe valetul său Andres care, odinioară — pe când prinţul se afla la un birt de dincolo de munţi şi îşi uitase punga acasă —, îi împrumutase şase duca ţi, scoţându—l, astfel dintr—o mare încurcătură.

—Vreau să guvernez, dragul meu! îi spuse Paphnutius.

Andres citi în privirile stăpânului său gândurile ce—l frământau, i se aruncă la picioare şi rosti solemn:

—Sire, ceasul cel mare a bătut! Prin Alteţa Voastră, o ţară se ridică strălucind din haosul întunecat. Sire, vă roagă aici cel mai credincios slujitor, având în piept şi în gâtlej miile de voci ale sărmanului şi nefericitului popor! Sire, introduceţi şi la noi ideile Iluminismului.

Paphnutius fu zguduit de înaltele gânduri ale ministrului său. Îl ridică de jos, îl strânse furtunos la piept şi spuse hohotind de plâns:

—Ministre... Andres... îţi sunt dator şase ducaţi... îţi sunt dator şi mai mult decât atât... fericirea mea... domnia mea! O, slujitor credincios şi priceput!

Paphnutius vru să pună imediat să se tipărească un edict, scris cu litere de—o şchioapă, care să se afişeze în toate părţile şi prin care să anunţe că din clipa aceea s—au introdus în ţară reformele uuministe, toţi locuitorii fiind nevoiţi să se supună acestora.

---

[4] Persoana bănuită de vrăjitorie era aruncată în apă; dacă nu se ducea la fund era o dovadă că avea legături cu diavolul şi, drept urmare, era arsă pe rug. (N.tr.)

—Sire, spuse Andres, sire, nu merge aşa!
—Dar cum, dragul meu? întrebă Pahnutius şi, luându–l pe ministru de butoniera hainei, îl duse în cabinetul lui şi închise uşa.
—Sire, începu Andres, aşezându—se pe un taburet în faţa prinţului, sire, efectul edictului Alteţei Voastre cu privire la reforme ar putea să fie distrus într—un chip foarte neplăcut dacă nu—i adăugăm o măsură care poate părea aspră, dar care este înţelept să fie luată. înainte de—a trece la reforme, adică înainte de—a tăia pădurile, de—a face navigabil râul, de—a planta cartofi, de—a îmbunătăţi şcolile la sate, de—a sădi salcâmi şi plopi, de—a pune pe copii să cânte pe două voci rugăciunea de dimineaţă şi de seară, înainte de—a face şosele şi de—a vaccina oamenii, este nevoie să—i alungăm din ţară pe toţi aceia care au credinţe primejdioase, care nu se supun raţiunii şi ademenesc poporul cu tot felul de prostii. Aţi citit *O mie şi una de nopţi,* Alteţă, căci ştiu că înălţatul vostru părinte, odihnească–l Domnul în pace, iubea asemenea cărţi nefaste şi vi le—a dat să le citiţi, pe vremea când Alteţa Voastră călărea pe cal de lemn şi mânca turtă dulce. Aşadar, iată! Din cartea aceea, care tulbură mintea, le cunoaşteţi, Alteţă, pe aşa—zisele zâne, însă desigur nu bănuiţi că multe dintre aceste primejdioase fiinţe s—au aşezat în ţara voastră, chiar aici, în apropierea palatului Alteţei Voastre, şi stârnesc numai scandal şi dezordine.

Lăsându—se pe spate în jilţ, prinţul exclamă, palid la faţă de mirare:
—Cum?! Ce spui, Andres?!... Zâne?... Aici, în ţară la mine?

Andres urmă:
—Alteţă, nu avem de ce să fim neliniştiţi. Vom porni cât de curând război, cu înţelepciune, împotriva acestor duşmani ai civilizaţiei. Da! Duşmani ai civilizaţiei le numesc eu pe aceste zâne, fiindcă numai ele suni acelea care, abuzând de bunătatea părintelui vostru, sunt vinovate că statul nostru zace încă în cel mai adânc întuneric. Ele sunt în primejdioasă Legătură cu miraculosul şi, sub numele de poezie, răspândesc o otravă care îi face pe oameni cu desăvârşire incapabili să slujească reformele Iluminismului. Pe urmă, au tot felul de obiceiuri nesuferite şi potrivnice legilor poliţieneşti, obiceiuri din cauza cărora n—ar trebui să fie tolerate în niciun stat luminat. Aşa, de pildă, aceste neobrăzate nu se sfiesc să se plimbe prin văzduh în trăsuri trase de porumbei, de lebede şi chiar de cai înaripaţi. Şi acum întreb pe Alteţa Voastră: face oare să ne ostenim să alcătuim şi să introducem biruri bine ticluite, atunci când există oameni în ţara noastră în stare să arunce pe horn, oricărui cetăţean uşuratic, câte mărfuri nevămuite vor? De aceea, Alteţă, imediat ce reformele vor fi anunţate, afară cu zânele! Palatele lor vor fi înconjurate de poliţie, li se vor lua primejdioasele lor averi şi vor fi date afară ca nişte vagabonde, să se ducă în ţara lor care, după cum Alteţa Voastră ştie din O *mie şi una de nopţi,* se numeşte Djinistan. Prinţul întrebă:
—Poştalionul merge în ţara aceea, Andres?
—Deocamdată nu, răspunse prim—ministrul, dar după introducerea reformelor se va putea orândui un serviciu zilnic de poştalioane şi în direcţia aceea.
—Andres, urmă prinţul, oare felul în care vom proceda împotriva zânelor nu va fi socotit prea aspru? Oare populaţia, obişnuită cu ele, nu va murmura?
—Am şi pentru asta un mijloc, spuse Andres. Nu toate zânele, Alteţă, vor fi trimise în Djinistan. Vom păstra câteva în ţară. Dar nu numai că le vom răpi acestora orice mijloace de—a dăuna reformelor, ci vom întrebuinţa mijloace potrivite ca să facem din ele cetăţeni folositori ai unui stat luminat. Dacă se vor împotrivi să se mărite cu oameni serioşi, atunci vor putea, sub o severă supraveghere, să se îndeletnicească cu diverse treburi folositoare, să împletească ciorapi pentru soldaţi, când e război, sau să facă altceva... Veţi vedea. Alteţă, că oamenii, arunci când zânele vor umbla toată ziua în mijlocul lor, nu vor mai crede în ele şi asta e tot ce poate fi mai bine. Aşadar, murmurele, dacă vor fi, se vor stinge de la sine. În ceea ce priveşte uneltele zânelor, acestea vor intra în vistieria princiară; porumbeii şi lebedele vor fi predate bucătăriei palatului, să se facă din ele fripturi delicioase, iar pe caii înaripaţi vom încerca să—i civilizăm şi să—i transformăm în animale utile, tăindu—le aripile şi ţinându—i permanent în grajduri ca în timpul iernii, procedee pe care sperăm să Ie introducem imediat, odată cu reformele.

Paphnutius fu foarte mulţumit de toate propunerile ministrului său şi, chiar de a doua zi, totul se îndeplini aşa cum fusese hotărât.

Pretutindeni fu afişat edictul ce anunţa introducerea reformelor. Poliţia pătrunse în palatele zânelor, le confiscă averile şi le aresta.

Nu se ştie prin ce întâmplare, dar zâna Rosabelverde era singura care aflase cu câteva ceasuri mai înainte că reformele vor fi introduse şi profitase de aceasta ca s.â dea drumul lebedelor şi să—şi ascundă

trandafirii magici şi celelalte lucruri de preţ. Ea mai ştia de asemenea că fusese aleasă să rămână în ţară, lucru la care se supuse, deşi cu mare scârbă.

Nici Paphnutius, nici Andres nu putură să priceapă de ce zânele care fură strămutate în Djinistan erau atât de vesele şi spuneau că nu ţin deloc la averile pe care le pierduseră.

—Eu cred, spuse Paphnutius revoltat, că Djinistan e un stat mult mai frumos decât al meu şi ele râd de mine şi de edictul meu şi de reformele care de—abia acuma îşi vor arăta roadele.

Geograful şi cu istoricul de la Curte primiră ordinul să facă o dare de seamă amănunţită cu privire la ţara aceea.

Aceştia fură amândoi de acord că Djinistan e o ţară păcătoasă, fără cultură, fără civilizaţie, fără învăţătură, salcâmi sau vaccinare şi că, de fapt, ea nici nu există. Şi ceva mai rău decât să nu existe nu se poate întâmpla unui om sau unei ţări.

Paphnutius se linişti.

Când crângul în floare unde se afla palatul părăsit al zânei Rosabelverde fu tăiat şi Paphnutius, ca să dea exemplu, vaccină el însuşi pe toţi ţăranii satului vecin, zâna îl întâmpină pe prinţ în pădurea prin care acesta se întorcea la palat împreună cu ministrul Andres. Ea îl puse la strâmtoare pe prinţ cu tot felul de vorbe meşteşugite şi mai ales cu câteva scamatorii măiestre şi ciudate, pe care le ţinuse ascunse de poliţie, şi îl îmbrobodi atât de bine, încât prinţul o rugă din tot sufletul să accepte un Ioc în singura şi deci cea mai bună mănăstire de maici din ţară, unde va putea face şi drege ce va vrea, fără să—i pese de edict.

Zâna Rosabelverde primi propunerea şi veni la mănăstire, unde îşi luă, după cum am mai spus, numele de domnişoara von Rosengriinschon iar, mai pe urmă, la cererea insistentă a baronului Prâtextatus von Mondschein, se numi domnişoara von Rosenschon.

CAPITOLUL 2. *Poporul necunoscut pe care învăţatul Ptolomeus Philadelphus l—a descoperit în călătoriile lui — Universitatea din Kerepes — Cum i—a zburat studentului Fabian o pereche de cizme pe deasupra capului şi cum profesorul Mosch Terpin l—a poftit la ceai pe studentul Balthasar*

În scrisorile confidenţiale pe care celebrul învăţat Ptolomeus Philadelphus[5] le—a scris prietenului său Rufin, pe vremea când se afla în îndepărtate călătorii, găsim următorul pasaj interesant:

„Tu ştii, dragul meu Rufin, că nimic nu—mi displace mai mult pe lume decât razele arzătoare ale soarelui, care îmi istovesc vlaga trupului şi îmi ostenesc atât de mult spiritul, încât toate gândurile mi se încâlcesc şi încerc zadarnic să isc ceva clar în mintea mea. Din pricina asta am obiceiul, acuma, în mijlocul verii, să mă odihnesc ziua şi să—mi urmez noaptea călătoria. Aşa şi noaptea trecută, dar vizitiul meu se rătăcise din pricina întunericului prea mare, ieşise de pe calea cea dreaptă si tihnită si ajunsese din nebăgare de seamă pe drumul mare. Cu toate că din cauza zdruncinăturilor cumplite eram azvârlit dintr—un colţ în altul al caleştii, aşa încât capul meu, plin de cucuie, semăna cu un sac de nuci, totuşi, nu m—am trezit din somnul adânc în care căzusem decât atunci când, printr—o izbitură grozavă, am fost aruncat din caleaşca. Soarele îmi strălucea în faţă şi prin bariera care era chiar înaintea mea am văzut turnurile înalte ale unui oraş frumos. Vizitiul, care se văicărea cumplit fiindcă nu numai oiştea, ci şi roata de dinapoi a caleştii se rupsese izbindu—se de bolovanul din mijlocul şoselei, nu se mai gândea la mine. Mi—am înăbuşit înţelepţeşte mânia şi i—am spus domol doar că e un ticălos şi că trebuie să se gândească că Ptolomeus Philadelphus, cel mai vestit învăţat al timpului, sade în fund şi deci să lase oiştea şi roata în pace. Cunoşti, dragă Rufin, puterea pe care o am asupra inimii omeneşti. Vizitiul a sfârşit de îndată cu văicărelile şi m—a ajutat să mă ridic. Din fericire, nu mă lovisem rău şi am putut astfel să merg pe jos, în timp ce vizitiul târa cu greu după el caleaşca stricată. Nu departe de poarta oraşului pe care îl văzusem în zare m—am întâlnit cu o mulţime de oameni aşa de ciudaţi la înfăţişare şi la îmbrăcăminte, încât m—am frecat la ochi ca să văd dacă sunt treaz sau dacă nu cumva un vis caraghios m—a dus într—un tărâm fabulos.[6]

Oamenii aceştia, socotiţi pe drept de mine ca fiind locuitori ai oraşului pe a cărui poartă îi văzusem ieşind, purtau pantaloni lungi şi foarte largi, croiţi după moda japoneză, din stofă scumpă, catifea, ***manchester,*** postav fin sau chiar pânză colorată, împodobiţi din belşug cu galoane, panglici şi şnururi; hainele le erau scurte de tot, de abia le acopereau şalele, şi erau cele mai multe de culoare deschisă, numai câteva erau negre. Părul le atârna nepieptănat şi sălbatic pe umeri şi pe spate; pe cap purtau o tichie mică şi ciudata. Mulţi aveau gâtul gol, după moda turcilor şi a grecilor, alţii, dimpotrivă, purtau în jurul gâtului şi la piept o bucată de pânză albă, asemănătoare întru câtva cu un guler de cămaşă, aşa cum trebuie să fi văzut şi tu, dragă Rufin, în portretele strămoşilor noştri. Deşi aceşti oameni păreau cu toţii să fie foarte tineri, totuşi, vorba le era groasă şi aspră, mişcările lor erau stângace şi la mulţi se observa o umbră uşoară sub nas, ca şi cum ar fi avut în acel loc o mustaţă. Multora dintre ei le ieşeau din pulpana surtucelor nişte ţevi lungi de trestie, de care atârnau ciucuri mari de mătase. Alţii scoseseră beţele acestea, le puseseră la capătul de jos nişte măciulii mai mici sau mai mari, unele din ele chiar foarte mari şi ciudat lucrate; suflând în aceste măciulii printr—o trestie foarte subţire, scoteau cu iscusinţă nouri de fum artificial. Alţii purtau în mână săbii mari şi strălucitoare, ca şi cum s—ar fi dus să întâmpine pe duşman. Alţii aveau, atârnate de umăr sau legate de spate, mici cutii de piele sau de tinichea.

Îţi închipui, dragă Rufin, că eu, care caut să—mi îmbogăţesc cunoştinţele prin observarea atentă a oricărui fenomen nou pentru mine, m—am oprit şi i—am privit cu băgare de seamă pe aceşti oameni ciudaţi. Văzându—mă, ei se adunară în jurul meu şi strigară: «Filistean! Filistean!» şi râseră cu mare zgomot. Asta m—a supărat, într—adevăr, dragă Rufin, se poate închipui ceva mai jignitor pentru un mare savant decât să se creadă despre dânsul că ar fi coborâtor din poporul acela care, acum câteva mii de ani, a fost ucis cu ajutorul unei fălci de măgar? M—am recules repede, reluându—mi demnitatea nativă şi am spus ciudaţilor oameni dimprejurul meu că sper că mă aflu într—un stat luminat şi că mă voi adresa poliţiei şi justiţiei ca să spăl ocara ce mi se făcuse. Toţi începură să mormăie. Chiar aceia care până atunci nu suflaseră fum scoaseră din buzunar maşinăriile trebuitoare pentru aceasta şi toţi îmi

---

[5] Ptolomeus al II—lea Philadelphus, rege al Egiptului între 285 şi 246 î.Hr., protector al artelor. (N.tr.)

[6] Îmbrăcămintea înfăţişată de Hoffmann este aşa—numitul port al vechilor germani, pe care—l arborau studenţii epocii. (N.tr.)

aruncară în faţă nouri groşi de fum care, după cum observasem de—abia atunci, răspândeau o duhoare de nesuferit şi mă ameţeau. Apoi proferară asupra mea un fel de blestem, ale cărui cuvinte, dragă Rufin, din pricina urâţeniei lor, nici nu ţi le pot repeta. Mă gândesc la ele numai cu adâncă groază. Atâta ştiu că parcă era vorba de bătaie cu biciul. în sfârşit, au plecat râzând batjocoritor. Vizitiul meu, care auzise şi văzuse şi el tot ce se întâmplase, începu să—şi frângă mâinile şi să spună: «O, domnule, după cele ce s—au întâmplat, vă sfătuiesc să nu mai intraţi în oraş! Toată lumea are să vă întoarcă spatele şi sunteţi în primejdie să fiţi bă...». Nu l—am lăsat să sfârşească şi am plecat cât am putut mai repede spre satul din apropiere.

Acuma stau într—o odăiţă din singurul han al acestui sat şi îţi scriu. Voi face tot posibilul să aflu cât mai multe despre poporul barbar şi ciudat care locuieşte în acel oraş. Am aflat chiar de pe acum multe ciudăţenii cu privire la moravurile, la apucăturile şi la limba pe care o vorbesc oamenii de acolo. Iii voi povesti lotul cu exactitate."

După cum vezi, iubite cititor, cineva poate să fie un mare savant şi totuşi să nu cunoască fenomenele ceLe mai obişnuite ale vieţii, părându—i—se vis ceea ce toată lumea ştie. Ptolomeus Philadelphus studiase şi el dar, cu toate acestea, nu ştia cum sunt studenţii şi nici nu ştia măcar că se afla în satul Hoch—Jakobsheim, din apropierea celebrei Universităţi din Kerepes, atunci când îi scria prietenului său Rufin despre o întâmplare care, în capul lui, se prefăcuse într—o aventură ciudată. Blajinul Ptolomeus se speriase atunci când întâlnise nişte studenţi, care se duceau veseli şi binedispuşi la plimbare. Ce spaimă l—ar fi cuprins dacă ar fi sosit în Kerepes cu un ceas mai înainte şi dacă întâmplarea l—ar fi dus în faţa casei lui Mosch Terpin, profesorul de ştiinţe naturale! Sute de studenţi, ieşind din casă, l—ar fi înconjurat, vorbind zgomotos între ei, şi în capul lui s—ar fi iscat închipuiri încă şi mai ciudate în faţa acestei învălmăşeli.

Cursurile lui Mosch Terpin erau cele mai frecventate din toată Universitatea din Kerepes. Terpin era, cum am mai spus, profesor de ştiinţe naturale. Explica deci cum plouă, cum tună, cum fulgeră, de ce soarele străluceşte ziua şi luna noaptea, cum şi de ce creşte iarba şi aşa mai departe, astfel încât orice copil trebuia să priceapă. Adunase toată natura într—un mic şi drăguţ compendiu, ca s—o poată avea oricând comod la îndemână, putând să scoată din acesta răspuns la orice întrebare, ca dintr—un sertar. Renumele lui data de—atunci când, după multe experienţe, ajunsese la fericita concluzie că întunericul provine în primul rând dintr—o lipsă de lumină. Aceasta, precum şi faptul că el ştia sa transforme cu deosebită îndemânare experienţele în scamatorii amuzante, îi aducea foarte mulţi auditori.

Îngăduie—mi acum, iubite cititor, fiindcă tu îi cunoşti pe studenţi mai bine decât celebrul savant Ptolomeus Philadelphus şi fiindcă nu eşti nici timid, nici visător ca dânsul, îngăduie—mi, deci, să te duc la Kerepes, în faţa casei profesorului Mosch Terpin, în momentul când el şi—a terminat prelegerea. Atenţia ta este imediat atrasă de către unul dintre studenţii care ies acum de la curs. E un tânăr bine făcut, de vreo douăzeci şi trei, douăzeci şi patru de ani, ai cărui ochi negri strălucesc de duh şi de vioiciune. Privirea lui ar fi aproape semeaţă, dacă tristeţea visătoare care—i învăluie palidul chip nu i—ar domoli focul. Haina lui de postav negru fin, împodobită cu catifea, este croită aproape după vechea modă germană şi cu ea se potriveşte foarte bine gulerul de dantelă albă şi bereta de catifea care îi acoperă buclele castanii. Portul acesta îl prinde de minune fiindcă el, cu firea lui, cu cuviinţa lui în mers şi în mişcări, cu înfăţişarea lui, pare într—adevăr să aparţină unor frumoase şi blajine vremi trecute, aşa că nu te gândi deloc la fandoselile unora care nu fac decât să maimuţărească obiceiuri de altădată, greşit înţelese, şi să le aducă în împrejurările prezentului, tot aşa de greşit înţelese şi ele. Tânărul acesta nu este altul decât studentul Balthasar, băiatul unor oameni de treabă şi cu stare, cuminte, deştept, silitor, şi despre care, cititorule, în povestea minunată ce—am început—o, am de gând să—ţi istorisesc multe lucruri.

Serios, adâncit în gânduri, după cum era felul lui, Balthasar se îndrepta spre poarta oraşului ca să se ducă nu în sala de arme, ca toţi colegii lui, ci în dumbrava care e la depărtare de câteva sute de paşi de Kerepes. Fabian, prietenul lui, un băiat frumuşel şi vioi, care avea şi el aceeaşi fire, fugi după dânsul, strigându—l din urmă:

—Balthasar! Ce faci? Iar vrei să te duci în pădure şi să te plimbi singur ca un filistin melancolic, în timp ce băieţii ceilalţi se exercită în nobila artă a scrimei? Te rog, Balthasar, lasă apucăturile astea neroade şi misterioase şi fii iarăşi vioi şi vesel cum erai altădată. Haide! Să mergem să facem câteva reprize şi după aceea, dacă vrei numaidecât să te plimbi, vin şi eu cu tine.

—Ştiu că intenţiile tale sunt bune, răspunse Balthasar, şi de aceea nu mă supăr că de—atâtea ori alergi

după mine ca un nebun şi—mi strici multe plăceri de care tu habar n—ai. Faci şi tu parte dintre oamenii aceia ciudaţi care cred că cine se plimbă singur e numaidecât melancolic şi care vor să–l mântuiască şi să–l curarisească de felul lor, ca şi curteanul acela linguşitor care voia să—l curarisească pe Hamlet, numai că acesta, când curteanul i—a spus că nu ştie să cânte din flaut, i—a dat o lecţie zdravănă[7] .

Eu, dragă Fabian, te scutesc de această lecţie, dar te rog în acelaşi timp, din tot sufletul, să—ţi găseşti alt tovarăş pentru nobila artă cu sabia şi cu floreta şi să mă laşi să—mi continui drumul în linişte.

—Nu, nu, răspunse râzând Fabian, nu scapi aşa de mine! Dacă nu vrei să mă însoţeşti în sala de arme, vin eu cu tine în pădure! Datoria prietenului credincios este să—ţi alunge tristeţea. Hai să mergem, dragă Balthasar, dacă vrei să fie aşa!

Şi Fabian îşi luă de braţ prietenul şi plecă împreună cu dânsul. Balthasar strânse din dinţi supărat şi se închise într—o tăcere posomorâtă, în timp ce Fabian istorisea vrute şi nevrute. Printre acestea se strecurară şi multe prostii, aşa cum se întâmplă când cineva povesteşte lucruri vesele, fără să se mai oprească.

Când intrară în umbra răcoroasă şi înmiresmată a pădurii, când auziră frunzele foşnind şi parcă suspinând de dor, pâraiele murmurând minunate melodii şi păsările cântând şi trezind ecouri care le răspundeau din munţi, Balthasar se opri, îşi ridică braţele în sus şi spuse:

—O, acuma mă simt iarăşi bine!... Nespus de bine! Fabian îşi privi prietenul cu oarecare uimire, ca unul care nu pricepe bine ce vrea să spună celălalt şi care nu ştie ce să facă.

Balthasar îl luă de mână şi zise plin de bucurie:

—Nu—i aşa, frate, că şi ţie ţi se deschide acuma inima şi că înţelegi şi tu taina minunată a singurătăţii pădurii?

—Nu te înţeleg întru totul, răspunse Fabian, dar, dacă vrei să spui că o plimbare prin pădure îţi face bine, atunci sunt şi eu de părerea ta. Şi mie îmi place să mă plimb, mai ales în tovărăşia cuiva cu care pot sa. stau de vorbă despre lucruri interesante şi instructive. De exemplu, cu profesorul nostru Mosch Terpin e o adevărată bucurie să te plimbi. Cunoaşte orice plantă şi orice iarbă cât de mică şi ştie cum se numeşte şi cărei clase îi aparţine şi se pricepe şi să cunoască vremea...

—Stai, încetează! Te rog, opreşte—te, strigă Balthasar. Ai vorbit despre lucruri care m—ar face să înnebunesc dacă n—ar exista un leac împotriva lor. Felul în care profesorul vorbeşte de natură îmi sfâşie sufletul. Sau, mai degrabă, mă apucă o groază cumplită, ca şi când aş vedea un nebun, care se crede rege şi stăpânitor, cum dezmiardă o păpuşă de paie crezând că—şi îmbrăţişează logodnica prinţesă! Aşa—zisele lui experienţe mi separ o groaznică batjocură a fiinţei divine, al cărei suflu ne întâmpină în mijlocul naturii şi trezeşte în adâncul sufletului nostru cele mai sfinte presimţiri. Câteodată aş fi ispitit să—i sfărâm toate sticlele, toate fiolele, toate instrumentele, dacă nu m—aş gândi că maimuţa nu se lasă de jucat cu focul, până nu—şi frige labele... Vezi, Fabian, gândurile acestea mă frământă la cursurile lui Mosch Terpin şi de aceea vă par atunci mai melancolic şi mai mizantrop decât oricând. Am impresia în momentele acelea că îmi cad casele în cap şi o spaimă cumplită mă împinge afară din oraş. Aici însă o linişte dulce îmi umple sufletul. Stau culcat pe iarbă, printre flori, mă uit în sus la cerul albastru şi deasupra mea şi a pădurii pline de chiot văd cum trec nourii aurii ca nişte visuri splendide dintr—o lume de departe, plină de bucurie şi de fericire!... O, Fabian! atunci se ridică din propriul meu piept un duh minunat, pe care îl aud vorbind în cuvinte misterioase cu frunzele, cu copacii, cu valurile pârâului; nu pot descrie bucuria care îmi cuprinde, cu o dulce şi melancolică încleştare, întreaga fiinţă!

—Ei, spuse Fabian, ăsta—i iarăşi vechiul cântec, despre melancolie şi bucurie, şi pâraie, şi copaci care vorbesc. Toate versurile tale sunt pline de asemenea lucruri drăguţe, care sună destul de mulţumitor la ureche şi pot fi întrebuinţate cu folos dacă nu cauţi şi altceva în ele. Dar spune—mi, dragul meu *melancholicus,* dacă prelegerile lui Mosch Terpin te supără într—adevăr atât de tare, spune—mi pentru ce te duci să le asculţi, de ce nu lipseşti de la niciuna dintre ele şi stai acolo tăcut şi ţeapăn, cu ochii închişi, ca un somnambul?

—Dragul meu, răspunse Balthasar închizând ochii, te rog nu mă mai întreba! O forţă necunoscută mă atrage în fiecare dimineaţă în casa lui Mosch Terpin, îmi prevăd chinurile şi totuşi nu pot rezista; o fatalitate tenebroasă mă împinge!

—Ha! ha! râse cu hohot Fabian. Ce nostim! Ce poetic! Ce mistic! Forţa necunoscută care te atrage în casa lui Mosch Terpin stă în ochii albaştri ai frumoasei Candida! Că eşti îndrăgostit lulea de drăgălaşa

---

[7] Hamlet şi Guildensterrt în Shakespeare, *Hamlet,* actul III, scena 2. (N.tr.)

fată a profesorului, ştim cu toţii de multă vreme şi de asta îţi trecem cu vederea himerele şi ideile tale caraghioase. Aşa se întâmplă cu îndrăgostiţii. Te afli în prima fază a bolii şi trebuie să treci, la vârsta ta, prin toate neroziile prin care eu şi mulţi alţii am trecut, slavă Domnului, fără un public care să te compătimească. Dar să mă crezi, dragul meu, că...

Între timp, Fabian îşi apucase din nou prietenul de braţ şi pornise cu el mai departe. Ieşiseră acum din desiş şi ajunseseră pe drumul ce străbătea pădurea prin mijloc, când Fabian văzu cum venea către ei, în trap, un cal fără călăreţ, învăluit într—un nor de praf...

—Hei—hei! exclamă el întrerupându—şi vorba. Ia uite, mârţoaga asta a luat vânt şi şi—a răsturnat călăreţul. Hai s—o prindem şi să—i căutăm pe urmă stăpânul prin pădure.

Şi Fabian se aşeză în mijlocul drumului.

Calul se apropia din ce în ce mai mult. Deodată, în şa, începu să se deosebească parcă o mogâldeaţă neagră care se zvârcolea, iar pe de lături zăriră două cizme bălăngănindu—se încoace şi încolo. Fabian auzi chiar în faţa lui un „prrr! prrr!" strident şi chiar în aceeaşi clipă o pereche de cizme îi zburară pe lângă nas, iar printre picioare i se rostogoli un obiect ciudat şi negru. Calul sta neclintit şi, cu gâtul întins până la pământ, adulmeca pe mititelul lui stăpân care se tăvălea în praf şi care, în sfârşit, izbuti cu mare greutate să se ridice în picioare. Prichindelul avea capul vârât adânc între umerii înalţi şi, cu ghebul din spate şi din piept, cu trupul scurt şi picioruşele lui subţiri şi lungi, de păianjen, părea un măr înfipt într—o furculiţă, măr în care s—a cioplit o mutră de om. Când Fabian văzu stârpitura asta stranie, izbucni într—un hohot de râs. Prichindelul însă îşi înfundă ţanţoş pe ochi pălărioara pe care şi—o ridicase de jos şi, sfredelindu—l pe Fabian cu priviri aprige, întrebă cu o voce aspră, groasă şi răguşită:

—Acesta e drumul spre Kerepes?

—Da, domnule, răspunse Balthasar domol şi grav şi îi întinse mititelului cizmele adunate din drum.

Toate încercările pe care le făcu prichindelul ca să—şi încalţe cizmele rămaseră zadarnice; se împiedică şi se rostogoli gemând în praful drumului. Balthasar aşeză cizmele cu turetcile în sus, îl ridică binişor pe prichindel şi, lăsându—l uşurel în jos, îi vârî picioruşele în cizmele prea grele şi prea largi pentru dânsul. Prichindelul, tot ţanţoş, îi spuse, cu o mână sprijinită în şold şi cu cealaltă la pălărie:

—*Gracias*[8] , domnul meu!

Şi, îndreptându—se spre cal, apucă hăţurile. Dar toate încercările de—a atinge scările şi de—a se sălta în şa rămaseră zadarnice. Balthasar, mereu serios şi blajin, se apropie şi îl ajută pe prichindel să se urce. Dar acesta probabil îşi luase prea mare vânt căci, în aceeaşi clipă în care ajunse sus, se şi rostogoli jos, de cealaltă parte.

—Nu cu atâta grabă, musiu! spuse Fabian, izbucnind din nou în râs.

Scuturându—şi praful de pe haine, prichindelul răspunse foarte supărat:

—Ia, te rog, mai slăbeşte—mă cu musiu al dumitale! Eu sunt student şi, dacă şi dumneata eşti student, atunci e o insultă pe care mi—o aduci când îmi râzi aşa în nas ca un caraghios. Mâine avem să ne batem în duel la Kerepes.

—Ei, al naibii, spuse Fabian râzând într—una, ia uite domnule ce băiat straşnic şi cum se pricepe de bine în chestii de curaj şi de onoare studenţească!

Şi, apucându—l pe prichindel, fără să—i pese de zvârcolirile acestuia, îl puse pe cal, care o luă imediat la trap, nechezând vesel.

Fabian se ţinea de coaste aproape să se înăbuşe de—atâta râs. Balthasar spuse:

—Ce cruzime să râzi de un om pe care natura l—a năpăstuit în halul acesta! Dacă e într—adevăr student, arunci trebuie să te baţi cu el şi, împotriva uzului academic, duelul nu poate avea loc decât cu pistolul, fiindcă adversarul tău nu poate ţine în mână spada sau floreta.

—Cât de serios şi de sumbru priveşti iarăşi lucrurile, răspunse Fabian. Nu mi—a trecut niciodată prin cap să râd de un om bicisnic şi diform. Dar, ia spune—mi, de ce o asemenea pocitanie s—apucă să se urce pe cal, când nici nu ajunge să se uite măcar peste gâtul animalului? De ce s—apucă să se încalţe cu nişte cizme uriaşe? Cine—l pune să se îmbrace cu o redingotă lungă până la pământ, cu atâtea panglici şi ciucuri, şi galoane, şi să—şi aşeze pe cap o pălărie de catifea atât de ciudată? Şi de ce, mă rog, îşi ia mutra asta mândră şi obraznică şi se opinteşte să scoată asemenea sunete barbare? Te întreb, dacă face toate astea, nu merită oare să râzi de el ca de un caraghios ce este? Eu mă întorc repede în oraş. Vreau

---

[8] Mulţumesc (sp.). (N.tr.)

numaidecât să văd ce senzaţie are să stârnească sosirea domnului *studiosus* pe ducipalul[9] dumisale!... Astăzi nu îţi pot intra în voie cu nimic! La revedere!

Şi Fabian porni zorit înapoi spre oraş.

Balthasar părăsi drumul mare şi se pierdu în desişul pădurii. Aici se aşeză pe un covor de muşchi; se simţea cuprins, chiar copleşit de sentimente amare. O iubea desigur pe Candida, dar faţă de toată lumea şi chiar faţă de el însuşi ascunsese în adâncul sufletului această iubire. Atunci când Fabian vorbise de asta aşa, de—a dreptul, cu atâta nesocotinţă, avusese impresia că nişte mâini aspre şi obraznice rup vălul din faţa icoanei pe care nu îndrăznise s—o atingă şi i se părea acum că sfânta din icoană *pe el* are să fie supărată veşnic. Da, vorbele lui Fabian i se păreau o batjocorire groaznică a întregii lui fiinţe, a celor mai frumoase visuri ale lui.

—Care vasăzică, exclamă el supărat, carevasăzică, Fabian, tu mă crezi un prost îndrăgostit, un nătărău care aleargă la cursurile lui Mosch Terpin pentru ca măcar o oră să poată sta cu Candida sub acelaşi acoperiş, care rătăceşte singuratic prin pădure ca să viseze la iubita lui şi pe urmă să mai şi scrie ce visează, un neghiob care strică arborii crestând în coaja lor nume caraghioase, care în faţa fetei nu scoate nicio vorbă, ci numai suspină şi geme şi face o mutră plouată, de parcă l—ar durea stomacul, care păstrează la piept, pe piele, florile veştejite purtate de ea sau chiar mănuşa ce a pierdut—o — în sfârşit, un om care e în stare de tot felul de nebunii copilăreşti! Şi de aceea, tu, Fabian, mă necăjeşti, şi de aceea toţi băieţii râd de mine, şi de aceea eu şi toată lumea mea lăuntrică suntem poate un obiect de batjocură! Şi Candida, atât de frumoasă... atât de...

În clipa când rosti acest nume, Balthasar simţi ca un pumnal în inimă. O voce lăuntrică îi şopti foarte limpede că se ducea în casa lui Mosch Terpin numai pentru Candida, că scria versuri pentru dânsa, că îi cresta numele pe copaci cu briceagul, că în prezenţa ei amuţea, suspina şi gemea, că prin urmare făcea toate nebuniile pe care i le spusese Fabian. Abia acum simţi Balthasar cât de mult o iubea pe Candida, dar în acelaşi timp văzu că o iubire curată şi adâncă apare în viaţa exterioară sub forme cam caraghioase, lucru ce trebuie, desigur, atribuit ironiei adânci pe care natura o pune în orice manifestare omenească. Avea poate dreptate în privinţa asta, dar n—avea dreptate când începu să se supere din această pricină. Visurile care îl legănau de obicei pieriseră, glasurile pădurii i se păreau acum sarcasm şi batjocură. Balthasar porni repede înapoi spre Kerepes. Dar, deodată, auzi o voce strigându—l:

—Domnule Balthasar... *Mon cher*[10] Balthasar! Balthasar ridică ochii şi rămase pe loc ca lovit de o vrajă, când văzu venind către el pe profesorul Mosch Terpin la braţ cu fiica sa Candida. Aceasta, cu obişnuitul ei aer, sincer şi vesel, îl salută din cap pe studentul care împietrise ca o statuie.

—Balthasar, *mon cher* Balthasar, spuse profesorul, dumneata eşti cel mai silitor şi cel mai iubit dintre auditorii mei!... Am observat la dumneata că iubeşti natura cu toate minunile ei, ca şi mine, care sunt înnebunit după ea, nu altceva!... Ce mai faci? Desigur că ai adunat niscaiva plante prin păduricea noastră!... Ai găsit ceva interesant?... Ştii ce? Să facem cunoştinţă mai de—aproape! Vino pe la mine... Oricând eşti binevenit... Am putea să experimentăm împreună... Mi—ai văzut pompa pneumatică? Uite... *mon cher*... mâine—seară se adună la mine un cerc de câţiva prieteni ca să bea ceai şi să mănânce tartine cu unt... Vor sta de vorbă... Vino, te rog, şi dumneata... Ai să cunoşti un tânăr foarte simpatic, care mi—a fost recomandat în chip deosebit... *Bonsoir, mon cher!*... Bună seara, *au revoir*... La revedere! ... Vii mâine la curs?... Bun, *mon cher, adieu!*

Fără să mai aştepte răspunsul lui Balthasar, profesorul Mosch Terpin plecă împreună cu fiică—sa.

Balthasar, în uimirea lui, nici nu îndrăznise să ridice ochii, dar privirea Candidei îl ardea în piept, simţea răsuflarea ei şi un dulce fior îl cuprinse.

Orice supărare îi trecuse. Privi plin de încântare după Candida, până când ea se mistui printre copaci. Apoi tânărul se întoarse încetişor din nou în pădure, ca să viseze mai frumos decât oricând.

---

[9] Aluzie la Ducipal, calul lui Alexandru Macedon. (N.tr.)

[10] Dragul meu (fr.). (K.tr.)

CAPITOLUL 3. *În care se povesteşte cum Fabian n—a ştiut ce să mai spună — Candida şi alte fecioare care nu trebuie să mănânce peşte — Ceaiul literar al lui Mosch Terpin — Tânărul prinţ*

Fabian mergea repede, cu gândul să–l ajungă pe prichindelul ciudat care pornise călare înaintea lui. Dar se înşelase, fiindcă atunci când ieşi din pădure văzu în zare cum un alt călăreţ, înalt şi voinic, se alăturase piticului şi cum amândoi intrau acum pe poarta oraşului Kerepes.

„Hm, îşi spuse Fabian, chiar dacă a sosit înaintea mea pocitania călare, totuşi am să ajung la vreme ca să văd spectacolul pe care are să–l provoace apariţia lui. Dacă e într—adevăr un student, atunci toată lumea o să–l îndrepte spre «Calul înaripat» şi, dacă şi acolo o să se oprească cu «prr, prr» şi o să—şi arunce întâi cizmele, azvârlindu—se pe urmă după ele, şi dacă o să se înfurie când au să înceapă băieţii să râdă, apoi să te ţii, băiete, să vezi ce mai comedie o să fie!"

Când Fabian ajunse în oraş, se aştepta să întâlnească pe stradă, în drum spre „Calul înaripat", numai oameni râzând. Totuşi nu era aşa. Toţi umblau ca de obicei, liniştiţi şi serioşi. Tot aşa de serioşi se plimbau în piaţa din faţa „Calului înaripat" câţiva studenţi care se adunaseră acolo şi vorbeau între dânşii. Fabian era convins că prichindelul încă nu sosise, dar, deodată, aruncând o privire prin poarta hanului, în curte, văzu cum un slujitor ducea tocmai atunci la grajd calul binecunoscut al piticului. Fabian se repezi imediat la cel dintâi cunoscut pe care îl întâlni şi îl întrebă dacă n—a sosit la han un pici caraghios. Cel pe care îl întrebase Fabian nu ştia nimic şi nu ştiau nici ceilalţi, cărora tânărul le povesti acum întâmplarea cu prichindelul ce se dădea drept student. Toţi râseră, dar îl asigurară că o asemenea arătare, aşa cum o descrisese el, nu se ivise pe acolo. E drept, spuseră ei, că acum vreo zece minute au sosit doi călăreţi foarte voinici şi înalţi, pe nişte cai frumoşi, şi au tras la „Calul înaripat". Fabian întrebă:

—Unul dintre ei nu era pe calul pe care îl duc chiar acum la grajd?

—Da, da, i se răspunse. Cel care călărea pe calul ăsta era ceva mai mic de stat, dar foarte bine făcut, frumos la chip şi cu un păr buclat, admirabil. Trebuie să fie şi un foarte bun călăreţ, pentru că a sărit de pe cal cu o agilitate şi cu o distincţie de parcă era primul maestru de călărie al Curţii.

—Şi nu şi—a pierdut botforii şi n—a căzut jos? întrebă Fabian.

—Doamne fereşte! se împotriviră ceilalţi. Ce tot vorbeşti? Un călăreţ atât de bun ca dânsul!

Fabian era uluit. În clipa asta îl văzu pe Balthasar venind. Se repezi spre el şi—i povesti cum prichindelul cu care s—au întâlnit în faţa porţilor oraşului şi care a căzut de pe cal a sosit aici şi cum toată lumea spune despre el că e bărbat frumos şi călăreţ minunat.

Balthasar răspunse liniştit şi grav:

—Vezi, dragă Fabian, că nu ţoală Lumea îşi bate joc ca tine de oamenii nenorociţi şi năpăstuiţi de natură...

—Dar nu e vorba, îl întrerupse Fabian, de nicio batjocură, ci numai de faptul dacă poate fi numii bărbat frumos şi elegant un omuleţ de—o şchioapă, care seamănă cu o ridiche...

Balthasar confirmă şi el spusele lui Fabian în ce priveşte statura şi înfăţişarea studentului pitic. Ceilalţi afirmară încă o dată că străinul cel mic e un bărbat frumos şi elegant, în timp ce Fabian şi Balthasar susţineau morţiş că niciodată n—au văzut un omuleţ mai pocit. Lucrurile rămaseră aşa şi toţi se despărţiră foarte miraţi.

Se făcuse noapte. Cei doi prieteni se îndreptară spre locuinţa lor. Balthasar spuse, aproape fără voia lui, că l–a întâlnit pe profesorul Mosch Terpin, care l—a invitat la dânsul în seara următoare.

—Ce fericit muritor! exclamă Fabian. Ce preafericit muritor! Acolo ai s—o vezi pe iubita ta, pe domnişoara Candida, şi ai să stai de vorbă cu ea!

Balthasar, jignit din nou, se smulse de lângă Fabian şi vru să plece. Totuşi, se răzgândi, rămase locului şi spuse, stăpânindu—şi necazul:

—Se poate să ai dreptate, dragă Fabian, când mă iei drept un caraghios care s—a îndrăgostit prosteşte, poate chiar aşa sunt. Dar prostia asta este o rană dureroasă şi adâncă care mi—a cuprins sufletul şi care, dacă e atinsă din greşeală, ar putea, din pricina durerii prea mari, să mă împingă la cine ştie ce nebunii. De aceea, dacă ţii într—adevăr la mine, nu—mi mai pomeni numele de Candida!

Fabian răspunse:

—Balthasar, prietene, iei iarăşi lucrurile îngrozitor de tragic; dar, în starea în care eşti, nici nu se poate altminteri. Totuşi, ca să nu ne sfădim, îţi făgăduiesc că numele de Candida nu va mai fi rostit de mine, până când tu însuţi nu—mi vei da prilejul. Acuma îngăduie—mi să—ţi mai spun numai un singur lucru:

prevăd că dragostea ta are să—ţi aducă tot felul de supărări. Candida este o fată foarte drăguţă, însă nu se potriveşte deloc cu firea ta melancolică şi visătoare. Când ai s—o cunoşti mai bine, firea ei simplă şi veselă are să—ţi pară lipsită de poezia pe care tu o cauţi pretutindeni. Asta are să te pună pe gânduri şi totul are să se sfârşească cu zbucium mare, durere închipuită şi deznădejde din belşug... Aşa! Mâine—seară sunt şi eu, ca şi tine, invitat la profesorul nostru, care are să ne distreze cu tot felul de experienţe amuzante. Şi acuma, noapte bună, visătorule! Dormi, dacă poţi dormi în ajunul unei zile atât de însemnate ca aceea de mâine!

Şi, spunând acestea, se despărţi de prietenul lui care căzuse pe gânduri.

Fabian avea destule motive ca să prevadă lui Balthasar şi Candidei o mulţime de momente nefericite şi patetice, căci firea amândurora părea într—adevăr să dea din belşug prilej pentru aşa ceva.

Candida era, oricine poate să mărturisească asta, o fată foarte drăguţă, cu ochi care te luminau până în adâncul sufletului şi buze trandafirii, însă puţin cam groase. Am uitat dacă părul ei, frumos de altfel, pe care ştia să şi—l orânduiască fantastic în tot felul de împletituri stranii, era mai mult blond sau mai mult negru, doar atâta îmi aduc bine aminte, că avea ciudata însuşire de—a deveni tot mai întunecat cu cât îl priveai mai mult. Fata era mlădioasă, înaltă, vioaie, mai ales când era în tovărăşie plăcută. Talia ei făcea să se treacă uşor cu vederea că mâna şi piciorul ar fi putut fi mai mici şi mai delicate. Candida citise *Wilhelm Meister* al lui Goethe, poeziile lui Schiller şi *Inelul fermecat* a lui Fouque[11], dar uitase aproape tot ce citise. Cânta destul de binişor la pian şi se acompania câteodată şi din gură. Dansa cele mai noi *frangoise* şi gavote şi scria lista rufelor date la spălat cu o caligrafie fină şi citeaţă. Dacă ar fi fost ceva de criticat la fata asta, ar fi fost poate faptul că vorbea cam gros, că se strângea prea tare în corset, că se bucura prea mult de—o pălărie nouă şi că mânca la ceai prea multe prăjituri. Desigur, unii poeţi exaltaţi ar mai fi găsit la ea şi alte lucruri care să nu le placă, dar şi poeţii aceştia au prea multe pretenţii. Mai întâi, ei vor ca la fiecare vorbă pe care o spun, domnişoara să cadă imediat într—un extaz somnambulic, să suspine adânc, să—şi dea ochii peste cap, la nevoie chiar să leşine puţintel sau chiar să orbească câteva clipe, ca dovadă a celei mai înalte trepte a celei mai feminine feminităţi[12]. Pe urmă, zisa domnişoară trebuie să cânte versurile poetului pe melodia care i—a ţâşnit (ei, domnişoarei) din inimă, însă să se îmbolnăvească imediat din pricina asta; pe urmă să facă ea însăşi versuri, dar să se ruşineze foarte când se află că scrie poezii, deşi versurile, scrise cu litere delicate, pe hârtie fină şi parfumată, le—a dat cu mâna ei poetului, care, la rândul lui, se îmbolnăveşte de plăcere, lucru cu neputinţă să i—l iei în nume de rău. Există asceţi poetici care merg şi mai departe şi găsesc că e împotriva gingăşiei feminine ca o fată să râdă, să mănânce, să bea şi să se îmbrace elegant, după cum cere moda. Aceştia aproape că seamănă cu Sfântul Ieronim, care interzicea fecioarelor să poarte cercei şi să mănânce peşte. Ele trebuie — aşa porunceşte sfântul — să mănânce numai puţină iarbă fiartă, să fie mereu flămânde, dar fără să simtă foamea, să se îmbrace cu haine grosolane şi rău cusute, care să le ascundă talia, şi mai cu seamă să—şi aleagă de tovarăşă o persoană serioasă, palidă, tristă şi puţintel murdară!...

Candida era o fire cu totul simplă şi veselă. De aceea, nimic nu—i plăcea mai mult decât o conversaţie care se mişca pe aripile uşoare ale unui umor sănătos. Râdea de tot ce era cu haz. Nu suspina decât când ploaia îi strica plimbarea pe care avusese de gând s—o facă sau când şalul cel nou, cu toată grija ei, se păta. Dar când se ivea prilejul, dovedea că are o simţire profundă care nu degenera niciodată în sensibilitate exagerată. De aceea, şi mie, şi ţie, iubite cititor, deci nouă, care nu suntem nişte exaltaţi, fata asta ne—ar fi plăcut foarte mult. Cu Balthasar însă, foarte uşor se putea întâmpla altfel!

Dar, în curând, are să se vadă dacă profeţia prozaicului Fabian fusese îndreptăţită sau nu!...

Balthasar n—a putut dormi toată noaptea, cuprins de—o dulce nelinişte: ce putea fi mai firesc decât asta!? Cu sufletul plin de imaginea iubitei, el se aşează la masă şi scrise un număr oarecare de versuri agreabile şi sonore care zugrăveau starea lui într—o mistică poveste despre iubirea privighetorii pentru trandafirul roş[13]. Voia să aducă poemul la ceaiul literar al lui Mosch Terpin şi să lovească deodată cu el în inima neînarmată a Candidei, cum şi unde va putea mai bine.

Fabian zâmbi uşor când, potrivit înţelegerii, veni la ora hotărâtă să—l ia pe Balthasar şi îl găsi pe acesta îmbrăcat elegant, aşa cum nu—l văzuse niciodată. Avea un guler din cea mai fină dantelă de Bruxelles; haina lui, scurtă, cu mâneci despicate, era de catifea. Purta botine franţuzeşti cu tocuri înalte şi ascuţite şi

---

[11] Roman cavaleresc al scriitorului german F.H.K. de la Motte—Fouque (1777—1843), apărut în 1813 la Nurnberg. (N.tr.)

[12] Aluzie satirică la Liane, preagingaşa eroină din romanul *Titan* al scriitorului german Jean Paul Richter (1763—1825). Liane obişnuia să orbească trecător, ori de câte ori avea o emoţie puternică. (N.tr.)

[13] Motiv preferat al liricii persane. (N.tr.)

canafuri de argint, o pălărie englezească din cel mai fin castor şi mănuşi daneze. în felul acesta, el era îmbrăcat nemţeşte din cap până în picioare şi costumul îi stătea nespus de bine, mai ales că îşi încreţise frumos părul şi îşi pieptănase bărbuţa.

Lui Balthasar îi bătea inima de bucurie când, acasă la Mosch Terpin, Candida îi ieşi înainte, îmbrăcată ca fetele germane de pe vremuri, prietenoasă, arătându—se drăgălaşă atât în priviri, cât şi în vorbe şi în toată fiinţa ei, aşa cum era ea întotdeauna.

—Scumpă domnişoară! suspină Balthasar din adâncul inimii când Candida, chiar Candida cu mâna ei. îi oferi o ceaşcă de ceai.

Fata îl privi cu ochii ei luminoşi şi spuse:

—Aveţi aici rom şi *maraschino*[14]*,* biscuiţi şi *pumper—nickel*[15]*,* dragă domnule Balthasar, luaţi tot ce vă place!

În loc însă să se uite la rom şi la *maraschino,* la biscuiţi şi la *pumpernickel,* şi să ia din ele, Balthasar, în extaz, nu—şi putea smulge privirile de la Candida şi căuta cuvintele care să exprime ceea ce simţea în clipa aceea. Chiar atunci însă, profesorul de estetică, un om înalt şi vânjos, îl apucă zdravăn de spate, îl învârti în loc — aşa încât Balthasar vărsă pe jos mai mult ceai decât se cuvine — şi spuse cu glas tunător:

—Tinere Lucas Cranach[16], nu bea apa asta păcătoasă, ai să—ţi strici complet stomacul german... Uite, în odaia de—alături, Mosch al nostru a pregătit o baterie cu sticle de vin nobil de viţă renană. Haide să le punem la bătaie!

Şi îl târî după el pe Balthasar, care se simţea foarte nenorocit.

Dar tocmai atunci Mosch Terpin ieşi din odaia de alături, ducând de mână un omuleţ mititel şi ciudat şi spunând:

—Doamnelor şi domnilor, vă prezint pe un tânăr foarte înzestrat şi plin de calităţi rare, căruia nu—i va fi greu, sper, să vă câştige simpatia: domnul Cinabru, care a sosit abia ieri la universitatea noastră, unde vrea să studieze dreptul.

Fabian şi Balthasar îl recunoscură de la prima vedere pe prichindelul pe care îl întâlniseră în faţa porţii oraşului şi care căzuse de pe cal.

Fabian îi spuse încet lui Balthasar:

—Ce zici? Să—l provoc pe pitic la un duel cu fluierul sau cu sula cizmărească? Pentru că de alte arme nu mă pot servi contra unui adversar atât de primejdios.

—Să—ţi fie ruşine, răspunse Balthasar, că—ţi baţi joc de un om pipernicit, dar care, după cum ai auzit, are calităţi rare şi în modul acesta înlocuieşte prin valoare spirituală calităţile fizice refuzate de natură.

Şi, îndreptându—se spre prichindel, Balthasar spuse:

—Domnule Cinabru, căderea dumneavoastră de ieri, de pe cal, sper că n—a avut urmări neplăcute!

Cinabru se înălţă în vârful picioarelor, proptindu—se într—un bastonaş pe care—l purta în mână, aşa încât acuma ajungea cu fruntea aproape până la şoldul lui Balthasar, îşi dădu capul pe spate, se uită în sus foarte furios şi spuse cu o voce de bas, sforăitoare:

—Nu ştiu la ce vă referiţi. Despre ce vorbiţi, domnule?. .. Cădere de pe cal?... Eu am căzut de pe cal?... Nu ştiţi, probabil, că eu sunt cel mai bun călăreţ care există, că eu nu cad niciodată de pe cal, că am făcut campanie ca voluntar la cuirasieri[17] şi am dat lecţii de călărie în manej ofiţerilor şi soldaţilor! Hm... hm... Auzi colo! Căzut de pe cal!... Eu să cad de pe cal!

Şi voi să se întoarcă repede, dar bastonul pe care se proptise alunecă şi prichindelul se rostogoli jos, la picioarele lui Balthasar. Acesta se aplecă să—l ridice şi îi atinse fără să vrea creştetul capului. Mititelul scoase un ţipăt strident care răsună în toată sala şi făcu pe musafiri să sară speriaţi de la locurile lor. Toţi veniră în jurul lui Balthasar şi îl întrebară pentru ce a ţipat aşa de groaznic. Profesorul Mosch Terpin spuse:

—Să nu te superi, dragă domnule Balthasar, dar a fost o glumă cam ciudată. Ai vrut, se vede, să ne faci să credem că a călcat cineva o pisică pe coadă.

—Zât! Zât! strigă o cucoană nervoasă şi leşină imediat de spaimă.

Strigând şi ei „zât! zât!" câţiva domni bătrâni, care sufereau de aceeaşi idiosincrazie[18] , se repeziră

---

[14] Lichior de cireşe (it.). (N.tr.)

[15] Pâine neagră de Westfalia. (N.tr.)

[16] Aluzie la Lucas Cranach (1472—l553), pictor şi gravor german.(N.tr.)

[17] Soldaţi din cavaleria grea franceză, cu cască şi cu platoşă. (N.ed.)

[18] Reacţie caracterizată prin sensibilitate sau intoleranţă la unele medicamente, alimente, mirosuri etc. şi care se manifestă, de obicei, prin urticarie. (N.ed.)

pe uşă afară.

Candida, care turnase toată sticluţa ei cu colonie peste doamna nervoasă, îi şopti lui Balthasar:

—Ce nenorociri stârneşti cu mieunatul dumitale îngrozitor, dragă domnule Balthasar!

Tânărul nu mai pricepea nimic. Roş la faţă de necaz şi de ruşine, el nu putu să scoată o vorbă pentru a spune că nu el, ci domnul Cinabru a mieunat atât de groaznic.

Profesorul Mosch Terpin observă încurcătura lui. Se apropie de el prietenos şi îi zise:

—Lasă, lasă, domnule Balthasar, linişteşte—te! Am văzut eu. Te—ai aşezat pe jos şi, ţopăind în patru *labe,* ai imitat de minune un motan supărat că l—a călcat cineva pe coadă. îmi plac şi mie asemenea amuzamente din domeniul istoriei naturale, dar de! La un ceai literar...

—Dar, domnule profesor, izbucni Balthasar, n—am fost eu...

—Bine, bine, îl întrerupse profesorul. Candida se apropie de ei.

—Hai, consolează—l pe Balthasar, îi spuse profesorul, căci e necăjit rău de cele ce s—au întâmplat...

Fetei îi era milă de bietul Balthasar, care stătea foarte încurcat, cu ochii plecaţi, în faţa ei. Îi întinse mâna şi şopti zâmbind:

—Ce oameni caraghioşi şi aceştia care se tem într—atâta de pisici!

Balthasar sărută mâna fetei, care îl privea cu ochii ei senini şi vioi. Se simţi deodată în al nouălea cer de bucurie şi nu se mai gândi la Cinabru şi la mieunat.

Agitaţia încetase şi toată lumea era iar liniştită. Doamna nervoasă stătea la masă şi mânca zdravăn biscuiţi, pe care—i înmuia în rom, spunând că în felul acesta sufletul îngrozit de forţele potrivnice se înviorează şi că după spaima cumplită urmează nădejdea fierbinte...

Şi cei doi domni bătrâni, cărora, afară, le trecuse printre picioare un motan adevărat, se întoarseră liniştiţi în odaie şi se duseră, ca mulţi alţii dintre invitaţi, la masa de joc.

Balthasar, Fabian, profesorul de estetică şi alb câţiva tineri se aşezară lângă doamne. Domnul Cinabru luase un scăunel şi, cu ajutorul acestuia, se urcase pe sofa, unde acuma sta între două doamne şi arunca în jurul lui priviri scânteietoare şi mândre.

Balthasar socotea că a sosit clipa potrivită să citească poemul lui cu iubirea privighetorii pentru trandafirul roş. Aşadar, spuse, cu timiditatea obişnuită la tinerii poeţi, că, dacă nu s—ar teme că va stârni supărare şi plictiseală şi dacă ar putea nădăjdui oarecare indulgenţă din partea stimaţilor auditori, ar îndrăzni să citească o poezie, cea mai recentă producţie a muzei sale.

Cum doamnele sfârşiseră încă demult de discutat noutăţile târgului, cum fetele vorbiseră destul despre ultimul bal de la primărie şi se puseseră chiar de acord în ceea ce priveşte ultima modă a pălăriilor şi cum domnii nu mai puteau aştepta nicio mâncare şi nicio băutură decât peste vreo două ceasuri, Balthasar fu invitat de toată lumea să nu mai întârzie şi să le facă această mare plăcere.

Tânărul scoase manuscrisul şi citi în acest timp propria—i operă, care într—adevăr era compusă cu reală simţire poetică şi care îl entuziasma tot mai mult. Lectura lui, tot mai expresivă, trăda focul lăuntric al îndrăgostitului. Şi, pe când citea, suspine uşoare din partea femeilor şi exclamaţii ale bărbaţilor: „minunat! splendid! delicios!" îl convinseră că poezia lui îi captivase pe toţi...

Sfârşi de citit. Toţi exclamară:

—Ce poezie!... Ce cugetare!... Ce fantezie! . . . *Ce* versuri frumoase!... Ce muzicalitate!... Mulţumesc!... Mulţumesc, domnule Cinabru, pentru marea plăcere pe care mi—aţi făcut—o...

—Cum? Ce? strigă Balthasar.

Dar nimeni nu—l luă în seamă. Toţi se înghesuiau în jurul lui Cinabru, care stătea pe sofa, umflându—se în pene ca un curcănaş, şi mârâia cu vocea lui urâcioasă:

—O, vă rog, vă rog... Nu e mare lucru... E o bagatelă pe care am scris—o la repezeală, noaptea trecută...

Profesorul de estetică spuse:

—Splendid... minunat!... Domnule Cinabru... prietene! Afară de mine, eşti cel mai mare poet din lume... Vino să te îmbrăţişez, suflet minunat!

Şi îl luă de pe sofa pe prichindel, îl ridică în sus, îl strânse la piept şi îl sărută.

Cinabru se purtă însă foarte urât. Izbi cu picioruşele în burta proeminentă a profesorului şi orăcăi:

—Lasă—mă în pace! Lasă—mă în pace! Mă doare... mă doare... Am să—ţi scot ochii! Am să—ţi rup nasul cu dinţii!

—Nu, zise profesorul aşezându—l pe sofa, nu, dragă prietene, nu trebuie să exagerezi cu modestia!

Mosch Terpin, care se sculase de la masa de joc, veni şi îi strânse mâna lui Cinabru, spunându—i foarte grav:

—Minunat, tinere! Toate laudele pe care le—am auzit cu privire la talentul dumitale au fost mai prejos de ceea ce aflu acum...
Profesorul de estetică, entuziasmat, propuse:
—Care dintre domnişoare vrea să răsplătească cu o sărutare pe domnul Cinabru pentru poezia dumisale, ce exprimă cu atâta înflăcărare sentimentul iubirii?

Candida se ridică şi, roşie la faţă, se apropie de prichindel, îngenunche şi îi sărută gura scârboasă, cu buze vinete.
—Da, strigă atunci Balthasar ca înnebunit deodată, da, Cinabru! Tu ai scris poezia cu privighetoarea şi trandafirul roşu şi tu meriţi răsplata pe care ai primit—o!...

Şi, luându–l pe Fabian, îl duse în odaia de—alături, unde îi spuse:
—Fă—mi plăcerea şi uită—te bine la mine şi răspunde—mi pe urmă drept şi cinstit dacă eu sunt sau nu studentul Balthasar, dacă tu eşti într—adevăr Fabian, dacă suntem în casa lui Mosch Terpin, dacă visăm... dacă suntem nebuni... strânge—mă de nas sau scutură—mă ca să mă trezesc din visul ăsta urât...
—Cum poţi să te porţi ca un nebun, răspunse Fabian, numai din gelozie, fiindcă tânăra Candida l–a sărutat pe Cinabru! Trebuie să recunoşti şi tu că poezia pe care a citit—o prichindelul era într—adevăr foarte bună...
—Dar cum se poate să spui asta, Fabian?! strigă Balthasar, cu expresia celei mai adânci uimiri.
—Da, da, urmă Fabian, poezia lui Cinabru era excelentă şi a meritat să fie sărutat de Candida... Omuleţul ăsta are într—însul calităţi mai preţioase decât o figură frumoasă. Dar chiar în ce priveşte figura lui: nu mi se mai pare acum atât de respingătoare ca la început. Când îşi citea poezia, inspiraţia lăuntrică îi înfrumuseţa faţa, aşa încât uneori îmi părea că e un băiat bine făcut şi drăguţ, deşi abia ajungea cu capul pană ia marginea mesei. Lasă încolo gelozia ta zadarnică şi, ca poet, împrieteneşte—te cu un poet!
—Cum? strigă Balthasar furios. Cum? Să mă mai şi împrietenesc cu pocitania asta, pe care aş vrea s—o strâng de gât?
—Asta înseamnă să nu mai asculţi deloc de raţiune, răspunse Fabian. Şi acuma hai să ne întoarcem în sală. Trebuie să se fi întâmplat ceva nou, fiindcă aud aplauze.

Balthasar îşi urmă maşinal prietenul.

Când intrară, îl văzură pe profesorul Mosch Terpin singur în mijlocul sălii, ţinând încă în mână instrumentele cu care tocmai făcuse cine ştie ce experienţă de fizică şi având pe faţă o expresie de mare uimire. Toată lumea era adunată împrejurul lui Cinabru care, proptit în baston, stătea înălţat în vârful picioarelor şi, foarte mândru, primea aplauzele ce se revărsau din toate părţile asupra lui.

Apoi, toţi se întoarseră iar către profesor, care făcea acuma o nouă experienţă interesantă. Abia sfârşi şi toţi se repeziră din nou împrejurul lui Cinabru strigând:
—Minunat!... Splendid, domnule Cinabru! Atunci, sări şi Mosch Terpin şi veni spre prichindel strigând de zece ori mai tare decât ceilalţi:
—Minunat! Splendid, domnule Cinabru! Printre musafiri se afla şi tânărul prinţ Gregor, care îşi făcea studiile la universitate. Prinţul era un bărbat foarte frumos. Gesturile lui erau atât de nobile şi de degajate, încât se vedea imediat la el originea înaltă şi obişnuinţa de a trăi în lumea mare.

Prinţul Gregor nu se mai dezlipea de lângă Cinabru şi îi aducea acestuia nemăsurate laude, numindu—l poet minunat şi fizician remarcabil.

Grupul pe care îl alcătuiau aceştia doi împreună, stând alături, era ciudat. Lângă înaltul şi bine făcutul Gregor, omuleţul pipernicit, care cu nasul în sus abia se putea ţine pe picioruşele lui subţiri, făcea un contrast cumplit. Privirile tuturor femeilor erau îndreptate într—acolo, însă nu spre prinţ, ci spre Cinabru, care se ridica în vârful picioarelor, dar cădea mereu pe călcâie şi, astfel, se legăna într—una în sus şi în jos ca un diavol cartezian[19].

Profesorul Mosch Terpin veni spre Balthasar şi îi spuse:
—Ce spui de dragul meu Cinabru? Are foarte multe calităţi şi, acuma, când mă uit mai bine la dânsul, înţeleg cum stau lucrurile cu el. Preotul care l—a crescut şi mi l—a recomandat se exprimă foarte misterios în privinţa originii lui. Ia uite ce maniere distinse are şi ce degajat se poartă! Cu siguranţă că e de sânge princiar, poate chiar un fiu de rege!

În clipa aceea, se anunţă că masa e servită. Cinabru se îndreptă bălăbănindu—se spre Candida, o luă

---

[19] Jucărie asemănătoare cu un „hopa—Mitică". (N.tr.)

neîndemânatic de mână şi o conduse în sufragerie.

În culmea furiei, Balthasar se repezi pe uşă şi, prin întuneric, ploaie şi furtună, plecă acasă.

CAPITOLUL 4. *În care se povesteşte cum violonistul italian Sbiocca l—a ameninţat pe domnul Cinabru că îl aruncă în contrabas şi cum referendarul Pulcher n—a putut căpăta postul de la Ministerul Afacerilor Străine — Despre vameşi şi miracole prohibite — Balthasar e vrăjit cu un mâner de baston*

Balthasar stătea în pădure pe o stâncă acoperită cu muşchi şi se uita gânditor în prăpastia în care un pârâu se rostogolea spumegând printre bolovani şi tufe de mărăcini. Nouri groşi treceau şi se scufundau după munţi; foşnetul copacilor şi al apelor răsuna ca un scâncet înăbuşit şi păsări de pradă croncăneau, ridicându—se din desişuri şi zburând odată cu nourii.

Studentului i se părea că aude, în minunatele voci ale codrului, tânguirea naturii; i se părea că el însuşi se va mistui în această tânguire şi că fiinţa lui întreagă era numai un sentiment de durere adâncă şi fără leac. Inima îi era copleşită de melancolie şi, în timp ce lacrimile îi şiroiau, duhurile pârâului se uitau parcă în sus spre dânsul şi întindeau din valuri braţe albe, ca să–l tragă în prăpastia rece.

Deodată, se auzi din depărtare un sunet de corn limpede şi vesel, care îi pătrunse mângâietor în suflet, trezind într—însul dorul şi speranţa. Se uită împrejur şi, pe când cornul suna mereu, umbra pădurii nu i se mai păru atât de tristă, iar vuietul vântului şi foşnetul frunzelor nu—i mai sunară atât de jalnice.

—Nu! strigă el sărind de pe stâncă şi privind cu ochi scânteietori în jurul lui. Nu! N—a pierit încă orice speranţă! Văd că în viaţa mea a pătruns un mister sumbru, o vrajă rea care vrea să mă doboare, dar am să sfărâm această vrajă, chiar dacă aş şti că am să pier şi eu! Atunci când, târât şi copleşit de sentimentul care îmi zbuciuma pieptul, i—am mărturisit Candidei că o iubesc, nu mi—am citit oare fericirea în privirile ei, nu mi—am simţit oare fericirea în strângerea ei de mână? însă, îndată ce apare pipernicitul acela, toată dragostea Candidei se revarsă asupra lui. Ochii ei numai la stârpitura aceea se uită şi suspine de dor îi umflă pieptul când prostănacul acela se apropie de dânsa sau când îi ia mâna. E ceva misterios în el şi, dacă aş crede în basme prosteşti, aş spune că tânărul acesta e vrăjit şi are puterea de—a fermeca oamenii. Nu e oare lucru nebunesc că toţi râd şi îşi bat joc de omuleţul bicisnic şi pocit şi pe urmă, când se iveşte în mijlocul lor, îl laudă cu toţii spunând că e studentul cel mai deştept, cel mai învăţat şi cel mai frumos? Dar ce să mai vorbesc? Chiar şi mie mi se întâmplă câteodată aproape la fel şi mi se pare şi mie că Cinabru e deştept şi drăguţ!... Numai în prezenţa Candidei, vraja nu mai are nicio putere asupra mea şi Cinabru rămâne o stârpitură neroadă şi scârboasă... Şi totuşi!... Mă împotrivesc puterii duşmănoase şi în adâncul sufletului presimt că o întâmplare neaşteptată are să—mi pună la—ndemână arma cu care am să–l dobor!

Balthasar porni înapoi pe drumul spre Kerepes. Cum mergea pe o cărare, zări pe şosea o trăsură plină cu bagaje din care cineva îi făcea semn cu batista. Se apropie şi văzu că era domnul Vincenzo Sbiocca, violonist virtuoz, renumit în toată lumea; tânărul, care luase cu el doi ani lecţii de vioară, îl preţuia foarte mult pentru felul lui de—a cânta. Sbiocca spuse, sărind din trăsură:

—Îmi pare bine, dragă domnule Balthasar, îmi pare bine, dragul meu prieten şi elev, că te întâlnesc ca să—mi iau rămas—bun de la dumneata!

—Cum? întrebă Balthasar. Cum, domnule Sbiocca, doar nu vei fi vrând să pleci din Kerepes, unde toată lumea te stimează şi te admiră?

—Da, răspunse Sbiocca, roş la faţă de mânie. Da, domnule Balthasar, plec dintr—un loc în care toţi oamenii sunt smintiţi şi care seamănă cu un ospiciu de nebuni. N—ai fost aseară la concertul meu, fiindcă te aflai la ţară; dacă ai fi venit acolo, mi—ai fi putut da ajutor împotriva turbaţilor acelora care m—au răpus!

—Dar ce s—a întâmplat, pentru Dumnezeu, ce s—a întâmplat? strigă Balthasar.

Sbiocca urmă:

—Cântam cel mai greu concert al lui Viotti[20]. E mândria şi bucuria mea cea mai mare. M—ai auzit cum îl cânt şi ţi—a plăcut întotdeauna. Ieri eram într—o dispoziţie minunată... cu sufletul senin... *spirito alto,* adică. Niciun violonist pe lume, nici chiar Viotti însuşi, n—ar fi cântat ca mine. Când am sfârşit, aplauzele au izbucnit cu furie...*furore* adică, aşa cum mă aşteptam.

---

[20] Giovanni Battista Viotti (1755—l824), compozitor şi violonist italian. (N.tr.)

Cu vioara la subsuoară fac câţiva paşi înainte, ca să mă înclin şi să mulţumesc... Şi, când colo, ce văd şi ce aud? Toată lumea, fără să—mi dea nicio atenţie, se îngrămădeşte într—un colţ al sălii şi strigă: *„Bravo... bravissimo,* divinule Cinabru!... Ce cântec!... Ce ţinută! Ce expresie! Ce tehnică!" Mă reped într—acolo, răzbat printre spectatori şi ce văd? Un individ pipernicit, înalt de trei palme, care fornăia cu glas respingător: „Vă rog, vă rog, am cântat cum am putut, dar bineînţeles că sunt cel mai mare violonist din Europa şi din toate celelalte continente!" „Mii de draci, strig atunci, cine a cântat, eu ori viermele ăsta?" Şi vreau să mă reped la el şi să–l înşfac cu toată digitaţia. Lumea însă se năpusteşte asupra mea şi începe să vorbească tot felul de prostii, că sunt invidios, gelos, răutăcios şi altele la fel. Şi, deodată, unul strigă: „Şi ce compoziţie!" şi toţi strigă după el: „Şi ce compoziţie! Divinule Cinabru! Compozitor sublim!" Atunci încep să zbier şi mai tare: „Ce? Sunteţi nebuni? Concertul era de Viotti şi eu l—am cântat: eu, eu, celebrul Vincenzo Sbiocca!" Şi atunci mă iau cu toţii pe sus, spun că asta—i nebunie italienească — *rabbia,* o întâmplare ciudată — şi mă duc cu forţa într—o încăpere alăturată şi mă tratează ca pe un bolnav, ca pe un nebun. Nu trece mult şi dă buzna înăuntru *signora* Bragazzi, care cade jos leşinată. Păţise şi ea ca şi mine. Imediat după ce şi—a terminat aria, toată sala a răsunat de: *„Brava... bravissima...* Cinabru!" şi toţi strigau că nu mai există altă cântăreaţă cum e Cinabru. Şi acesta fornăie iar blestematele lui cuvinte: „Vă rog! Vă rog!"... Acuma, *signora* Bragazzi e bolnavă grav şi nu mai are mult până să moară. Cât despre mine, fug de—aici ca să scap de oamenii ăştia nebuni! Rămâi cu bine, dragă domnule Balthasar! Dacă îl vezi pe *signorino* Cinabru, spune—i, te rog, să nu care cumva să—l prind pe la vreun concert la care am să fiu şi eu. Dacă–l văd, îl iau de picioarele lui de gândac şi îl vâr în contrabas, să stea acolo toată viaţa şi să dea concerte şi să cânte arii cât i—o plăcea. Rămâi cu bine, dragă Balthasar, şi nu da uitării vioara!

Şi domnul Vincenzo Sbiocca îl îmbrăţişa pe Balthasar, ce încremenise de mirare, apoi se urcă în trăsura care porni repede.

„N—am avut eu dreptate, îşi spuse Balthasar, când m—am gândit că Cinabru ăsta e vrăjit şi farmecă lumea?"

În clipa asta, un tânăr trecu în goană, palid, cu deznădejdea pe faţă. Lui Balthasar îi stârni milă. I se păru că–l recunoaşte în tânărul acela pe unul dintre prietenii lui şi se repezi după dânsul în pădure.

După ce făcu aşa vreo douăzeci, treizeci de paşi, văzu că e referendarul[21] Pulcher, care se oprise sub un copac gros şi, cu privirile spre cer, spunea:

—Nu! Nu mai pot răbda ruşinea asta! Toată speranţa vieţii mele a pierit! Orice nădejde s—a dus! Rămâi cu bine viaţă... lume... speranţă... iubito!

Şi deznădăjduitul Pulcher scoase un pistol din buzunar şi îl duse la tâmplă.

Balthasar se repezi ca fulgerul la dânsul, îi smulse pistolul din mâini şi îl aruncă, zicând:

—Pulcher! Pentru Dumnezeu! Ce—i cu tine? Ce vrei să faci?

Tânărul nu—şi putu veni în fire decât abia după câteva minute. Căzuse aproape leşinat pe iarbă. Balthasar se aşeză lângă el, spunându—i cuvinte de îmbărbătare, fără să ştie cauza deznădejdii lui.

După ce îl întrebă de o sută de ori ce lucru atât de groaznic i s—a întâmplat încât l–a făcut să se gândească la sinucidere, Pulcher suspină adânc şi, în sfârşit, vorbi:

—Tu cunoşti, dragă Balthasar, situaţia mea şi ştii cât sunt de strâmtorat. Ştii, de asemenea, că îmi pusesem toate speranţele în postul de impiegat care e vacant la Ministerul Afacerilor Străine şi ştii cu câtă râvnă şi cu câtă sârguinţă m—am pregătit ca să–l pot căpăta. Lucrarea scrisă am făcut—o şi am aflat cu mare bucurie că ministrul a fost foarte mulţumit de ea. Plin de încredere, m—am prezentat azi—dimineaţă la examenul oral. în sala de examen am găsit un individ mititel şi diform, numit Cinabru, pe care desigur că îl cunoşti. Consilierul de legaţie care trebuia să mă examineze m—a primit cu prietenie şi mi—a spus că pentru postul pe care voiam să–l ocup s—a prezentat şi domnul Cinabru, aşa că ne va examina pe amândoi. Consilierul m—a luat apoi de—o parte şi mi—a spus la ureche: „Concurentul dumitale nu e deloc primejdios. Lucrarea scrisă pe care a făcut—o e foarte slabă". Examenul a început. Am răspuns la toate întrebările. Cinabru nu ştia nimic, absolut nimic. în loc să răspundă, nu făcea decât că fornăie şi să orăcăiască lucruri ininteligibile. Dădea mereu din picioare, aşa încât a căzut de vreo câteva ori de pe scaunul înalt pe care stătea şi a trebuit să–l ridic. Inima îmi tremura de mulţumire. Privirile prietenoase pe care consilierul i le arunca prichindelului, le consideram drept o amară ironie. Examenul s—a terminat. Şi acuma, închipuie—ţi spaima mea, parcă un trăsnet m—ar fi

---

[21] Demnitar al Curţii franceze, însărcinat cu prezentarea şi urmărirea cererilor referitoare la titlurile de nobleţe, la dispensele de vârstă etc. (N.ed.)

lovit, când l—am văzut pe consilier luându–l în braţe pe Cinabru şi spunându—i: „Minunat!... Ce cunoştinţe vaste!... Ce inteligenţă!... Ce pătrundere!" Pe urmă, către mine: „M—ai decepţionat cu totul, domnule Pulcher!... N—ai ştiut absolut nimic! Şi te rog să nu te superi, dar felul în care ţi—ai făcut curaj pentru examen e împotriva oricărei bune—cuviinţe, e lipsit de decenţă... Nici nu puteai să stai pe scaun, cădeai mereu şi domnul Cinabru a trebuit să te ridice. Diplomaţii trebuie să fie cumpătaţi şi chibzuiţi. Bună ziua!" Mie tot nu—mi venea să cred. Mi se părea totul o fantasmagorie. M—am dus la ministru. Nu m—a primit şi mi—a trimis vorbă că nu înţelege cum de mai am îndrăzneala să–l mai plictisesc cu vizita mea, după felul cum m—am purtat la examen... A aflat totul! Postul pe care voiam să–l ocup a fost dat domnului Cinabru! Şi aşa, o forţă infernală mi—a răpit orice speranţă şi de aceea acuma vreau să—mi pun capăt vieţii. Lasă—mă, Balthasar!

—Nu te las deloc! spuse Balthasar. Ascultă întâi ce am să—ţi spun.

Şi—i povesti lui Pulcher tot ce ştia despre Cinabru de la prima apariţie a acestuia la poarta oraşului Kerepes şi cele ce i se întâmplaseră lui acasă la Mosch Terpin şi ceea ce chiar adineauri îi istorisise Sbiocca.

—E sigur, deci, continuă el, că în tot ce face stârpitura asta e ceva misterios, dar crede—mă, prietene Pulcher, dacă e în joc vreo vrajă diabolică, trebuie să ne împotrivim cu dârzenie. Izbânda e sigură, cu condiţia să avem curaj. De aceea, nu te descuraja şi nu lua hotărâri pripite... Să ne unim şi să pornim la luptă împotriva prichindelului vrăjit.

—Vrăjit! strigă Pulcher. Vrăjit, da! E vrăjit fără nicio îndoială! Totuşi, dragă Balthasar, ce—i asta? Visăm sau ce? Vrăjitorie... farmece... mai există azi aşa ceva? N—a introdus oare pe vremuri prinţul Paphnutius cel Mare ideile Iluminismului şi n—a alungat din ţară tot ce e miraculos şi incomprehensibil? Cum se poate ca acestea să fi pătruns iarăşi prin contrabandă? Trebuie numaidecât să anunţăm poliţia şi direcţia vămilor. Dar nu, nu, nu se poate! De vină în nenorocirea noastră e numai nebunia oamenilor şi, cum foarte tare mă tem, o colosală mituire... Blestematul acesta de Cinabru trebuie să fie grozav de bogat! Deunăzi stătea în faţa monetăriei şi lumea îl arăta cu degetul şi spunea: „Ia uitaţi—vă la ăsta! Toţi banii care se fabrică aici sunt ai lui!"

—Nu cred! spuse Balthasar. Nu cred, prietene *referendar*. Nu cu banii constrânge el duhurile rele; altceva e la mijloc! E drept că prinţul Paphnutius a introdus ideile Iluminismului, spre binele şi folosul poporului lui şi al urmaşilor lui, însă au mai rămas încă multe lucruri miraculoase şi incomprehensibile. Eu cred că s—au mai păstrat, aşa, pentru casă, câteva miracole drăgălaşe. De exemplu, şi acuma tot mai răsar din nişte păcătoase de seminţe copaci frumoşi, şi fructe, şi cereale de tot felul, cu care ne îndopăm trupul. Se mai permite şi acuma florilor şi insectelor să poarte pe petale şi pe aripi culori strălucitoare şi chiar tot felul de semne şi de scrisuri ciudate, despre care nimeni nu ştie dacă sunt în ulei, în guaşă sau în acuarelă, şi niciun profesor de caligrafie nu poate citi acele semne, iar de copiat nici vorbă! Oho! Pulcher, chiar în mine însumi simt câteodată atâtea ciudăţenii! îmi pun atunci pipa deoparte şi încep să mă plimb prin odaie şi o voce stranie îmi şopteşte că eu însumi sunt un miracol. Vrăjitorul Microcosmus mă are în puterea lui şi mă împinge spre tot felul de nebunii! Atunci însă, Pulcher, ies din casă şi alerg în mijlocul naturii şi pricep tot ce—mi spun florile, şi apele, şi o atmosferă dumnezeiască mă învăluie!...

—Vorbeşti ca în friguri, spuse Pulcher.

Dar Balthasar, fără să–l ia în seamă, îşi întinse braţele spre orizont, cuprins parcă de un dor adânc.

—Ascultă şi acuma, spuse el. Ascultă, Pulcher, ce muzică divină răsună prin pădure în foşnetul vântului de seară! Auzi tu cum pâraiele cântă tot mai tare? Cum frunzele şi florile cântă şi ele?

Pulcher trase cu urechea ca să audă muzica de care vorbea Balthasar.

—Într—adevăr, spuse el, se aude o muzică prin pădure, cea mai fermecătoare şi mai minunată pe care am auzit—o până acum vreodată şi care îmi pătrunde până în adâncul sufletului. Totuşi, nu e vântul, nici frunzele nu sunt şi nici florile care cântă aşa, ci mai degrabă am impresia că cineva atinge clopotele grave ale unei armonice.

Pulcher avea dreptate. într—adevăr, acordurile tot mai pline, tot mai tari şi care răsunau tot mai aproape, se asemănau cu sunetele unei armonice, a cărei mărime şi putere trebuie însă să fi fost nemaipomenite.[22] În curând, în faţa celor doi prieteni care porniseră acuma mai departe, apăru un spectacol atât de minunat, încât de mirare se opriră înmărmuriţi. La mică depărtare de dânşii trecea încet,

---

[22] Este vorba, probabil, de o armonică prevăzută cu sticlă, care nu se mai foloseşte azi şi care avea nişte clopoţei de sticlă sau nişte baghete de sticlă; acestea retransmiteau melodia. (N.tr.)

într—o trăsură, un om îmbrăcat aproape chinezeşte, doar că pe cap purta o beretă largă împodobită cu pene mari. Trăsura părea o scoică deschisă, de cristal scânteietor; cele două roţi înalte ale trăsurii păreau şi ele lucrate din acelaşi material. Când se învârteau, răsunau sunetele acelea de armonică pe care cei doi prieteni le auziseră de departe. Doi inorogi albi cu hamuri aurite trăgeau trăsura pe capra căreia, în loc de vizitiu, şedea un fazan argintiu, ţinând în cioc hăţurile aurii. La spatele trăsurii era un cărăbuş mare, auriu, care, fluturând din aripi, părea că face vânt omului ciudat din scoică. Când trecu prin faţa celor doi prieteni, el îi salută dând din cap. în clipa aceea, din mânerul strălucitor al bastonului ce–l purta în mână, o rază îl nimeri pe Balthasar, care simţi deodată un junghi arzător în piept şi se cutremură, scoţând un ţipăt înăbuşit.

Omul din trăsură îl privi şi îi făcu un semn prietenos. Când ciudata caleaşca dispăru printre copaci şi în timp ce ecoul dulce al sunetelor de armonică încă mai răsuna, Balthasar, în culmea extazului şi a bucuriei, îşi îmbrăţişa prietenul şi rosti:

—Pulcher, suntem salvaţi! Acesta e omul care va sfărâma vraja blestemată a lui Cinabru!

—Nu ştiu, spuse Pulcher, nu ştiu ce e cu mine în clipa asta, dacă visez sau dacă sunt treaz, dar de un lucru sunt sigur: că un sentiment de bucurie mă pătrunde şi că speranţa şi liniştea se întorc iarăşi în sufletuL meu.

CAPITOLUL 5. *Cum prinţul Barsanuph, dejunând ciocârlii de Leipzig cu rachiu de Danzig, s—a pătat cu unt pe pantalonii de caşmir şi l—a înălţat pe secretarul intim Cinabru la rangul de consilier special intim — Cărţile cu imagini ale doctorului Prosper Alpanus[23] — Cum un portar l—a muşcat de deget pe studentul Fabian, cum acesta a purtat o haină cu coadă şi de aceea lumea a râs de el — Fuga lui Balthasar*

Ministrul Afacerilor Străine, la care domnul Cinabru fusese numit secretar intim, era un urmaş al baronului Pratextatus von Mondschein, cel ce căutase zadarnic prin cronici şi hrisoave arborele genealogic al zânei Rosabelverde. îl chema şi pe el tot Pratextatus von Mondschein, ca şi pe strămoşu—său, avea o cultură aleasă, maniere distinse, ştia bine gramatica, îşi scria numele cu litere franţuzeşti, având şi un scris citeţ, şi lucra câteodată chiar el, mai ales când era vreme urâtă. Prinţul Barsanuph, un urmaş al marelui Paphnutius, îl iubea foarte mult, fiindcă avea răspuns la orice întrebare, juca în orele de răgaz popice cu Alteţa Sa, se pricepea de minune la negocieri financiare şi era neîntrecut în gavotă[24].

Baronul Pratextatus von Mondschein îl invitase pe prinţ la un dejun cu ciocârlii de Leipzig şi rachiu de Danzig. Când Alteţa Sa veni, găsi în anticameră, pi intre diverşi agreabili diplomaţi, pe Cinabru, care, proptit în baston, îl privi cu ochişorii lui strălucitori şi, fără să—i pese de prezenţa prinţului, îşi vârî în gură o ciocârlie friptă pe care tocmai o şterpelise de pe masă. Când dădu cu ochii de dânsul, prinţul zâmbi cu bunăvoinţă şi îi spuse ministrului:

—Mondschein! Cine e băiatul ăsta drăguţ şi deştept? Cu siguranţă că el redactează rapoartele acelea atât de bine stilizate şi de frumos scrise pe care le primesc de la dumneata în ultimul timp.

—Da, preamilostive stăpâne, răspunse Mondschein. E cel mai iscusit şi mai deştept funcţionar pe care soarta l—a hărăzit birourilor mele. îl cheamă Cinabru şi îl recomand cu toată căldura bunăvoinţei Voastre. E la mine abia de câteva zile.

—Şi tocmai de aceea, spuse un tânăr frumuşel care se apropiase de dânşii, dacă Excelenţa Voastră îmi permite să observ, colegul meu n—a lucrat încă nimic. Rapoartele care au avut norocul să fie remarcate cu bunăvoinţă de Alteţa Voastră sunt întocmite de mine.

—Ce vrei dumneata? se răsti la el prinţul.

În vremea asta, Cinabru venise chiar lângă prinţ şi, mestecând ciocârlia, plescăia din gură de poftă şi plăcere.

Tânărul era într—adevăr cel care redactase rapoartele.

—Ce vrei dumneata? îl mai întrebă încă o dată Alteţa Sa. Spui că nici n—ai pus până acum mâna pe condei? Şi pe urmă faptul că te înghesui în mine şi mănânci ciocârlii fripte şi, după cum observ acuma spre marea mea supărare, mi—ai pătat pantalonii cei noi de caşmir, ca şi faptul că plescăi aşa de necuviincios din gură, da! Toate acestea dovedesc din belşug completa dumitale incapacitate pentru orice carieră diplomatică! Du—te frumuşel acasă şi să nu mai apari în faţa mea, doar dacă n—ai să—mi aduci ceva cu care să—mi scoţi pata de pe pantaloni. Poate că atunci voi fi iarăşi binevoitor! Apoi, către Cinabru: tineri ca dumneata, Cinabru, sunt o podoabă a statului şi merită să fie puşi în valoare. De acum înainte, eşti consilier special intim!

—Mulţumesc, fornăi Cinabru, în timp ce înghiţea ultima îmbucătură şi îşi ştergea gura cu amândouă mâinile. Mulţumesc, am să lucrez aşa cum se cuvine.

—Încrederea în sine, spuse prinţul cu glas tare, e dovada forţei lăuntrice pe care trebuie s—o aibă orice om de stat vrednic.

Şi, după aceste vorbe, prinţul luă un păhărel de rachiu de Danzig, pe care însuşi ministrul i—l oferi şi care îi plăcu foarte mult. Noul consilier trebui să se aşeze între prinţ şi ministru. Mancă nemaipomenit de multe ciocârlii, şi bău vin de Malaga şi rachiu de Danzig unul după altul, şi fornăi şi mormăi printre dinţi, şi dădu vajnic din picioare şi din mâini, tot înălţându—se pe scaun, deoarece abia ajungea cu nasul la marginea mesei.

După dejun, prinţul şi ministrul exclamară:

---

[23] Nume inspirat de medicul italian Prosper Alpinus (1553—l617). (N.tr.)

[24] Vechi dans franţuzesc dansat la Curte. (N.tr.)

—E un adevărat *gentleman* acest consilier special intim!...
—Pari atât de vesel, îi spuse Fabian prietenului său Balthasar, şi ochii îţi strălucesc... Te simţi fericit? O, Balthasar, poate că visezi lucruri frumoase, dar trebuie să te trezesc din vis, e datoria mea de prieten.
—Ce s—a întâmplat? întrebă Balthasar îngrijorat.
—Da, continuă Fabian, trebuie să—ţi spun! Fii curajos, dragul meu! Gândeşte—te că nicio nenorocire pe lume nu te loveşte mai dureros şi totuşi niciuna nu—i mai uşor de învins decât asta!... Candida...
—Pentru Dumnezeu, strigă Balthasar speriat. Candida! Ce e cu Candida?... A murit?
—Linişteşte—te, spuse Fabian, linişteşte—te! N—a murit, dar e ca şi moartă pentru tine! Află că Cinabru a fost făcut consilier special intim şi că e ca şi logodit cu Candida care, Dumnezeu ştie cum, pare să fie foarte îndrăgostită de el.

Fabian se aştepta ca Balthasar să izbucnească în tânguiri cumplite şi în blesteme. In loc de asta, spuse zâmbind:
—Dacă asta e tot, atunci nu—i nicio nenorocire.
—Cum? N—o mai iubeşti pe Candida? întrebă mirat Fabian.

Balthasar răspunse:
—O iubesc pe Candida cu toată pasiunea şi toată înflăcărarea ce pot să vibreze în sufletul unui tânăr. Şi ştiu că ea mă iubeşte şi că numai o vrajă afurisită o ţine înlănţuită; în curând însă, voi sfărâma lanţurile acestui vrăjitor, în curând îl voi nimici pe monstrul care a fermecat—o.

Balthasar povesti apoi prietenului său, în amănunt, despre omul minunat pe care îl întâlnise în pădure, într—o caleaşca atât de ciudată. Şi încheie spunând că, din clipa în care o rază din mânerul bastonului acelui om ciudat îl lovise în piept, în sufletul lui răsărise gândul statornic că Cinabru nu era altceva decât o pocitanie vrăjită, a cărui putere omul acela are s—o sfărâme.
—Dar cum se poate, strigă Fabian când prietenul lui sfârşi de vorbit, cum se poate, Balthasar, să—ţi treacă prin minte asemenea gânduri ciudate şi nebuneşti?! Omul pe care tu îl crezi un vrăjitor nu—i altul decât doctorul Prosper Alpanus, care locuieşte într—un conac, nu departe de oraş. E drept că pe seama lui s—au răspândit cele mai stranii zvonuri, aşa încât aproape ai putea să crezi că e un al doilea Cagliostro[25]; dar de asta el singur e de vină. Ii place să se învăluie într—o obscuritate mistică, să—şi dea înfăţişarea unui om care cunoaşte tainele adânci ale naturii şi care porunceşte unor forţe necunoscute. Pe urmă, are cele mai bizare obiceiuri. Aşa, de exemplu, trăsura lui este construită atât de ciudat, încât un om cu fantezie bogată, aşa ca tine, este ispitit să ia totul drept o apariţie de basm. Aşadar, ascultă! Cabrioleta lui are forma unei scoici şi e argintată în întregime; între roţi e o flaşnetă care cântă singură, când trăsura începe să meargă. Ceea ce tu ai crezut că—i un fazan argintiu era desigur jocheul lui îmbrăcat în alb şi tot aşa ai luat volanele unei umbrele deschise drept aripile unui cărăbuş auriu. Căluţilor lui albi le înşurubează pe frunte nişte coarne mari, ca să pară animale fabuloase.

De altfel, e adevărat că doctorul Alpanus poartă un baston de trestie foarte frumos, cu un cristal mare în loc de mâner, despre al cărui efect minunat se spun sau mai degrabă se născocesc multe lucruri fabuloase. Se spune că raza acestui cristal n—o poate suporta un ochi omenesc. Dacă doctorul acoperă mânerul cu un văl subţire şi dacă te uiţi ţintă la el, atunci imaginea persoanei la care te gândeşti apare în afară, ca într—o oglindă concavă.
—Adevărat? îl întrerupse Balthasar. Adevărat? Aşa se spune? Şi altceva ce se mai povesteşte despre domnul doctor Prosper Alpanus?
—O, răspunse Fabian, nu—mi mai cere să—ţi vorbesc despre asemenea scamatorii şi farse absurde. Doar ştii că mai există încă şi acuma oameni aventuroşi care, împotriva raţiunii, cred în toate aşa—zisele minuni din basme.
—Trebuie să—ţi mărturisesc, continuă Balthasar, că mă văd nevoit să mă alătur şi eu acestor oameni aventuroşi şi fără raţiune. Lemnul argintat nu este străveziu, o flaşnetă nu sună ca o armonică, un fazan argintiu nu e un jocheu şi un cărăbuş aurit nu e o umbrelă de soare. Din două, una: ori omul acela ciudat pe care l—am întâlnit nu era doctorul Prosper Alpanus de care vorbeşti tu, ori doctorul e stăpân într—adevăr peste nişte taine extraordinare.

Fabian spuse:
—Ca să te vindeci cu totul de ciudatele tale visuri, cel mai bun lucru este să te duc chiar acum la doctorul Prosper Alpanus. Ai să vezi tu însuţi că doctorul e un medic obişnuit şi că nu se plimbă cu inorogi, fazani

---

[25] Cagliostro (1743—l795), pe numele adevărat Giuseppe Balsamo, vestit aventurier şi alchimist italian. (N.tr.)

argintii şi cărăbuşi aurii.
—Dragă Fabian, spuse Balthasar cu ochii strălucitori, ai rostit acuma cea mai adâncă dorinţă a sufletului meu... Să mergem numaidecât.

În curând, cei doi tineri ajunseră în faţa porţii cu zăbrele a parcului în mijlocul căruia era conacul doctorului Alpanus. Poarta era încuiată.
—Cum intrăm? întrebă Fabian.
—Sunt de părere să batem în poartă, răspunse Balthasar şi apucă ciocanul de metal care atârna chiar lângă broască.

Imediat după ce ridică ciocanul, începu să se audă un murmur subteran ca un tunet îndepărtat, ce păru apoi că se pierde într—o mare adâncime. Poarta zăbrelită se învârti încetişor. Cei doi prieteni intrară şi trecură printr—o alee lungă şi largă, în fundul căreia se zărea conacul. Fabian spuse:
—Ei? Simţi aici ceva extraordinar, ceva fermecat?
—Eu aş crede, răspunse Balthasar, că felul în care s—a deschis poarta n—a fost chiar aşa de obişnuit, şi pe urmă totul aici mi se pare atât de minunat, atât de magic. Unde mai sunt copaci atât de frumoşi ca în parcul acesta? Mulţi dintre ei chiar au trunchiuri strălucitoare şi frunze de smarald, am impresia că sunt dintr—un tărâm necunoscut şi îndepărtat...

Fabian zări două broaşte, de o mărime neobişnuită, care, chiar de la poartă, săriseră de o parte şi de alta, pe lângă cei doi prieteni, şi mergeau acum alături de dânşii.
—Frumos parc, spuse el, în care există asemenea dihănii!

Şi, aplecându—se, luă de jos o pietricică cu care vru să arunce în broaşte. Acestea însă săriră într—o parte după nişte tufe şi îl priviră cu nişte ochi omeneşti.
—Staţi, staţi! strigă Fabian, ţinti spre una din broaşte şi zvârli cu piatra în ca.

În clipa aceea, o femeie mărunţică şi urâtă, care şedea la marginea drumului, orăcăi:
—Ce bădăran! Să—ţi fie ruşine că dai cu pietre în nişte bieţi oameni care muncesc din greu aici în grădină ca să—şi câştige o ticăloasă de pâine!
—Hai să mergem, şopti speriat Balthasar văzând că broasca se preschimbase într—o babă.

O privire aruncată în tufiş îl convinse că cealaltă broască se prefăcuse acuma într—un omuleţ care se îndeletnicea cu plivitul buruienilor.

În faţa conacului era o pajişte largă şi frumoasă pe care păşteau cei doi inorogi, în timp ce în văzduh răsunau acorduri minunate. Balthasar spuse:
—Ei, vezi? Auzi?
—Nu văd, răspunse Fabian, altceva decât doi căluţi albi care pasc şi ce se aude în văzduh e probabil o harfă eoliană.

Arhitectura simplă şi frumoasă a conacului, mare şi cu un cat, îl încântă pe Balthasar. El trase de cordonul clopoţelului. Uşa se deschise imediat şi o pasăre mare, din neamul struţului, cu pene aurii strălucitoare, apăru în chip de portar înaintea celor doi prieteni.
—Ia priveşte, îi spuse Fabian lui Balthasar, ia priveşte ce livrea[26] absurdă! Dacă vrem cumva mai târziu să—i dăm individului ăstuia un bacşiş, o fi având el oare o mână cu care să—l ia şi să—l vâre în buzunar?

Apoi, întorcându—se spre struţ, îl apucă de penele strălucitoare care se umflau pe gâtlej, sub cioc, ca un bogat guler de dantelă şi spuse:
—Şarmantul meu amic, anunţă—ne la domnul doctor!

Struţul nu spuse nimic decât: „Cârrr!" şi—l muşcă de deget pe Fabian.
—Ei al dracului, strigă Fabian, individul pare să fie într—adevăr o afurisită de pasăre!

În clipa asta, o uşă se deschise şi doctorul îi întâmpină pe cei doi prieteni. Un om mititel, slab, palid! Avea pe creştet o tichioară de catifea, de sub care se revărsa un păr frumos, în bucle lungi; purta un veşmânt indian, lung, de culoare galbenă, şi nişte cizmuliţe roşii, tivite sus cu o blană colorată sau cu puf, nu se putea deosebi bine ce anume. Faţa lui era liniştită şi blajină, dar avea ceva curios: când te uitai mai bine şi mai atent la el, aveai impresia că o altă faţă mai mică te priveşte din faţa lui, ca dintr—o cutiuţă de sticlă.

Zâmbind cu graţie, Prosper Alpanus spuse încet şi cam tărăgănat:
—V—am zărit, domnii mei, pe fereastră. Ştiam de altfel mai demult că aveţi să veniţi la mine, sau cel

---

[26] Uniformă împodobită cu galoane şi fireturi, purtată de uşieri. (N.ed.)

puţin dumneata, dragă domnule Balthasar. Vă rog să mă urmaţi!

Prosper Alpanus îi duse într—o cameră înaltă şi rotundă, de jur—împrejurul căreia atârnau nişte perdele albastre. Lumina intra printr—o fereastră aşezată sus, în cupolă, şi se revărsa pe masa de marmură lucioasă, purtată de un sfinx şi aşezată în mijlocul odăii. Nu se vedea altceva extraordinar.

—Cu ce vă pot servi? întrebă Prosper Alpamis.

Balthasar îi povesti atunci toată întâmplarea cu Cinabru, începând de la prima apariţie a acestuia în Kerepes, şi încheie spunând cum i—a trecut prin minte că el, doctorul Prosper Alpanus, este magul binevoitor care—l va împiedica pe Cinabru să—şi continue opera ticăloasă şi vrăjitorească.

Prosper Alpanus stătu câteva clipe adâncit în gânduri. Apoi spuse cu faţa gravă şi ton adânc:

—După tot ce mi—ai povestit, Balthasar, nu mai rămâne nicio îndoială că e ceva misterios în Cinabru. Trebuie însă mai întâi să cunoaştem duşmanul cu care ne luptăm şi să aflăm cauza al cărei efect vrem să—l distrugem. .. E de bănuit că Cinabru acesta este o mandragoră[27]. Vom vedea îndată.

Prosper Alpanus trase de unul din şnururile de mătase care atârnau de tavan, de jur—împrejurul odăii. O perdea se dădu într—o parte foşnind, in—folioui[28] groase în legături aurite apărură şi o scară uşoară delemn de cedru se dezvălui. Prosper Alpanus se urcă pe scară şi scoase din raftul de sus un volum in—folio, pe care îl puse pe masa de marmură, după ce îl şterse de praf cu un pămătuf de pene de păun.

—Opera aceasta, spuse el, tratează despre mandragore, care sunt toate descrise aici. Poate că ai să—l găseşti pe Cinabru al dumitale şi atunci îl avem în mână.

Când Prosper Alpanus deschise cartea, cei doi prieteni zăriră o mulţime de gravuri colorate care înfăţişau tot felul de omuleţi ciudaţi şi diformi, cu nişte chipuri schimonosite. Îndată ce Alpanus atingea pe vreunul dintre ei, acesta învia, sărea din carte, ţopăia şi se legăna foarte caraghios pe masa de marmură, plesnea din degete şi făcea cu picioruşele lui strâmbe piruete şi salturi, cântând şi cârâind, până când Prosper îl lua de cap şi îl aşeza din nou în carte, unde omuleţul se turtea şi se potolea, devenind iarăşi imagine colorată.

În felul acesta, fură cercetate toate imaginile din carte, dar, ori de câte ori Balthasar era pe punctul să strige: „Uite—l! Acesta e Cinabru", el observa, privind mai atent, că, spre părerea lui de rău, omuleţul nu era Cinabru.

—E foarte ciudat, spuse Prosper Alpanus când sfârşiră de răsfoit cartea. Totuşi, urmă el, s—ar putea ca Cinabru să fie un gnom[29]. Să vedem!

Şi se urcă încă o dată cu o rară uşurinţă pe scara de cedru, scoase un alt in—folio, îl şterse frumos, îl puse pe masa de marmură şi îl deschise, spunând:

—Cartea aceasta tratează despre gnomi: poate dăm aici de Cinabru.

Cei doi prieteni zăriră şi aici o mulţime de gravuri viu colorate care înfăţişau nişte demoni galbeni şi foarte urâţi. Şi, când Prosper Alpanusîi atingea, începeau să orăcăie şi să plângă, se târau greoi din filele cărţii şi se rostogoleau gemând şi mârâind pe masa de marmură, până când doctorul îi vâra iarăşi în carte.

Nici printre aceştia Balthasar nu—l găsi pe Cinabru.

—Ciudat, foarte ciudat! zise doctorul şi căzu pe gânduri.

După câteva clipe, urmă:

—Regele gândacilor nu poate să fie, fiindcă acesta, ştiu sigur, e tocmai acuma ocupat în altă parte. Mareşalul păianjenilor iar nu poate să fie, fiindcă el e într—adevăr urât, însă deştept şi îndemânatic, şi trăieşte din munca braţelor lui, fără să—şi atribuie faptele altora... Ciudat, foarte ciudat...

Tăcu iarăşi câteva minute. In vremea asta se auzeau limpede tot felul de voci minunate, care răsunau când în sunete izolate, când în acorduri depline.

—Aveţi pe aici o muzică foarte frumoasă, domnule doctor! spuse Fabian.

Prosper Alpanus nu păru să—i dea atenţie lui Fabian şi se uită ţintă la Balthasar, întinzând braţele spre dânsul şi mişcându—şi degetele, ca şi cum l—ar fi stropit cu nişte picături invizibile. Apoi îi luă amândouă mâinile lui Balthasar şi spuse prietenos şi grav:

—Numai cea mai pură consonanţă a principiului psihic în legea dualismului este prielnică operaţiunii pe care am s—o săvârşesc acum. Veniţi după mine.

Prietenii îl urmară pe doctor prin mai multe odăi unde, afară de câteva animale ciudate care se

---

[27] Plantă rădăcinoasă, cu o conformaţie asemănătoare celei omeneşti. De ea sunt legate diferite superstiţii. (N.tr.)

[28] Cărţi care au foile de hârtie împăturite în două, formând la deschidere patru pagini. (N.ed.)

[29] Spiriduş care locuieşte în adâncul pământului păzind comorile ascunse. (N.ed.)

îndeletniceau cu cititul, cu scrisul, cu pictura, cu dansul, nu se afla nimic deosebit. în sfârşit, o uşă cu două canaturi se deschise şi cei doi prieteni ajunseră în faţa unei perdele groase, în dosul căreia Prosper Alpanus dispăru, lăsându—i într—un întuneric adânc. Perdeaua se dădu foşnind într—o parte şi cei doi prieteni se găsiră într—o sală de formă ovală, plină de un magic clarobscur. Când te uitai la pereţi, aveai impresia că privirea ţi se pierde prin nesfârşite crânguri verzi şi lunci cu flori, cu izvoare şi pâraie. Mireasma misterioasă a unei arome necunoscute unduia în aer, părând că poartă cu ea sunetele dulci ale armonicii. Prosper Alpanus apăru îmbrăcat în alb, ca un brahman[30], şi puse în mijlocul sălii o oglindă mare şi rotundă de cristal, peste care aruncă un văl.

—Vino, spuse el cu glas adânc şi solemn, vino în faţa acestei oglinzi, Balthasar, şi îndreaptă—ţi gândurile numai către Candida, dacă vrei din tot sufletul ca ea să ţi se arate în clipa care există acuma în spaţiu şi în timp...

Balthasar făcu aşa cum i se spunea, în timp ce Prosper Alpanus se aşeză în spate, descriind cu amândouă mâinile cercuri în jurul lui.

Trecură câteva clipe şi din oglindă se ridică un abur albastru. Candida apăru, mişcându—se ca şi cum ar fi fost în carne şi oase. Dar lângă ea stătea odiosul Cinabru şi îi strângea mâna, şi o săruta... Şi Candida îl ţinea îmbrăţişat pe monstru şi îl dezmierda!...

Balthasar vru să strige, dar Prosper Alpanus îl luă de umeri şi strigătul i se înăbuşi în piept,

—Fii calm! spuse încet Prosper, fii calm, Balthasar! Ia varga asta şi loveşte—l pe Cinabru, fără să te mişti însă din loc!

Balthasar făcu aşa şi văzu, cu bucurie, cum prichindelul se răsuceşte, se învârteşte şi se rostogoleşte pe jos. Furios, tânărul se repezi înainte, dar imediat imaginea se spulberă în fum şi ceaţă. Prosper Alpanus îl trase pe Balthasar cu putere îndărăt, strigând:

—Opreşte—te! Dacă spargi oglinda magică, suntem pierduţi cu toţii... Să mergem la lumină!

La invitaţia doctorului, prietenii părăsiră sala şi trecură alături într—o odaie luminată.

—Slavă Domnului, spuse Fabian răsuflând adânc, slavă Domnului că am ieşit din sala aceea afurisită! Aerul înăbuşitor aproape că mi—a tăiat răsuflarea şi, pe urmă, au mai fost şi scamatoriile astea neroade pe care nu le pot suferi deloc.

Balthasar vru să răspundă, dar tocmai atunci Prosper Alpanus intră.

—E sigur acuma, spuse el, că Cinabru nu e nici mandragoră, nici gnom, ci un om ca toţi oamenii. Dar este în joc o forţă tainică şi vrăjită pe care încă n—am izbutit s—o lămuresc, şi din cauza asta nu pot deocamdată să fac nimic. Vino iar cât de curând pe la mine, Balthasar, avem să vedem atunci cum îi dăm de capăt. La revedere!

—Care vasăzică, spuse Fabian, apropiindu—se de bătrân, dumneata eşti un vrăjitor, domnule doctor, şi totuşi nu—i poţi veni de hac păcătosului aceluia de Cinabru. Ei bine, domnule, eu cred că, în ciuda imaginilor, păpuşilor şi oglinzilor dumitale magice şi în ciuda uneltelor dumitale caraghioase, eşti numai un şarlatan pur şi simplu. Lui Balthasar, care e îndrăgostit şi scrie versuri, poţi să—i spui şi să—l faci să creadă tot ce vrei, dar cu mine ai nimerit—o rău! Eu sunt un om luminat şi nu permit absolut niciun miracol.

Râzând mai tare şi mai vesel decât te—ai fi putut aştepta de la dânsul, Prosper Alpanus răspunse:

—Dumneata poţi să crezi ce vrei. Dar să ştii că, dacă nu sunt chiar un vrăjitor, dispun totuşi de trucuri destul de nostime.

—Desigur din *Magia* lui Wiegleb[31] sau din altă parte! strigă Fabian. Dar în privinţa asta ţi—ai găsit naşul în profesorul nostru, Mosch Terpin, cu care nu te poţi compara, deoarece el e om cinstit şi ne arată întotdeauna că totul se petrece în chip natural şi nu se învăluie în atâtea mistere ca dumneata, domnule doctor. .. Aşa! Şi acuma am onoarea să te salut.

—O, spuse doctorul, doar n—ai să pleci de la mine atât de mânios?!

Şi îl mângâie de câteva ori pe amândouă braţele, de la umeri până la încheietura mâinii, încât Fabian simţi un fior ciudat şi întrebă neliniştit:

—Dar ce faci, domnule doctor?

—Umblaţi sănătoşi, domnilor, spuse doctorul. Pe dumneata, domnule Balthasar, sper să te revăd în curând. .. In curând vom găsi ce ne trebuie.

---

[30] Preot indian. (N.ed.)

[31] E.T.A. Hoffmann a citit în tinereţe cartea despre magie a lui Johann Christian Wiegleb, apărută în 1782. (N.tr.)

Când trecură pe lângă portarul cel galben—auriu, Fabian spuse, apucându—l de guler:
—Şi totuşi n—ai să capeţi niciun bacşiş, dragul meu! Portarul însă nu spuse nici acum decât „Cârrr!" şi—l muşcă din nou pe Fabian de deget.
—Bestie! strigă Fabian şi porni repede mai departe. Cele două broaşte îi însoţiră respectuos pe oaspeţi până la poarta care se deschise şi se închise cu o bufnitură înăbuşită.
—Nu ştiu, zău, spuse Balthasar, care mergea pe drum în urma lui Fabian. Nu ştiu, zău, frate, ce fel de haină ciudată ai astăzi, atât de lungă în spate şi cu mâneci aşa de scurte!

Fabian văzu cu mirare că haina lui scurtă se lungise dinapoi până la pământ şi că, dimpotrivă, mânecile, care fuseseră foarte lungi, se scurtaseră acuma până la coate.
—Ei drăcie, dar ce—i asta?! strigă el şi începu să tragă de mâneci şi să salte din umeri.

La început, păru să ajute la ceva, însă când intrară pe poarta oraşului, mânecile se scurtară şi haina se lungi la spate atât de tare, încât, cu toate că Fabian trăgea, se sucea şi sălta din umeri, mânecile ajunseră în curând sus de tot, dezvelindu—i braţele, iar la spate îi crescu o trenă, care se lungea într—una. Lumea se oprea şi râdea cu hohote, ştrengarii se năpusteau cu droaia să calce, chiuind, pe această mantie nesfârşită şi îl răsturnau pe Fabian, dar, când acesta se ridica, din trenă nu lipsea nicio bucată... Ba, dimpotrivă, se făcea şi mai lungă. Râsetele şi chiotele sporeau mereu, până când Fabian, pe jumătate nebun, se repezi într—o casă a cărei uşă era deschisă. Imediat, trena dispăru.

Balthasar nu mai avu timp să se mire prea mult de vraja ciudată ce se abătuse asupra lui Fabian. Referendarul Pulcher îi ieşi în cale, îl apucă de braţ, îl duse pe o stradă lăturalnică şi îi spuse:
—Cum? încă n—ai plecat? Mai stai încă aici, când zbirul te caută în toate părţile cu un ordin de arestare?
—Ce—i asta? Despre ce vorbeşti? întrebă Balthasar plin de mirare.

Pulcher urmă:
—Gelozia te—a târât atât de departe, încât ai intrat cu forţa în casa lui Mosch Terpin, l—ai găsit acolo pe Cinabru cu logodnica lui şi i—ai dat prichindelului o bătaie soră cu moartea!
—Cum asta?! strigă Balthasar. Azi am lipsit toată ziua din Kerepes. E o minciună sfruntată.
—Bine, bine! îl întrerupse Pulcher. Ideea absurdă a lui Fabian de a—şi pune o haină cu trenă te salvează. Nimeni nu se mai gândeşte în clipa asta la tine... Deocamdată să scapi de arestare! Pe urmă, o să vedem ce—i de făcut! Nu te mai duce acasă! Dă—mi chei.a, am să—ţi trimit eu tot ce—ţi trebuie!... Şi acuma pleacă repede la Hoch—Jakobsheim!

Şi Pulcher îl duse pe Balthasar, pe străzi dosnice, afară din oraş, în satul Hoch—Jakobsheim, unde vestitul învăţat Ptolomeus Philadelphus scrise remarcabila lui carte despre seminţia necunoscută a studenţilor.

CAPITOLUL 6. *Cum consilierul special intim Cinabru a fost pieptănat în grădina lui şi a făcut o baie de rouă în iarbă — Ordinul „Tigrul verde" — Ideea fericită a unui croitor al teatrului — Cum domnişoara von Rosenschon şi—a vărsat cafea pe haine şi Prosper Alpanus a asigurat—o de prietenia lui*

Profesorul Mosch Terpin era în culmea fericirii. Îşi spunea:

„Mi se putea oare întâmpla un noroc mai mare decât să–l am la mine în casă, ca student, pe consilierul special intim? Acuma o ia pe fiică—mea de nevastă... e ginerele meu... prin el, câştig favoarea prinţului Barsanuph şi mă urc şi eu pe scara pe care se caţără scumpul, micuţul meu Cinabru... E drept că uneori mi se pare şi mie de neînţeles cum de s—a putut îndrăgosti Candida într—atâta de prichindelul ăsta. De obicei femeile dau mai mare atenţie unei înfăţişări plăcute, decât unor însuşiri sufleteşti deosebite. Şi, când mă uit câteodată la omuleţul ciudat, am impresia că nu poate fi numit chiar atât de frumos... ba chiar e... *bossu*[32]... sst!... sst!... Pereţii au urechi... E favoritul prinţului... Are să se caţăre tot mai sus... tot mai sus... şi mi—e ginere!..."

Mosch Terpin avea dreptate. Candida arăta o dragoste neţărmurită faţă de prichindel şi, când unul sau altul dintre aceia pe care vraja ciudată a lui Cinabru nu—i fermecase dădea de înţeles că domnul consilier special intim nu e de fapt decât un pitic diform, tânăra pomenea îndată de părul foarte frumos cu care l—a dăruit natura.

Când Candida vorbea aşa, nimeni nu surâdea mai maliţios decât referendarul Pulcher.

Pulcher îl urmărea pas cu pas pe Cinabru şi în privinţa aceasta îl ajuta cu multă râvnă secretarul intim Adrian, tânărul pe care vraja lui Cinabru era cât pe ce să–l dea afară din slujbă şi care îşi redobândise favoarea prinţului, numai fiindcă îi adusese o substanţă excelentă pentru scos petele.

Consilierul special intim Cinabru locuia într—o casă frumoasă, cu o grădină şi mai frumoasă, în mijlocul căreia era un loc împrejmuit cu tufişuri mari şi pe care creşteau nişte trandafiri minunaţi. Se observase că, la nouă zile o dată, Cinabru se scula încetişor în zorii zilei, se îmbrăca, oricât de greu îi era, fără ajutorul valetului, cobora în grădină şi dispărea în tufişurile care împrejmuiau acel loc.

Bănuind aici un mister, într—o noapte în care se împlineau, după cum aflaseră de la valetul lui Cinabru, nouă zile de când prichindelul fusese în locul acela, Pulcher şi Adrian îndrăzniră să sară zidul grădinii şi să se ascundă în tufiş.

Abia începuse să se crape de ziuă când văzură pe prichindel cum venea într—acolo pufăind şi strănutând, fiindcă mergea prin mijlocul unui strat de flori şi firele de iarbă pline de rouă îl loveau peste nas.

Când ajunse pe pajiştea cu trandafiri, prin aer trecu o adiere cu sunet dulce şi mireasma florilor se făcu mai pătrunzătoare. O femeie frumoasă, acoperită de văluri, cu aripi la umeri, coborî din văzduh, se aşeză pe un scăunel în mijlocul trandafirilor şi spuse încetişor:

—Vino, copilaşule!

Apoi îl luă pe genunchi pe Cinabru şi îi netezi cu un pieptene de aur părul lung ce i se revărsa pe spate. Asta părea că—i face foarte bine prichindelului, deoarece clipea din ochi, îşi întindea picioruşele şi mârâia şi sfârâia aproape ca un motan. Totul dură vreo cinci minute. Femeia îi mai netezi încă o dată, cu un deget, părul din creştet şi atunci Pulcher şi Adrian zăriră în vârful capului lui Cinabru o fâşie subţire şi roşie ca focul. Femeia spuse:

—La revedere, copilaşule! Fii cuminte, fii cât poţi de cuminte!

Prichindelul răspunse:

—La revedere, mămico, sunt destul de cuminte, nu—i nevoie să—mi repeţi asta atât de des!

Femeia se ridică încet şi dispăru în văzduh.

Pulcher şi Adrian înmărmuriseră de mirare. Când însă Cinabru vru să plece, Pulcher se luă după el şi strigă:

—Bună dimineaţa, domnule consilier special intim! O, ce frumos v—aţi pieptănat astăzi!

Cinabru întoarse capul şi, când îl zări pe Pulcher, vru să fugă. însă, neîndemânatic şi slăbănog cum era, cu picioruşele lui subţiri, se împiedică şi căzu în iarba înaltă, aşa încât firele se scuturară peste el,

---

[32] Cocoşat (fr.). (N.tr.)

scaldându—l în rouă. Pulcher se repezi şi îl ajută să se ridice, dar Cinabru fornăi către el:
—Ce cauţi, domnule, în grădina mea? Pleacă de aici!

Şi, ţopăind, o luă la fugă spre casă cât putu de repede.

Pulcher îi scrise lui Balthasar despre această ciudată întâmplare şi îi făgădui să—şi sporească încă pe—atât atenţia faţă de pocitania vrăjită. Cinabru păru foarte nemângâiat de ceea ce i se întâmplase. Se aşeză în pat şi gemu şi se vaită atât de tare, încât vestea că s—a îmbolnăvit ajunse în curând la ministrul Mondschein şi la prinţul Barsanuph.

Prinţul Barsanuph trimise imediat favoritului pe medicul lui curant.

Acesta, după ce îi luă pulsul, îi spuse lui Cinabru:
—Domnule consilier special intim, dumneavoastră vă sacrificaţi pentru interesele statului. Munca istovitoare pe care o depuneţi v—a doborât la pat, o îndelungă meditare v—a pricinuit suferinţa nemaipomenită pe care probabil o înduraţi. Sunteţi foarte palid şi tras la faţă, însă preţiosul dumneavoastră cap dogoreşte îngrozitor. N—o fi cumva o inflamaţie cerebrală? Oare grija pentru prosperitatea statului să fi provocat asta? Imposibil! ... îmi daţi voie, vă rog!...

Medicul curant văzuse desigur pe capul lui Cinabru fâşia aceea roşie pe care o descoperiseră Pulcher şi cu Adrian. După ce încercase de la distanţă câteva pase magnetice şi suflase în felurite chipuri înspre bolnav, ceea ce—l făcu pe acesta să miaune şi să scâncească, medicul vru acum să—i treacă mâna pe deasupra capului şi îi atinse creştetul din nebăgare de seamă. Cinabru sări în sus, spumegând de mânie, şi—i dădu medicului, care tocmai se aplecase peste dânsul, o palmă atât de zdravănă cu mânuţele lui ciolănoase, încât toată odaia răsună.
—Ce vrei cu mine? strigă el. Ce vrei cu mine? De ce mă tot gâdili pe cap? Nu sunt bolnav. Sunt sănătos, foarte sănătos, am să mă scol chiar acuma şi am să mă duc la conferinţa cu ministrul! Şterge—o de—aici!

Medicul fugi înspăimântat. Când îi povesti prinţului Barsanuph ce—a păţit, acesta exclamă încântat:
—Ce zel în slujba statului!... Ce demnitate, ce măreţie în purtarea lui!... Ce om e acest Cinabru!
—Domnule consilier special intim, îi spuse micului Cinabru ministrul Pratextatus von Mondschein, ce splendid lucru este că dumneata, cu toate că eşti bolnav, vii la conferinţă. în chestiunea importantă privitoare la curtea din Kakatuk am compus un memoriu... chiar *eu* l—am compus şi te rog să–l expui *dumneata* prinţului, deoarece lectura dumitale spirituală va scoate în relief lucrarea pe care apoi Alteţa Sa va recunoaşte că este a mea.

Memoriul cu care Pratextatus voia să strălucească fusese însă redactat de către Adrian.

Ministrul se înfăţişă cu prichindelul la prinţ. Cinabru scoase memoriul pe care i–l dăduse ministrul şi începu să citească. însă, cum lectura nu mergea prea bine şi

Cinabru nu făcea decât să mârâie lucruri neînţelese, ministrul îi luă hârtia din mână şi citi singur.

Prinţul păru foarte încântat şi încuviinţă, exclamând de câteva ori:
—Frumos!... Bine spus!... Splendid!... Just!...

Când ministrul sfârşi, prinţul se duse drept la Cinabru, îl ridică în braţe, îl strânse la piept, chiar în locul unde avea prinsă (el, prinţul) steaua „Tigrul verde", şi spuse, bâlbâindu—se şi suspinând, în timp ce lacrimi îi curgeau pe obraji:
—Un asemenea om!.... Asemenea talent!... Atâta zel!... Atâta dragoste!... Nu, e prea mult, e prea mult! exclamă adăugând apoi, mai calm: Cinabru! Te numesc ministru! Fii mereu credincios patriei, fii mereu un brav slujitor al Barsanuphilor care te vor răsplăti şi iubi! Şi, întorcându—se către ministru, cu o privire supărată: observ, dragă baroane von Mondschein, că de câtăva vreme puterile îţi slăbesc. Un repaus la moşia dumitale are să—ţi facă bine!... La revedere!

Ministrul se îndepărtă, mormăind printre dinţi vorbe neînţelese şi aruncând priviri aprige lui Cinabru care, după obiceiul lui, proptit în bastonaş, se înălţa în vârful picioarelor şi se uita mândru şi obraznic înjur.

Prinţul spuse:
—Dragul meu Cinabru, îţi voi acorda distincţii potrivit marilor dumitale merite. Primeşte deci din mâinile mele ordinul „Tigrul verde"!

Şi prinţul voi să—i atârne cordonul ordinului pe care poruncise unui valet să i—l aducă repede; însă, din cauza trupului diform al lui Cinabru, cordonul nu voia deloc să stea ca lumea, ci ba se ridica prea sus, ba atârna, bălăbănindu—se, prea jos.

Prinţul era foarte meticulos şi în privinţa aceasta, ca şi în orice altă chestiune referitoare la adevărata

prosperitate a statului. Ordinul „Tigrul verde" trebuia să stea între capătul de sus al şoldului şi noadă, în poziţie oblică, la trei şaisprezecimi de deget depărtare de aceasta din urmă. Acum, era cu neputinţă de obţinut lucrul acesta. Valetul, trei paji şi cu prinţul ajutară, dar orice osteneală fu degeaba. Cordonul trădător aluneca încoace şi încolo şi Cinabru, supărat, începu să câraie:

—Dar ce mă trageţi atâta în toate părţile? Lăsaţi fleacul ăsta să atârne cum o fi! Doar sunt ministru acuma şi rămân ministru!

Prinţul spuse mânios:

—La ce bun am un Consiliu al ordinelor, dacă în ce priveşte cordoanele există o organizare atât de absurdă, care e cu totul împotriva voinţei mele? Răbdare, dragă Cinabru! Lucrurile au să se schimbe în curînd!

La porunca prinţului, Consiliul ordinelor, dimpreună cu doi filozofi şi un naturalist, care tocmai venea de la Polul Nord[33] şi trecea prin ţară, se întruniră ca să găsească modul cel mai nimerit în care i s—ar putea atârna ministrului Cinabru cordonul „Tigrului verde". Ca să—şi adune puterile necesare unei asemenea consfătuiri importante, tuturor membrilor li se spuse să nu cugete nimic timp de o săptămână şi, ca să poată izbuti aceasta şi totuşi să rămână activi în serviciul statului, li se recomandă să se ocupe în tot acest timp cu lucrări de contabilitate. Străzile din jurul palatului, unde Consiliul ordinelor, filozofii şi naturalistul aveau să se întrunească, fură acoperite cu paie, pentru ca huruitul trăsurilor să nu—i tulbure pe aceşti înţelepţi, şi, tot din această pricină, se interzise în apropierea palatului orice muzică şi chiar orice convorbire cu glas tare. în palat, toţi umblau cu pantofi de pâslă şi vorbeau prin semne. Şapte zile în şir, din zori până seara târziu, duraseră şedinţele şi încă nu se ajunsese la nicio înţelegere.

Prinţul, foarte nerăbdător, trimise de câteva ori să le spună să găsească neapărat o rezolvare iscusită. Dar totul fu zadarnic.

Naturalistul cercetase cât se poate mai bine natura lui Cinabru, măsurase înălţimea şi lăţimea cocoaşei acestuia şi prezentase consiliului un calcul exact. Tot el spuse, în sfârşit, că poate ar fi mai bine să fie chemat spre consultare croitorul teatrului.

Oricât de ciudată era această propunere, totuşi, în încurcătura în care se găseau cu toţii, fu acceptată în unanimitate.

Croitorul teatrului, domnul Kees, era un om şiret şi foarte priceput. îndată ce luă cunoştinţă de acest caz dificil şi văzu calculul naturalistului, găsi un mijloc minunat pentru a fixa cordonul în poziţie normală.

—Trebuie, spuse el, ca la piept şi la spate să se coasă un anumit număr de nasturi de care să fie prins cordonul ordinului.

Încercarea reuşi peste măsură de bine.

Prinţul fu încântat şi aprobă propunerea Consiliului ordinelor ca de acum înainte ordinul „Tigrul verde" să fie împărţit în mai multe clase, după numărul nasturilor cu care era acordat. De exemplu: ordinul „Tigrul verde" cu doi nasturi, trei nasturi şi aşa mai departe. Domnul ministru Cinabru primi ca o distincţie deosebită, pe care nimeni n—o mai putea pretinde, ordinul cu douăzeci de nasturi de diamant, asta fiindcă tocmai douăzeci de nasturi cerea forma ciudată a trupului său.

Kees primi ordinul „Tigrul verde" cu doi nasturi de aur şi, deoarece prinţul, cu toată ideea fericită pe care o avusese acesta, îl socotea drept croitor prost şi deci nu voia să—şi facă hainele la dânsul, Kees fu numit mare costumier intim titular al prinţului...

Doctorul Prosper Alpanus se uita gânditor, de la fereastra conacului său, la cele ce se petreceau în parc. Toată noaptea se căznise să întocmească horoscopul lui Balthasar şi cu acest prilej descoperise multe amănunte care aveau oarecare legătură cu Cinabru. Socotea totuşi că lucrul cel mai important era ceea ce se întâmplase cu prichindelul, atunci când acesta fusese surprins de Adrian şi Pulcher.

Prosper Alpanus tocmai voia să—şi cheme inorogii ca să—i aducă scoica şi să meargă la Hoch—Jakobsheim, când văzu venind o trăsură care se opri la poarta parcului. I se spuse că domnişoara von Rosenschon doreşte să vorbească domnului doctor.

—Să poftească, spuse Prosper Alpanus. Domnişoara intră. Purta o haină lungă, neagră, şi era înfăşurată în văluri ca o matroană. Prosper Alpanus, cuprins de o ciudată bănuială, îşi luă bastonul şi îndreptă spre domnişoara von Rosenschon razele care ţâşneau din mâner. Fulgere sclipiră împrejurul ei şi

---

[33] Probabil aluzie glumeaţă la scriitorul german Adelbert von Chamisso (178l—l838), care, în 1818, tocmai se întorsese dintr—o călătorie în jurul lumii. (N.tr.)

deodată ea apăru în haină albă străvezie, cu aripi de libelulă pe umeri şi cu trandafiri roşii şi albi în păr.
—Ei! Ei! murmură Prosper, apoi îşi ascunse bastonul sub halat şi imediat domnişoara von Rosenschon apăru îmbrăcată ca mai înainte.

Prosper Alpanus o invită cu prietenie să şadă. Domnişoara von Rosenschon îi spuse că demult voia să—l viziteze pe domnul doctor la conacul lui şi să—l cunoască pe omul proslăvit de toată lumea ca un înţelept binefăcător. îl roagă deci pe domnul doctor să ia asupra—şi asistenţa medicală a mănăstirii din apropiere, deoarece doamnele bătrâne retrase aici sunt de multe ori bolnave şi n—are cine să le îngrijească. Prosper Alpanus răspunse politicos că nu mai practică de multă vreme medicina, totuşi, prin excepţie, va veni la mănăstire când va fi nevoie. O întrebă apoi pe domnişoara von Rosenschon dacă nu cumva şi ea suferă de ceva. Domnişoara spuse că simte numai din când în când junghiuri reumatice în picioare, când răceşte, acuma însă e sănătoasă. Apoi începu să vorbească despre lucruri lipsite de însemnătate. Prosper o întrebă dacă n—ar vrea să ia o ceaşcă de cafea. Domnişoara răspunse că aşa ceva nu se poate refuza. Se aduse cafeaua, însă, oricât se silea Prosper să toarne în ceşti, acestea rămâneau tot goale, deşi cafeaua curgea din cană.
—Ei! Ei! spuse zâmbind Prosper Alpanus, ce răutăcioasă cafea!... N—aţi vrea, domnişoară, să turnaţi dumneavoastră?
—Cu plăcere, răspunse domnişoara şi luă cafetiera.

Totuşi, deşi nicio picătură de cafea nu curgea din cafetiera, ceaşca se umplea tot mai tare, aşa încât cafeaua începu să se reverse pe masă şi de aici pe haina domnişoarei.

Ea puse repede cana la o parte şi îndată cafeaua dispăru fără urmă. Prosper Alpanus şi domnişoara von Rosenschon se uitară o clipă unul la altul în tăcere. Domnişoara spuse:
—Mi se pare, domnule doctor, că citeaţi o carte foarte interesantă, când am sosit eu.
—Da, e adevărat, răspunse doctorul, cartea asta cuprinde lucruri cu totul remarcabile.

Şi vru să deschidă cărţulia cu margini aurite care era pe masă în faţa lui. Totuşi, zadarnică încercare. Cartea se închidea mereu, din nou, cu un pocnet sonor.
—Ei! Ei! spuse Prosper Alpanus, ia încercaţi şi dumneavoastră, domnişoară.

Şi îi întinse cartea care, îndată ce ea o atinse, se deschise singură. Insă toate filele se desprinseră şi se lăţiră, devenind un uriaş in—folio, foşnind prin odaie.

Domnişoara se dădu înapoi, speriată. Doctorul închise cu putere cartea şi toate filele uriaşe dispărură. Apoi, ridicându—se de pe scaun, spuse, zâmbind blajin:
—De ce ne pierdem noi vremea, domnişoară, cu astfel de scamatorii păcătoase? Fiindcă nu sunt altceva decât scamatorii banale ce—am făcut până acum. Mai bine să trecem la lucruri mai înalte.
—Vreau să plec! strigă domnişoara şi se ridică de pe scaun.
—Asta, spuse doctorul, nu se poate decât dacă vreau eu. Pentru că, trebuie să vă spun, stimată domnişoară, că sunteţi acum cu totul în puterea mea!
—În puterea dumitale! strigă mânioasă domnişoara, în puterea dumitale, domnule doctor! Ce nebunească închipuire!

Şi ea îşi desfăşură haina de mătase şi zbură în chip de fluture negru către tavanul odăii. îndată însă vâjâi şi Prosper Alpanus după dânsa sub chipul unei straşnice rădaşte. Fluturele negru, ostenit, se lăsă în jos şi se preschimbă în şoricel. Rădaşcă sări după el în chip de motan cenuşiu, mieunând şi pufnind. Şoricelul se preschimbă atunci într—un colibri cu pene strălucitoare. Deodată, în jurul conacului, se auziră tot felul de glasuri ciudate şi tot felul de insecte minunate şi păsări ale pădurii zburară, iar la ferestre se ţesu o plasă de aur. Şi atunci, în mijlocul odăii, apăru zâna Rosabelverde strălucind în toată măreţia şi splendoarea. în haină albă, încinsă cu cingătoare de diamante, cu trandafiri albi şi roşii în părul ei întunecat, în faţa zânei sta magul, în mantie ţesută cu aur, cu o coroană strălucitoare pe cap şi în mână purtând toiagul cu mâner sclipitor.

Rosabelverde se îndreptă spre mag. Din părul ei căzu un pieptene de aur şi se sparse pe lespezile de marmură, de parcă ar fi fost de sticlă.
—Vai mie! Vai mie! strigă zâna.

Deodată, în jurul măsuţei, apăru iarăşi domnişoara von Rosenschon în haina—i neagră şi, în faţa ei, doctorul Prosper Alpanus.

Acesta spuse foarte liniştit, în timp ce turna fără nicio piedică minunata cafea de Moca în ceştile chinezeşti:
—Eu cred, dragă domnişoară, că acuma ştim cu prisosinţă cum stăm unul faţă de altul. îmi pare foarte

rău că pieptenele dumitale atât de frumos s—a spart pe lespezile acestea tari.
—Numai stângăcia mea e de vină, spuse domnişoara, sorbind cu voluptate cafeaua. Pe lespezile acestea nu trebuie să laşi să cadă ceva, fiindcă, dacă nu mă înşel, ele sunt scrise cu hieroglife ciudate, care par, celui care le vede, numai nişte dale de marmură obişnuite.
—Talismane uzate, spuse Prosper, talismane uzate sunt lespezile acestea, nimic altceva.
—Dar bine, doctore, exclamă domnişoara, cum se face că nu ne—am cunoscut mai demult şi nu ne—am întâlnit niciodată pe drumurile noastre?
—De vină este, bună domnişoară, răspunse Prosper Alpanus, numai educaţia noastră deosebită! In timp ce dumneata, în Djinistan, puteai să te laşi în voia firii dumitale, eu, ca student, stăteam închis în piramide şi ascultam cursurile profesorului Zoroastru[34], un bătrân morocănos, dar care ştia o mulţime de lucruri. Sub domnia prinţului Demetrius, mi—am luat reşedinţa în ţărişoara asta plăcută.
—Cum? spuse domnişoara. Şi n—ai fost expulzat când prinţul Paphnutius a introdus reformele Dumirusmului?
—Nu, răspunse Prosper. Am izbutit să—mi ascund adevărata fire, silindu—mă să dovedesc, prin diverse scrieri, că am cunoştinţe speciale în ceea ce priveşte Iluminismul. Am dovedit astfel că fără voinţa prinţului nu e îngăduit să tune şi să fulgere şi că vremea frumoasă şi recolta bună le datorăm numai şi numai silinţelor lui şi nobleţii lui, care discută în palat cu multă înţelepciune această problemă, în timp ce afară, la câmp, poporul de rând seamănă şi ară. Prinţul Paphnutius m—a înălţat atunci la rangul de prim—preşedinte al reformelor iluministe, un post pe care l—am aruncat ca pe o povară, odată cu disimularea mea, atunci când a trecut furtuna.

În taină eram folositor cum puteam. Adică, ceea ce noi, dumneata şi cu mine, numim într—adevăr folositor. .. Ştii dumneata, domnişoară, că eu am fost acela care ţi—a dat de veste că are să vină poliţia Iluminismului?. .. Că numai datorită mie mai ai încă lucruşoarele frumoase pe care mi le—ai arătat adineauri?... Pentru Dumnezeu, uită—te puţin pe fereastră!... Nu mai cunoşti oare parcul în care te plimbai adesea şi stăteai de vorbă cu duhurile prietenoase ce locuiesc în copaci... în flori... în izvoare?... Parcul acesta l—am salvat prin ştiinţa mea. E la fel ca şi pe timpul bătrânului Demetrius. Prinţul Barsanuph, din fericire, nu se prea sinchiseşte de vrăjitori, e un om de treabă, care lasă pe fiecare să trăiască şi să facă vrăjitorie cât îi place, numai să nu se observe şi să plătească neabătut dările. Aşa că acum trăiesc aici, ca şi dumneata în mănăstirea dumitale, fericit şi fără grijă!
—Doctore, spuse domnişoara cu lacrimi în ochi, doctore, ce spui dumneata?... Ce revelaţii!... Da, recunosc şi eu acuma crângul acesta, în care am gustat cele mai adânci bucurii! Doctore!... Om mărinimos, căruia îi datorez atâta!... Şi tocmai dumneata să fii atât de aspru cu protejatul meu!...

Doctorul răspunse:
—Dragă domnişoară, târâtă de bunătatea dumitale înnăscută, ţi—ai risipit darurile pentru un netrebnic. Cinabru este şi rămâne, cu tot ajutorul pe care i l—ai dat, un trântor pocit care, acum, când s—a spart pieptenele de aur, e în mâinile mele.
—Fie—ţi milă, doctore! se rugă domnişoara.
—Uită—te, rogu—te, aici, spuse doctorul arătându—i horoscopul lui Balthasar.

Domnişoara se uită şi exclamă îndurerată:
—Da! Dacă aşa stau lucrurile, atunci trebuie să mă dau înapoi în faţa unei puteri mai înalte... Bietul Cinabru!...
—Mărturiseşte acuma, preabuna mea domnişoară, spuse zâmbind doctorul, mărturiseşte că femeiLe au câteodată idei foarte bizare, urmărind cu îndărătnicie un gând născut într—o clipă şi neluând în seamă atingerea dureroasă cu lumea... Cinabru trebuie să—şi ispăşească soarta, însă după aceea va ajunge la nişte onoruri mari şi nemeritate. Prin asta vreau să aduc prinosul meu puterii, bunătăţii şi vredniciei dumitale.
—Om minunat ce eşti, rămâi prietenul meu!
—De—a pururea! răspunse doctorul. Prietenia şi tainica mea înclinare faţă de dumneata, frumoasă zână, nu vor înceta niciodată. Îndreaptă—te cu încredere către mine ori de câte ori vei avea nevoie şi... bea cafea la mine, ori de câte ori vei avea poftă.
—La revedere, preacinstite mag, nu voi uita niciodată bunăvoinţa şi cafeaua dumitale.

Şi domnişoara von Rosenschon, adânc mişcată, se ridică să plece.

---

[34] Nume dat după Zoroastru (Zarathustra), întemeietorul unei religii persane, în secolul al Vl—lea î.Hr. (N.tr.)

Prosper Alpanus o întovărăşi până la poarta grădinii, în timp ce toate glasurile minunate ale pădurii răsunau.

La poartă aştepta, în locul trăsurii, scoica de cristal a doctorului, înhămată cu cei doi inorogi. La spate îşi întindea aripile cărăbuşul auriu. Pe capră stătea fazanul argintiu, cu hăţurile de aur în cioc şi uitându—se cuminte la domnişoara von Rosenschon.

Când trăsura, huruind, trecu prin pădurea plină de miresme, domnişoara von Rosenschon se simţi purtată în cele mai fericite timpuri ale vieţii sale de zână.

CAPITOLUL 7. *Cum profesorul Mosch Terpin cerceta natura în pivniţa princiară — Mycetes Beelzebub — Disperarea studentului Balthasar — Influenţa binefăcătoare a unei vile de ţară bine gospodărite asupra fericirii casnice — Cum Prosper Alpanus i—a dat lui Balthasar o tabacheră de baga[35] şi a pornit apoi călare*

Balthasar, care stătea ascuns în satul Hoch—Jakobsheim, primi următoarea scrisoare de la referendarul Pulcher, din Kerepes:

„Treburile noastre, dragă Balthasar, merg din ce în ce mai rău. Duşmanul nostru, ticălosul de Cinabru, a devenit ministru al Afacerilor Străine şi a căpătat marele ordin al «Tigrului verde» cu douăzeci de nasturi. El este acum favoritul prinţului şi taie şi spânzură. Profesorul Mosch Terpin nu—şi mai vine în fire de bucurie şi se îngâmfă prosteşte. Prin mijlocirea viitorului său ginere, a căpătat postul de director general al Afacerilor Naturale, post care îi aduce bani cu duiumul şi o mulţime de alte foloase. Ca director general, cenzurează şi revizuieşte eclipsele de soare şi de lună, precum şi prevederile meteorologice din calendarele permise în stat şi cercetează mai cu seamă natura în oraşul de reşedinţă. Datorită acestor ocupaţii, primeşte din pădurile princiare cele mai rare păsări şi cele mai alese animale pe care, tocmai pentru a le cerceta natura, le frige şi le mănâncă. în momentul de faţă scrie, sau cel puţin aşa pretinde, un studiu asupra cauzei care face ca vinul să aibă alt gust decât apa şi de ce mai produce şi alte efecte; lucrarea o va dedica ginerelui său. Cinabru a făcut în aşa fel ca Mosch Terpin, în vederea lucrării acesteia, să studieze zilnic în pivniţa princiară. A studiat până acum o jumătate de butie de vin vechi de Rin precum şi câteva duzini de sticle de şampanie şi se ocupă acuma de un butoi de Alicante[36]. Pivnicerul îşi frânge mâinile! Aşadar profesorului, care, după cum ştii, e fără pereche de lacom, îi merge foarte bine şi ar duce cea mai plăcută viaţă, dacă n—ar trebui câteodată, când grindina pustieşte holdele, să plece la ţară ca să explice fermierilor prinţului pentru ce a căzut grindina şi astfel să mai capete şi proştii aceia puţină învăţătură, ca să se ferească pe viitor de asemenea lucruri şi să nu mai ceară scutire de plata arendei din cauza unui fapt de care numai ei sunt vinovaţi.

Ministrul nu poate uita bătaia pe care i—ai dat—o. A jurat să se răzbune. Nu vei mai putea să te arăţi prin Kerepes. Şi pe mine mă persecută pentru că am văzut felul misterios în care l–a pieptănat o cucoană cu aripi. Atâta timp cât Cinabru rămâne favoritul prinţului, nu voi putea aspira să capăt un post bun. Steaua mea cea potrivnică vrea să mă întâlnesc cu pocitania întotdeauna acolo unde nici nu gândesc şi mereu într—un chip care îmi este fatal. Deunăzi, ministrul a venit la muzeul zoologic, îmbrăcat de paradă, cu spadă, decoraţii şi cordon. După obiceiul lui, s—a proptit în baston, înălţându—se în vârful picioarelor în faţa vitrinei în care sunt maimuţele americane. Tocmai atunci au intrat în sală nişte străini şi unul dintre ei, zărind pocitania, a strigat: «O!... Ce maimuţoi nostim!... Ce animal drăguţ!... E podoaba muzeului!... Cum se numeşte oare? Şi din ce ţară o fi?». Directorul muzeului, foarte grav, a spus atunci, atingând cu mâna umerii lui Cinabru: «Da, e un exemplar foarte frumos, un maimuţoi splendid din Brazilia, aşa—numitul *Mycetes Beelzebub... Simia Beelzebub Linnei... niger, barbatus, podus caudaque apice bruneis*[37]... Maimuţă urlătoare!»

«Ascultă, domnule! s—a stropşit prichindelul, dumneata trebuie să fii nebun, eu nu sunt *Beelzebub caudaque...* nu sunt maimuţă urlătoare, sunt Cinabru, ministrul Cinabru, cavaler al ordinului «Tigrul verde» cu douăzeci de nasturi!»

Eu, care eram pe acolo, nu m—am putut opri şi am izbucnit într—un râs cumplit.

«A! dumneata eşti, domnule Pulcher?» s—a răstit el la mine, privindu—mă cu ochii—i vrăjitoreşti, roşii de mânie.

Străinii îl luau mereu drept maimuţoi şi voiau să—i dea nişte alune. Cinabru s—a înfuriat şi mai tare, i s—a tăiat răsuflarea şi nu s—a mai putut ţine pe picioare. A fost chemat valetul lui, care l—a luat de subsuori şi l—a dus la trăsură.

Nu ştiu de ce, dar întâmplarea asta îmi că o licărire de speranţă. E cea dintâi neplăcere pe care o are pocitania vrăjită.

---

[35] Material obţinut din carapacea broaştelor—ţestoase, folosit la confecţionarea diverselor obiecte. (N.ed.)
Vin roşu din provincia spaniolă Alicante. (N.tr.)
[37] Maimuţă urlătoare... Beelzebub, maimuţa lui Linne... neagră, cu barbă, în partea de jos a corpului şi la vârful cozii roşie—cafenie (lat.). (N.tr.)

Un lucru e sigur: că acum câteva zile, în zori, Cinabru s—a întors din grădină foarte abătut. Probabil că femeia înaripată n—a mai venit, căci buclele lui frumoase au dispărut. Părul îi atârnă zburlit pe spate şi se zice că prinţul Barsanuph i—ar fi spus: «Nu—ţi neglija atât de tare toaleta, dragă Cinabru; am să—ţi trimit pe frizerul meu». La care Cinabru ar fi răspuns foarte politicos că, dacă are să vină, are să–l arunce pe individ pe fereastră. «Ce suflet straşnic! Nu—i chip să te atingi de dânsul!» a spus atunci prinţul şi a plâns foarte tare.

La revedere, dragă Balthasar! Nu—ţi pierde orice speranţă şi ascunde—te bine, ca să nu te poată prinde!"

Deznădăjduit de cele ce—i scrisese prietenul, Balthasar alergă în adâncul pădurii, tânguindu—se cu glas tare:

—Să mai sper? Ce să mai sper când orice nădejde a pierit, când toate stelele au dispărut şi întunericul cel mai de nepătruns... de nepătruns mă înconjoară! Soartă nefericită!... M—a doborât puterea întunecată care mi—a cuprins viaţa!... E o nebunie să mai sper vreo salvare de la Prosper Alpanus, de la acest Prosper Alpanus, care m—a ademenit cu meşteşuguri diavoleşti şi m—a alungat din Kerepes, făcând ca bătaia pe care am dat—o imaginii din oglindă să cadă cu adevărat pe spatele lui Cinabru!... O, Candida!... Dacă aş putea măcar să te uit!

Dar scânteia dragostei arde în mine mai tare ca niciodată!.. . Văd pretutindeni imaginea iubitei care îşi întinde braţele spre mine şi îmi zâmbeşte!... Ştiu!... Tu m—ai iubit, Candida, şi tocmai de aici vine durerea mea ucigătoare şi fără nădejde, fiindcă n—am putut să te scap de vraja fără leac ce te—a cuprins!... Trădătorule Prosper! Ce ţi—am făcut de ţi—ai bătut astfel joc de mine?

Noaptea venise şi toate culorile pădurii se topeau acum în cenuşiu. Deodată, printre copaci, se zări o lumină ciudată. Mii de gâze zburară, zbârnâind din aripi. Cărăbuşi luminoşi se legănau în văzduh şi fluturi pestriţi pluteau împrăştiind polen parfumat Zbârnâitul şi bâzâitul deveniră o muzică dulce, dezmierdând inima sfâşiată a lui Balthasar. Deasupra lui, lumina se făcu tot mai puternică. Tânărul se uită în sus şi–l zări cu uimire pe Prosper Alpanus care plutea, călare pe o insectă stranie, asemănătoare unei libelule cu culori strălucitoare.

Prosper Alpanus se coborî spre tânărul nostru şi se aşeză lângă el, în timp ce libelula se lăsă pe o creangă şi îşi amestecă glasul în cântecul ce răsuna acuma prin pădure.

Prosper atinse fruntea tânărului cu florile pe care le avea în mână şi îndată un dor proaspăt de viaţă se aprinse în sufletul lui Balthasar.

Doctorul Alpanus spuse:

—Eşti foarte nedrept cu mine, Balthasar, învinuindu—mă de cruzime şi de trădare, tocmai în clipa când am izbutit să stăpânesc vraja ce ţi—a zguduit viaţa şi când, ca să te găsesc mai repede şi să te împac, am venit călare pe libelula mea favorită, aducând tot ceea ce poate sluji mântuirii tale... Dar e adevărat că nimic nu—i mai amar decât chinurile dragostei, nimic nu seamănă cu nerăbdarea unui suflet deznădăjduit şi chinuit de dor şi de dragoste... Te iert, pentru că şi mie mi s—a întâmplat la fel atunci când, acum vreo două mii de ani, iubeam o prinţesă indiană numită Balsamina şi când, deznădăjduit, am smuls barba vrăjitorului Lothos, care era cel mai bun prieten al meu şi, de aceea, după cum vezi, eu nu port barbă, ca să nu păţesc la fel... Dar nu e locul nimerit ca să—ţi istorisesc toate acestea pe larg, deoarece orice îndrăgostit vrea să audă vorbindu—se numai de dragostea lui, fiindcă numai pe ea o crede vrednică de luat în seamă, tot aşa cum orice poet numai versurile lui le ascultă cu plăcere. Aşadar să vorbim despre ce trebuie!... Află deci că Cinabru este copilul unei biete ţărănci şi îl cheamă Piticuţ. Şi—a luat numai din vanitate mândrul nume de Cinabru. Domnişoara von Rosenschon sau, mai exact, vestita zână Rosabelverde, căci ea şi nimeni alta este acea doamnă, l—a găsit pe marginea drumului. Dânsa a crezut că tot ceea ce natura a refuzat cu vitregie mititelului pocit va putea fi înlocuit dacă îl va înzestra cu darul ciudat şi tainic datorită căruia tot ceea ce vreun alt om bine înzestrat gândeşte, vorbeşte sau săvârşeşte în prezenţa lui se pune pe socoteala sa. In tovărăşia unor oameni cultivaţi, deştepţi şi spirituali trece şi el drept cultivat, deştept, spiritual şi, în general, drept cel mai desăvârşit din specia cu care vine în conflict.

Această vrajă ciudată stă în trei fire de păr, roşii ca focul, pe care prichindelul le are în creştetul capului. Orice atingere a acestor fire de păr, mai mult, orice atingere a capului e dureroasă pentru el, ba chiar primejdioasă. De aceea zâna a lăsat ca părul lui subţire şi zburlit să crească în bucle dese şi frumoase care, apărându—i capul, îi acoperă în acelaşi timp acele fire de păr roşii şi întăresc vraja. La nouă zile o dată, zâna îl pieptăna pe Cinabru cu un pieptene magic de aur şi, în felul acesta, nimicea orice

faptă având ca scop spulberarea vrăjii. Insă un talisman puternic, cu care am întâmpinat—o pe zână când a venit la mine, a spart pieptenele.

Rămâne acum să i se smulgă cele trei fire de păr roşu şi Cinabru va cădea din nou în nimicnicia lui de mai înainte! Ţie, dragă Balthasar, îţi este hărăzită această rupere a vrăjii! Tu ai curaj, putere şi îndemânare, aşa că ai să duci lucrurile la bun sfârşit. Ia cristalul acesta, apropie—te de Cinabru acolo unde îl găseşti; îndreaptă—ţi privirea ascuţită, prin cristal, către capul lui şi atunci cele trei fire ele păr au să se ridice în vârful capului. Apucă–l şi ţine–l bine, nu lua în seamă mieunatul strident pe care are să–l scoată, smulge—i dintr—odată cele trei fire de păr şi arde—le pe loc. Trebuie numaidecât ca firele să fie smulse dintr—odată şi arse imediat, fiindcă altfel ar mai putea produce tot felul de efecte primejdioase. Aşadar, bagă bine de seamă să apuci firele de păr cu îndemânare, să le ţii strâns şi să faci asta când are să fie prin apropiere foc sau vreo lumânare aprinsă.

—O, Prosper Alpanus, spuse Balthasar, ce puţin am meritat prin neîncrederea mea mărinimia asta!... Simt acuma în adâncul sufletului că suferinţa îmi va fi curmată şi că o fericire cerească îmi deschide porţile ei de aur!...

Prosper Alpanus urmă:

—Îmi plac tinerii care, ca tine, dragă Balthasar, poartă în sufletul lor curat dragoste şi dor şi în ale căror inimi mai răsună încă acordurile acelea minunate ce vin din tărâmul îndepărtat, plin de minuni dumnezeieşti, care e ţara mea. Oamenii fericiţi şi înzestraţi cu această muzică lăuntrică sunt singurii ce pot fi numiţi poeţi, deşi sunt pe nedrept strigaţi cu acest nume mulţi care iau primul contrabas în mână, trag cu arcuşul pe el şi cred că zbârnâitul fără şir al coardelor gemând sub pumnul lor este o muzică splendidă ce le ţâşneşte din suflet... Ştiu, dragul meu, că ţie, de multe ori, ţi se pare că înţelegi murmurul izvoarelor, foşnetul crengilor, că amurgul îţi grăieşte cu vorbe limpezi şi înţelese... Da, Balthasar!... In acele clipe pricepi într—adevăr vocile minunate ale naturii, căci din propriul tău suflet se ridică sunetul divin pe care îl aprinde armonia minunată din firea cea adâncă a naturii! Tu cânţi la pian şi ştii, o, poete, că sunetul pe care l—ai atins este urmat ca un ecou de sunetele înrudite... Aceasta lege a naturii nu este o simplă metaforă!... Da, poete, tu eşti mult mai bun decât cred nenumăraţi dintre aceia cărora le—ai citit încercările tale de—a pune pe hârtie muzica lăuntrică! Aceste încercări nu sunt mare lucru. Totuşi ai făcut o bună schiţă în stil istoric atunci când, cu pragmatică extindere şi exactitate, ai scris povestea iubirii dintre privighetoare şi trandafirul roşu, care s—a întâmplat sub ochii mei. E o lucrare foarte bună.

Prosper Alpanus tăcu o clipă. Balthasar se uită plin de mirare la dânsul, nemaiştiind ce să creadă când îl auzi pe bătrân spunând că poemul pe care el îl socotea drept cel mai fantastic din câte s—au scris vreodată era o lucrare istorică.

Prosper Alpanus urmă, în timp ce obrazul îi era luminat de un zâmbet plăcut:

—Fără îndoială că vorbele mele te miră şi desigur că multe lucruri ţi se par ciudate la mine. Gândeşte—te, însă, că eu, după părerea tuturor oamenilor cuminţi, sunt un personaj care nu apare decât în basme şi tu ştii, dragă Balthasar, că asemenea personaje se poartă foarte straniu şi trăncănesc tot felul de năzbâtii, mai ales atunci când spusele lor ascund lucruri care nu sunt tocmai de aruncat... Dar să ne întoarcem la vorba noastră!... Dacă zâna Rosabelverde a avut atâta grijă de pocitul de Cinabru, tu, Balthasar, eşti protejatul meu. Ascultă deci ce m—am gândit să fac pentru tine!... Vrăjitorul Lothos a fost ieri pe la mine. Mi—a adus mii de salutări, clar şi mii de tânguiri din partea prinţesei Balsamina care s—a trezit din somn şi care, în sunetele dulci din *Şartah Bhade*[38], poemul acela minunat înfăţişând prima noastră dragoste, întinde braţe pline de dor spre mine. De asemenea şi vechiul meu prieten, ministrul Yuchi, îmi face semn prieteneşte din Steaua Polară... Trebuie să plec spre îndepărtata Indie!... Doresc să văd în stăpânirea ta moşia mea, pe care o părăsesc. Mâine—dimineaţă mă duc la Kerepes şi fac un act de donaţie, în care voi apărea ca unchiul tău. Dacă vraja lui Cinabru se desface şi dacă apari în faţa lui Mosch Terpin ca stăpân al unei moşii frumoase şi al unei averi mari, atunci când ai să ceri mâna Candidei, el are să ţi—o dea cu multă bucurie. Ceva mai mult!... Dacă te muţi cu Candida în conacul meu, atunci fericirea căsătoriei tale e asigurată! îndărătul copacilor acelora splendizi creşte tot ce trebuie în casă: nu numai fructe minunate, ci şi varză frumoasă şi tot felul de legume, cum nu se găsesc nicăieri. Soţia ta va avea întotdeauna cea mai bună salată, cel mai bun sparanghel. Bucătăria este astfel întocmită, încât oalele nu dau niciodată în foc şi nicio mâncare nu se strică, chiar dacă ai întârziat la masă cu un

---

[38] Corect *Şastra Bhade,* o poezie indiană, despre care E.T.A. Hoffmann a aflat probabil dintr—o carte de Gotthilf Heinrich Schubert, apărută în 1808 la Dresda. (N.tr.)

ceas. Covoarele, jilţurile şi sofalele sunt aşa făcute, încât oricât ar fi de neglijenţi servitorii, e imposibil să se păteze. Tot aşa porţelanul nu se sparge niciodată, nici paharele, chiar dacă servitorii le—ar azvârli pe jos. In sfârşit, ori de câte ori soţia ta pune să spele rufele, pe pajiştea cea mare din dosul casei e vreme frumoasă, chiar dacă împrejur ar ploua, ar tuna sau ar fulgera. Totul, cu alte cuvinte, este astfel alcătuit ca tu, alături de Candida, să te bucuri de fericirea casnică, în linişte şi nestingherit!... Şi acuma, e vremea să mă duc şi eu acasă şi, în tovărăşia prietenului meu Lothos, să—mi încep pregătirile de plecare. Să ne vedem cu bine, Balthasar!

Prosper şuieră de două ori şi libelula veni bâzâind. Bătrânul apucă hăţurile şi se urcă în şa. Tocmai se avântase să plece, când se opri deodată şi se întoarse spre Balthasar, spunând:

—Era cât pe ce să uit de prietenul tău Fabian. într—un acces de supărare şi viclenie, l—am pedepsit prea aspru pentru indiscreţia lui. Uite aici, în cutiuţa asta, este ceva care are să—i aducă mângâiere...

Prosper îi dădu lui Balthasar o cutiuţă de bagă lustruită, pe care tânărul o puse în buzunar, ca şi micul ochean, pe care Prosper i–l dăruise mai înainte, pentru descântarea lui Cinabru.

Prosper Alpanus zbură printre copaci, în timp ce vocile pădurii răsunau tot mai dulce şi mai adânc.

Balthasar se întoarse la Hoch—Jakobsheim, plin de bucurie şi de nădejde.

CAPITOLUL 8. ***Cum Fabian, din cauza hainei lui prea lungi, a fost considerat drept un sectar religios — Cum prinţul Barsanuph s—a ascuns după paravan şi l—a scos din slujbă pe directorul general al Afacerilor Naturale — Fuga lui Cinabru din casa lui Mosch Terpin — Cum Mosch Terpin a vrut să călătorească pe un fluture şi să fie împărat şi cum după aceea s—a dus să se culce***

În zorii zilei, când drumurile şi străzile erau încă pustii, Balthasar se furişă în Kerepes şi se duse de îndată la prietenul său Fabian. Când bătu la uşă, un glas slab si plângăreţ spuse:

—Intră!

Palid, desfigurat, cu o durere adâncă întipărită pe faţă, Fabian stătea întins pe pat.

—Dar ce e, pentru Dumnezeu!? spuse Balthasar. Ce ai? Ce s—a întâmplat?

Ridicându—se anevoie în capul oaselor, Fabian răspunse cu o voce stinsă:

—Dragă Balthasar! Cu mine s—a sfârşit... s—a sfârşit! Vraja blestemată pe care Prosper Alpanus a aruncat—o asupra mea ca să se răzbune mă duce la pieire!

—Cum se poate asta? întrebă Balthasar. Vrajă, vrăjitorie... altădată nu credeai în astfel de lucruri.

—O, răspunse Fabian cu glas plângăreţ, acuma cred în orice, în vrăjitori, şi în vrăjitoare, şi în gnomi, şi în ondine, în regele şobolanilor şi în mandragore...cred în tot ce vrei! Cine păţeşte ce am păţit eu crede orice! îţi aduci aminte de scandalul infernal cu haina mea, când am venit de la Prosper Alpanus! Dacă ar fi fost numai atâta! Ia uită—te puţin prin odaie, dragă Balthasar!

Balthasar se uită şi văzu de jur—împrejur, atârnate pe pereţi, o mulţime de fracuri, mantale, vestoane, de toate formele şi de toate culorile.

—Dar ce? exclamă el. Ai de gând să deschizi prăvălie de haine vechi, Fabian?

—Nu râde, răspunse tânărul. Toate hainele astea le—am făcut la cei mai renumiţi croitori, trăgând nădejde că am să scap de blestemul care apasă asupra veşmintelor mele. Dar degeaba. E destul să port câteva minute o haină care îmi vine de minune, ca turnată pe corp, şi deodată mânecile mi se urcă la umeri şi haina se lungeşte la spate de şapte coţi. Disperat, mi—am făcut spenţerul[39] acela cu mâneci foarte lungi. Mă gândeam: „N—aveţi decât să vă scurtaţi, mâneci! Lungeşte—te, haină, cât vrei: are să fie tocmai bine şi îmbrăcămintea are să devină pe măsura mea!". Aş! Peste câteva minute s—a întâmplat la fel ca şi cu celelalte haine! Toată arta şi îndemânarea celor mai buni croitori n—au putut să facă nimic împotriva vrăjii blestemate. Că lumea îşi bătea joc de mine oriunde mă arătam, asta se înţelege de la sine. Curând însă, nevinovata mea încăpăţânare de—a apărea în asemenea haine îndrăcite a dat loc la altfel de păreri. Femeile mă socoteau vanitos şi de prost—gust deoarece,împotriva oricărei bune—cuviinţe, ieşeam numai cu braţele goale, din cauză, probabil, că le credeam frumoase. Teologii strigau că sunt un sectar religios şi discutau numai dacă aparţin de secta *mâneciştilor* sau de cea a *pulpaniştilor*, dar erau de acord că amândouă sectele sunt la fel de primejdioase, deoarece amândouă predică libertatea desăvârşită a voinţei şi îndrăznesc să gândească ce vor. Diplomaţii erau de părere că sunt un revoluţionar. Afirmau că, prin haina mea cu coadă lungă, voiam să stârnesc nemulţumirea în popor, răzvrătind oamenii împotriva guvernului, şi că aparţin desigur unei asociaţii secrete al cărei semn distinctiv e mâneca scurtă. Se pare că încă de mult se găsesc ici—colo indicii dovedind prezenţa membrilor acestei asociaţii care sunt tot aşa de primejdioşi ca şi iezuiţii[40], ba chiar şi mai primejdioşi, fiindcă năzuiesc să introducă pretutindeni poezia, stricătoare oricărui stat, şi se îndoiesc de infailibilitatea[41] suveranilor. In sfârşit, chestiunea a devenit tot mai gravă şi rectorul mi—a trimis vorbă să mă prezint în faţa lui. Am presimţit că dacă îmi pun haina e o nenorocire, de aceea am apărut în vestă. Când m—a văzut aşa, rectorul s—a înfuriat, crezând că vreau să—mi bat joc de dânsul. S—a răstit la mine, spunându—mi că, dacă până într—o săptămână nu apar în faţa lui cu o haină cuviincioasă, are să mă dea afară din universitate. Astăzi e ultima zi! Nenorocitul de mine! Blestemat să fie Prosper Alpanus!

—Stai! spuse Balthasar, stai şi nu blestema pe unchiu—meu, care mi—a dăruit o moşie. Nici ţie nu—ţi vrea răul, deşi trebuie să mărturisesc că a pedepsit prea aspru îndrăzneala cu care l—ai întâmpinat. Dar iată că ţi—am adus ceva care îţi va fi de ajutor. Uite, îţi trimite tabachera asta, care va pune capăt tuturor

---

[39] Haină scurtă, purtată mai ales de bărbaţi. (N.ed.)

[40] Membrii unui ordin de călugări catolici, creat în 1534 de călugărul Ignaţiu de Loyola, pentru combaterea Reformei şi a gândirii progresiste. (N.tr.)

[41] Atribut al papei prin care se afirmă că, în tot ceea ce spune sau face, acesta nu greşeşte. (N.tr.)

suferinţelor tale!

Şi Balthasar scoase cutiuţa de baga, pe care i—o dăduse Prosper Alpanus, şi o întinse lui Fabian. Acesta zise:

—Ce să fac cu fleacul ăsta? Ce influenţă poate să aibă o tabacheră asupra formei hainelor mele?

—Asta nu ştiu, răspunse Balthasar, însă unchiu—meu poate şi n—are să mă înşele; am în el cea mai mare încredere. Sunt de părere să deschizi tabachera, să vedem ce—i în ea.

Fabian o deschise şi... din tabacheră ieşi un frac negru, cu o croială minunată şi din cea mai fină stofă. Cei doi prieteni nu putură să—şi oprească un strigăt de uimire.

—O, spuse Balthasar, acuma te înţeleg, Prosper Alpanus! Haina asta are să se potrivească şi are să destrame toată vraja!

Fabian îşi puse repede fracul şi ceea ce bănuise Balthasar se întâmplă într—adevăr. Frumoasa haină îi venea atât de bine, cum nu—i venise niciuna până acum şi nici vorbă să se scurteze mânecile sau să se lungească la spate.

Nebun de bucurie, Fabian se hotărî să se ducă de îndată la rector.

Balthasar îi istorisi în amănunt prietenului ce vorbise cu Prosper Alpanus şi cum acesta îi dăduse mijlocul să—i facă de petrecanie pocitaniei. Fabian, care devenise cu totul alt om şi nu se mai îndoia de mmic, proslăvi mărinimia lui Prosper Alpanus şi se oferi să ajute şi el la spulberarea vrăjii lui Cinabru. În clipa aceea, Balthasar îl zări pe fereastră pe Pulcher, care se furişa posomorât pe sub ziduri.

Fabian, rugat de Balthasar, scoase capul pe fereastră şi îl chemă.

Cum intră, Pulcher zise:

—Ce haină frumoasă ai, Fabian!

Acesta îi răspunse că Balthasar are să—i explice totul şi porni la rector.

Când Balthasar îi povesti lui Pulcher tot ce se întâmplase, referendarul spuse:

—E timpul potrivit pentru ca demonul acesta blestemat să fie omorât. Chiar astăzi are loc logodna lui cu Candida. Cu prilejul acesta, Mosch Terpin dă o mare recepţie la care l–a invitat şi pe prinţ. Vom merge şi noi şi–l vom ataca pe prichindel. Lumânări în sală vor fi destule, aşa că vom putea să—i ardem imediat firele de păr ticăloase.

Prietenii mai stăteau încă de vorbă, când Fabian intră cu faţa strălucind de bucurie.

—Puterea hainei, zise el, puterea hainei, care a ieşit din tabacheră, s—a dovedit straşnică. Când am intrat la dânsul, rectorul mi—a zâmbit cu mulţumire: „Aşa da, mi—a spus el, aşa da!... Mă bucur, Fabian, că te—ai smuls din ciudata dumitale rătăcire!... Capetele înfierbântate ca dumneata se lasă uşor târâte spre extreme. Eu n—am considerat niciodată purtarea dumitale exaltare religioasă; am socotit—o mai degrabă un patriotism greşit înţeles, o aplecare către lucruri extraordinare, întemeiată pe exemplul eroilor Antichităţii!... Bun! Să lăsăm asta! Ai o haină foarte frumoasă şi minunat croită! Slavă statului, slavă lumii că tinerii inimoşi ca dumneata poartă asemenea haine, cu mâneci şi pulpane atât de potrivite! Rămâi credincios, Fabian, rămâi credincios acestei virtuţi şi acestui gând serios, din care se naşte adevăratul eroism!". Rectorul m—a îmbrăţişat cu lacrimi în ochi. Nici eu nu ştiu cum, dar m—am trezit deodată scoţând din buzunar tabachera de bagă din care ieşise fracul. „Te rog!" spuse rectorul împreunând degetul cel mare cu arătătorul. Fără să ştiu dacă era tutun înăuntru, am deschis tabachera. Rectorul luă o priză, apoi îmi strânse cu putere mâna. Lacrimile îi curgeau pe obraji, îmi spuse, adânc mişcat: „Ce tânăr minunat! Ce priză straşnică! Totul a fost dat iertării şi uitat! Vino să mănânci cu mine la prânz!". După cum vedeţi, dragii mei, suferinţa mea s—a sfârşit şi, dacă astăzi, după cum este de aşteptat, izbutim să alungăm vraja lui Cinabru, atunci veţi fi şi voi fericiţi!

În sala luminată cu o sută de lumânări, micul Cinabru stătea într—o haină roşie—stacojie, brodată, şi purta ordinul „Tigrul verde" cu douăzeci de nasturi, cu spada la şold şi pălăria cu pene sub braţ. Lângă dânsul, Candida, în rochie de mireasă, era strălucitoare de tinereţe şi graţie. Cinabru îi luase mâna, pe care acum i—o săruta rânjind. Fata îl privea cu dragoste. Era un spectacol groaznic şi numai orbirea în care vraja lui Cinabru îi cufundase pe toţi, era pricina pentru care nimeni nu–l apuca de gât pe prichindel ca să–l arunce în focul din cămin. Lumea se adunase în cerc, în jurul logodnicilor, la o distanţă respectuoasă. Numai prinţul Barsanuph stătea lângă Candida şi se silea să arunce în jurul lui priviri binevoitoare, cărora, de altfel, nimeni nu le dădea vreo atenţie. Toţi se uitau numai la logodnici şi urmăreau buzele lui Cinabru care, din când în când, mormăia vorbe ininteligibile, urmate imediat de un murmur de admiraţie din partea oaspeţilor. Venise clipa în care trebuiau schimbate inelele de logodnă. Mosch Terpin ieşi înainte cu o tavă pe care străluceau verighetele. Tuşi ca să—şi dreagă glasul. Cinabru

se înălţă cât putu în vârful picioarelor, aşa încât ajunse cu capul până aproape de coatele logodnicei. Toţi aşteptau cu încordare. Deodată se auziră glasuri străine, uşa sălii se deschise cu putere, intră Balthasar, după el Pulcher şi Fabian! Toţi trei se repeziră în mijlocul sălii.

—Ce—i asta? Cine sunt? întrebară toţi de—a valma. Prinţul Barsanuph strigă îngrozit:

—Revoltă... rebeliune... să vină garda! Şi sări, ascunzându—se după un paravan. Mosch Terpin îl recunoscu pe Balthasar, care se apropie de Cinabru.

—Domnule Balthasar, strigă Mosch Terpin, ai înnebunit? Ţi—ai pierdut minţile? Cum îndrăzneşti să vii aici? Domnilor, vă rog, daţi—l afară pe mojicul ăsta!

Fără să—i pese de nimic, Balthasar scoase ocheanul lui Prosper şi se uită prin el drept la capul lui Cinabru. Ca lovit de un curent electric, Cinabru dădu un ţipăt strident de răsună toată sala. Candida căzu jos leşinată. Cercul invitaţilor se împrăştie. In faţa ochilor lui Balthasar apăru smocul de păr roşu; atunci se repezi la Cinabru şi îl apucă. Acesta începu a izbi cu piciorul în podea, zvârcolindu—se, zgâriind şi muşcând.

—L—am prins!... L—am prins! strigă Balthasar. Fabian şi Pulcher îl înhăţară pe prichindel şi acesta nu mai putu face nicio mişcare. Balthasar apucă bine firele de păr roşu, i le smulse dintr—odată din cap, se repezi la cămin şi le aruncă în foc: firele arseră pârâind, în timp ce se auzea un zgomot asurzitor, şi toţi se treziră ca dintr—un vis.

După ce se ridică anevoie de la pământ, Cinabru prinse a înjura şi a striga, poruncind ca obraznicii răzvrătiţi care au atacat persoana sacră a primului—ministru să fie arestaţi şi aruncaţi în închisoare! Insă toţi se întrebau unii pe alţii:

—Dar de unde a răsărit piticul ăsta cocoşat?... Ce vrea?

În acest timp, prichindelul zbiera mereu, bătând din picior:

—Eu sunt ministrul Cinabru... Eu sunt ministrul Cinabru!... Am „Tigrul verde" cu douăzeci de nasturi!

Toţi izbucniră în râs, veniră împrejurul lui, îl ridicară pe sus şi—l azvârliră ca pe o minge. Nasture după nasture îi sărea de pe haină; Cinabru îşi pierdu pălăria, spada, pantofii. Prinţul Barsanuph ieşi de după paravan şi veni şi el. Prichindelul ţipă strident:

—Prinţe Barsanuph... Alteţă!... Salvaţi—vă ministrul! Favoritul!... Ajutor!... Ajutor!... Statul e în primejdie... Tigrul cu pete verzi... Vai! Vai!

Prinţul îi aruncă o privire supărată prichindelului şi se îndreptă repede spre uşă. Mosch Terpin îi ieşi în cale, dar prinţul îl luă şi—l duse într—un colţ, unde îi spuse cu ochi aprinşi de mânie:

—Cum de—ai cutezat să faci prinţului dumitale, părintelui ţării, o farsă neroadă!... Mă inviţi la logodna fiicei dumitale cu ministrul Cinabru şi în loc de ministru găsesc o pocitanie oribilă, pe care ai îmbrăcat—o în haine scumpe... Domnule, ştii dumneata că gluma asta e o crimă de înaltă trădare pe care aş pedepsi—o aspru dacă n—ai fi un om complet stupid, care merită să stea la casa de nebuni? Te demit din postul de director general al Afacerilor Naturale şi îţi interzic orice studiu în pivniţa mea... *Adieu!*

Şi prinţul ieşi ca o furtună.

Mosch Terpin se repezi tremurând de mânie la Cinabru, îl apucă de părul lui lung şi zburlit şi îl târî la fereastră:

—Jos cu tine, strigă el, jos cu tine, pocitanie afurisită, care m—ai înşelat atât de cumplit şi mi—ai răpit toată fericirea vieţii!

Şi vru să—l arunce pe Cinabru pe fereastră, dar directorul muzeului zoologic, care era şi el de faţă, se repezi ca fulgerul, îl apucă pe pitic şi îl smulse din mâinile lui Mosch Terpin.

—Staţi puţin, spuse el, staţi puţin, domnule profesor, nu vă atingeţi de proprietatea princiară! Nu e o pocitanie, e *Mycetes Beelzebub, Simia Beelzebub,* care a fugit din muzeu!

—*Simia Beelzebubl Simia Beelzebubl* se auzi din toate părţile şi toţi izbucniră în hohote de râs.

Directorul muzeului îl luă pe Cinabru în braţe, dar, când se uită bine la dânsul, spuse supărat:

—Dar ce—i asta! Nu e *Simia Beelzebub,* e o pocitanie caraghioasă! Ptiu! Ptiu!

Şi îl aruncă pe pitic în mijlocul sălii. Prichindelul, în mijlocul hohotelor de râs ale întregii asistenţe, o zbughi pe uşă orăcăind şi mârâind; fugi pe scări în jos şi, de aici, repede, acasă, fără ca vreunul dintre servitorii lui să—l observe.

În vreme ce în sală se petreceau toate acestea, Balthasar se dusese în odaia în care fusese aşezată Candida, căzută în leşin. Se aruncă la picioarele ei, îi acoperi mâinile de sărutări, chemând—o cu cele mai dulci nume. Fata se trezi, în cele din urmă, cu un oftat adânc şi, când îl zări pe Balthasar, spuse plină de bucurie:

—Tu eşti... în sfârşit, tu eşti, dragă Balthasar! Eram să mor aproape de dor şi de durere!... Şi acuma îmi mai răsună în suflet cântecul privighetorii îndrăgostite de trandafirul roş...

Şi îi povesti tot, tot: cum un vis rău şi urât o învăluise, cum un monstru fioros îi prinsese inima şi cum a trebuit să–l iubească, fiindcă nu putea altminteri. Monstrul a ştiut să se prefacă în aşa fel, încât semăna cu Balthasar. Dar când se gândea bine la acesta, îşi dădea seama că pocitania nu era Balthasar, pe urmă însă iarăşi i se părea, nici ea nu ştia de ce, că trebuie să—l iubească pe monstru, tocmai de dragul lui Balthasar.

Tânărul îi explică atât cât trebuia, ca să n—o tulbure prea mult. Apoi urmară, aşa cum se întâmplă între îndrăgostiţi, mii de jurăminte de veşnică iubire şi credinţă. Mosch Terpin intră, frângându—şi mâinile şi tânguindu—se. Cu el veniră Pulcher şi Fabian, care încercau mereu, dar zadarnic, să–l consoleze.

—Nu! strigă Mosch Terpin. Nu, sunt un om complet distrus! Nu mai sunt director general al Afacerilor Naturale!... Nu mai pot face studii în pivniţa princiară... Am căzut în dizgraţia prinţului!... Mă gândeam c—am să devin şi eu cavaler al „Tigrului verde", cel puţin cu cinci nasturi!... Acuma totul s—a dus!... Ce are să spună oare Excelenţa Sa domnul ministru Cinabru, când are să audă că l—am socotit o pocitanie, un *Simia Beelzebub cauda prehensili*[42] sau cum îi zice! O, Doamne! Va trebui acuma să îndur şi ura lui!... Alicante!... Alicante!...

—Dar, domnule profesor! îl consolau prietenii, domnule director general, gândiţi—vă, vă rog, că nu mai există niciun ministru Cinabru! N—aţi greşit cu nimic! Pocitania, prin vraja cu care l—a înzestrat zâna Rosabelverde, v—a înşelat şi pe dumneavoastră, ca pe noi toţi!

Şi Balthasar povesti cum s—au întâmplat toate, de la început. Profesorul asculta, asculta într—una, iar când Balthasar sfârşi, spuse:

—Sunt treaz?... Visez?... Vrăjitoare... vrăjitori... zâne... oglinzi magice... simpatii... cum pot eu să cred asemenea absurdităţi?

—O, domnule profesor, spuse Fabian, dacă aţi fi purtat şi dumneavoastră, ca şi mine, o haină cu mâneci scurte şi cu trenă, aţi crede absolut orice!

—Da, strigă Mosch Terpin, da! Aşa este: un monstru vrăjit m—a amăgit... Nu mă mai pot ţine pe picioare... mă urc în tavan... Prosper Alpanus mă răpeşte... plec călare pe un fluture... zâna Rosabelverde mă piaptănă. .. şi devin ministru, rege... împărat!...

Şi Mosch Terpin începu să sară prin casă, strigând şi chiuind, încât toţi crezură că şi—a pierdut minţile... în sfârşit, căzu istovit într—un jilţ. Candida şi Balthasar se apropiară de el. îi mărturisiră că se iubesc, că nu mai pot trăi unul fără celălalt şi totul era atât de trist, încât chiar profesorul plânse puţintel.

—Da, spuse el suspinând, da, tot ce vreţi, copii! Luaţi—vă, iubiţi—vă... şi flămânziţi împreună, fiindcă eu nu dau Candidei niciun ban zestre...

—În ce priveşte flămânzirea, spuse Fabian zâmbind, speră să–l convingă mâine pe domnul profesor că despre asta nu poate fi deloc vorba, deoarece unchiu—său, Prosper Alpanus, va avea grijă de dânsul.

—Fă asta! spuse profesorul istovit, fă asta, fiul meu, dacă poţi, dar mâine. Pentru că, dacă nu vreau să înnebunesc şi să—mi crape capul, trebuie să mă duc imediat să mă culc!

Şi Mosch Terpin plecă imediat la culcare.

---

[42] Corect: *Simia caudata barbata cauda prehensili:* maimuţă cu coadă, bărboasă, cu o coadă îmbârligată (lat.). (N.tr.)

Capitolul 9. *Încurcătura unui camerist fidel — Cum bătrâna Liese a stârnit o răzmeriţă şi ministrul Cinabru a alunecat din fugă — Modul remarcabil în care medicul prinţului a explicat moartea năprasnică a lui Cinabru — Cum prinţul Barsanuph s—a înduioşat, a mâncat ceapă şi cum pierderea lui Cinabru a rămas de neînlocuit*

Trăsura domnului ministru Cinabru aşteptase aproape toată noaptea zadarnic în faţa casei lui Mosch Terpin. De câteva ori i se spuse valetului că Excelenţa Sa a plecat sigur de multă vreme; valetul răspunse că nu se poate, deoarece Excelenţa Sa n—a putut să pornească acasă, pe jos, prin ploaie. Când, în sfârşit, luminile fură stinse şi uşile închise, slujitorul trebui să plece cu trăsura goală. Acasă îl trezi pe camerist şi îl întrebă dacă ministrul a venit şi, în caz că da, în ce stare a sosit.

—Excelenţa Sa, îi spuse încet la ureche cameristul, a venit ieri seara târziu, asta e sigur... şi acuma e în pat şi doarme. Insă... dragul meu!... cum şi în ce chip... am să—ţi povestesc tot... dar pune—ţi lacăt la gură! Dacă Excelenţa Sa află că eu eram pe coridor, în întuneric, sunt un om pierdut! Rămân fără slujbă! Fiindcă e drept că Excelenţa Sa e mic de stat, dar e cumplit de iute, se supără foarte uşor şi nu se mai poate stăpâni la mânie; chiar ieri a alergat cu sabia scoasă după un şoarece care a îndrăznit să treacă prin camera de culcare a Excelenţei Sale!... Şi cum îţi spun!... Ieri seara îmi luasem mântăluţa şi tocmai voiam să mă duc niţel la cafenea să fac o partidă de table când, deodată, aud un hârşâit în faţa mea pe scară şi cineva mi se repede printre picioare pe coridor, cade jos şi scoate un mieunat grozav şi grohăie... O, Doamne! Să nu spui o vorbă despre asta, că sunt pierdut!... Vino mai aproape!... Şi cum îţi spun, grohăie aşa cum obişnuieşte să grohăie Excelenţa Noastră când bucătarul a ars friptura de viţel sau când nu—i e ceva pe plac în treburile statului!

Ultimele cuvinte cameristul le spusese valetului la ureche, cu mâna la gură. Acesta se dădu înapoi cu uimire şi exclamă:

—Cum se poate?

—Da, continuă cameristul, acel cineva care mi—a trecut printre picioare pe coridor a fost fără nicio îndoială Excelenţa Sa. Am auzit foarte bine cum împingea scaunele prin odăi şi deschidea uşile una după alta, până a ajuns în camera de culcare. N—am îndrăznit să mă duc după dansul, iar după vreo două ceasuri m—am furişat până la uşa dormitorului şi am tras cu urechea. Excelenţa Sa sforăia ca de obicei când are treburi multe. Dragul meu! „în cer şi pe pământ sunt mai multe lucruri decât visează înţelepciunea noastră"[43], aşa l—am auzit eu odată spunând la teatru pe un prinţ care umbla îmbrăcat în negru şi care se temea cumplit de un om îmbrăcat în carton cenuşiu... Ieri s—a întâmplat desigur ceva foarte important, dacă Excelenţa Sa a venit acasă atât de repede! Prinţul a fost şi el la profesor: poate că a vorbit de una sau de alta — vreo reformă pe ici, pe colo — şi ministrul s—a şi apucat de ea, a fugit de la logodnă şi lucrează acuma pentru binele ţării. Am văzut eu după cum sforăie: trebuie să fie ceva important! Te pomeneşti, dragul meu, că avem să purtăm iarăşi părul împletit în coade! Şi acuma, hai să mergem ca nişte servitori credincioşi ce suntem şi să ascultăm la uşa dormitorului dacă Excelenţa Sa mai este în pat şi cugetă tot atât de tare.

Valetul şi cameristul se duseră la uşă şi ascultară. Cinabru sforăia şi şuiera straşnic. Cei doi fură cuprinşi de un mare respect şi cameristul spuse adânc mişcat:

—Ce mare om este domnul ministru al nostru!

Chiar de a doua zi dimineaţă, jos, la uşa locuinţei ministrului, se iscă o larmă grozavă. O ţărancă bătrână, îmbrăcată ca vai de lume, în nişte haine de sărbătoare uzate de mult, pătrunse în casă şi ceru portarului s—o conducă imediat la băiatul ei, Piticuţ. Portarul îi spuse că acolo locuieşte Excelenţa Sa domnul ministru Cinabru, cavaler al ordinului „Tigrul verde" cu douăzeci de nasturi şi că pe niciunul dintre servitori nu—l cheamă Piticuţ. Atunci femeia începu să strige ca o nebună, chiuind de bucurie, că domnul ministru Cinabru cu douăzeci de nasturi este chiar fiul ei, Piticuţ. La strigătele femeii şi la ocările portarului toţi cei din casă alergară să vadă ce este şi larma se făcu şi mai mare. Când cameristul veni să—i alunge pe neruşinaţii ce tulburau somnul Excelenţei Sale, tocmai o aruncau în stradă pe femeia pe care toţi o socoteau nebună.

Femeia se aşează afară, pe treptele casei, şi începu să plângă şi să se tânguie că servitorii nu vor să—i

---

[43] Se referă la W. Shakespeare, *Hamlet,* actul I, scena 5. (N.tr.)

dea drumul băieţaşului ei, Piticuţ, care acum a ajuns ministru. Lumea începu să se adune în jurul bătrânei, în timp ce dânsa le spunea tuturor că ministrul Cinabru nu—i nimeni altul decât băiatul ei pe care, când era mic, îl chemase Piticuţ. Oamenii nu mai ştiau acuma dacă femeia e nebună sau dacă e ceva adevărat în ceea ce spunea.

Bătrâna nu—şi mai lua ochii de la ferestrele lui Cinabru. Deodată, izbucni într—un râs cu hohote, bătu din palme şi strigă veselă:

—Uite—l!... Uite—l!... Băieţaşul meu! Bună (dimineaţa, Piticuţ! Bună dimineaţa, Piticuţ!

Oamenii se uitară în sus şi, când îl văzură pe Cinabru în haina lui stacojie, cu ordinul „Tigrul verde" atârnat de gât, stând la fereastra care ajungea până în podea, aşa încât figura lui se vedea bine prin geamurile mari —, toţi începură să râdă şi să strige:

—Piticuţ! Piticuţ! Ia uitaţi—vă la maimuţoiul acela împopoţonat. Ce pocitanie! Piticuţ! Piticuţ!

Portarul şi ceilalţi servitori ieşiră afară să vadă de ce râde şi se bucură lumea atâta. Dar, cum îşi zăriră stăpânul, începură şi ei să râdă şi mai tare decât ceilalţi şi să strige:

—Piticuţ! Piticuţ! Pocitanie! Pocitanie!

Abia acum păru să—şi dea seama ministrul că larma din stradă îl privea pe dânsul. Deschise fereastra, se uită în jos, începu să strige, să sară în sus de furie, ameninţând cu garda, cu poliţia, cu închisoarea pe toţi cei care se adunaseră în faţa casei.

Dar cu cât Excelenţa Sa striga mai tare, cu atât larma şi râsul creşteau. Lumea începu să arunce în ministru cu pietre, cu legume, cu fructe, cu ce—i cădea în mână. Cinabru fu nevoit să se dea înapoi.

—O, Doamne! strigă îngrozit cameristul, dihania aceea e chiar la fereastra Excelenţei Sale. Ce să fie asta? Cum a ajuns pocitania acolo, în odaie?

Şi cameristul se repezi în sus pe scări însă, ca şi mai înainte, găsi încuiată uşa de la dormitorul ministrului, îndrăzni să bată încetişor... Niciun răspuns!...

În vremea asta, Dumnezeu ştie din ce pricină, lumea în stradă începu să murmure că pocitania caraghioasă este într—adevăr Piticuţ, care şi—a luat marele nume de Cinabru şi care s—a ridicat prin tot felul de minciuni şi vicleşuguri ruşinoase. Glasurile crescură tot mai tare:

—Jos cu pocitania! Jos cu el! Jos cu haina de ministru a lui Piticuţ! Să–l punem în cuşcă! Să–l ducem la bâlci! Să–l poleim şi să–l dăruim copiilor drept jucărie!... Să mergem sus! Să mergem sus!

Şi mulţimea se repezi spre casă. Cameristul îşi frângea deznădăjduit mâinile.

—Răzmeriţă!... Scandal!... Excelenţă!... Deschideţi!... Salvaţi—vă! striga el.

Însă nu se auzi niciun răspuns, ci numai un geamăt slab.

Uşa de la intrare fu spartă. Mulţimea începu să urce scările tropăind şi râzând sălbatic.

Cameristul se repezi cu toată puterea în uşa dormitorului, care ieşi din ţâţâni zăngănind. Excelenţa Sa nu era nicăieri!

—Excelenţă! strigă cameristul, Excelenţă, n—auziţi răzmeriţa? Excelenţă, dar unde dra... Doamne, iartă—mă! Unde binevoiţi să vă aflaţi acuma?

Aşa striga cameristul, alergând desperat prin odăi. Dar prin pereţii de marmură nu se auzea niciun răspuns, niciun sunet, doar ecoul batjocoritor al propriilor lui vorbe. Cinabru părea dispărut fără urmă. Afară larma parcă se mai potolise. Cameristul auzi glasul plângător şi adânc al unei femei care se adresa mulţimii şi, când se uită pe fereastră, văzu că oamenii, vorbind în şoaptă unii cu alţii, părăseau încetul cu încetul casa, aruncând spre ferestrele de sus priviri grave.

—Răzmeriţa pare că a trecut, spuse cameristul. Acuma desigur că are să iasă şi Excelenţa Sa din locul unde s—a ascuns.

Se întoarse în dormitor, bănuind că tot acolo trebuie să fie Cinabru.

Căutând mereu în dreapta şi în stânga, cameristul zări nişte picioruşe subţiri, care ieşeau dintr—un vas de argint cu toartă, ce stătea de obicei lângă toaletă, pentru că ministrul îl preţuia foarte mult, fiindu—i dăruit de prinţ.

—Doamne, Dumnezeule! strigă cameristul îngrozit. Dacă văd bine, picioarele de colo sunt ale Excelenţei Sale domnului ministru Cinabru, stăpânu—meu! Se apropie şi, uitându—se înăuntru, spuse cutremurat de spaimă: Excelenţă! Excelenţă! Pentru numele lui Dumnezeu, dar ce faceţi... ce faceţi acolo înăuntru?

Cum însă Cinabru nu răspundea nimic, cameristul îşi dete seama de primejdia în care plutea ministrul şi îşi spuse că era timpul să lase la o parte orice respect, îl apucă pe Cinabru de picioare şi îl trase afară... Vai! Excelenţa Sa era mort...! Mort! Cameristul începu să se tânguie amar. Valetul şi ceilalţi servitori

alergară cu toţii care încotro. Fu chemat medicul prinţului. în vremea asta cameristul îl şterse cu prosoape curate pe bietul lui stăpân, îl puse în pat şi îl acoperi cu perne de mătase, aşa că nu se mai vedea acum decât faţa lui îngustă şi zbârcită.

Domnişoara von Rosenschon intră în odaie. Ea fusese cea care, nu se ştie cum, potolise mulţimea. Se duse spre Cinabru. După dânsa venea bătrâna Liese, mama lui Piticuţ. Mort, Cinabru părea mai frumos decât fusese vreodată în viaţă. Ochii lui mici erau închişi, năsucul foarte alb, gura strâmbată puţin de un zâmbet blând. Părul castaniu—întunecat se revărsa în bucle încântătoare. Domnişoara von Rosenschon îl mângâie pe cap pe Cinabru şi imediat străluci un smoc de păr roşu.

—O! exclamă ea, cu ochi strălucitori de bucurie, o, Prosper Alpanus! O, tu, înalt magistru, te—ai ţinut de cuvânt! Cinabru şi—a ispăşit soarta şi cu ea orice păcat!

—Vai, Doamne, spuse bătrâna Liese, dar acesta nu e Piticuţ al meu! Piticuţ n—a fost niciodată atât de frumos! Am venit degeaba la oraş şi dumneavoastră nu m—aţi sfătuit cum trebuie, domnişoară!

—Nu mai bombăni, bătrâno, răspunse domnişoara. Dacă ai fi urmat întocmai sfatul meu şi dacă n—ai fi venit aici înaintea mea şi n—ai fi pătruns în casă, ar fi fost mai bine acum pentru dumneata. îţi mai spun o dată: mititelul care şade întins colo în pat este cu adevărat băiatul dumitale, Piticuţ!

—Dacă e aşa, zise bătrâna cu ochii strălucind de bucurie, dacă Excelenţa Sa e într—adevăr copilul meu, atunci am să moştenesc lucrurile astea frumoase, tot ce—i aici, casa cu tot ce e în ea!

—Nu, spuse domnişoara, acuma nu se mai poate. Ai pierdut prilejul să te îmbogăţeşti. Dumitale, după cum am mai spus, nu—ţi este dat să fii bogată!

Femeia rosti cu lacrimi în ochi:

—Dar nici măcar nu pot să–l iau pe sărmanul meu băieţaş, să–l pun în şorţ şi să–l duc îndărăt acasă? Domnul pastor are o mulţime de păsărele şi veveriţe împăiate. Am să–l rog să—mi împăieze şi pe Piticuţ al meu şi am să–l aşez pe scrin, îmbrăcat ca acum, cu haina roşie, cu cordonul şi cu steaua pe piept.

Domnişoara răspunse aproape supărată:

—Acesta e un gând nerod, nu se poate! Femeia începu să plângă şi să ofteze şi să se tânguie:

—Ce folos am eu că Piticuţ al meu a ajuns ministru şi bogat? Dacă ar fi rămas la mine, dacă l—aş fi crescut în sărăcia mea, n—ar fi căzut în oala aceea de argint afurisită, ar trăi şi acuma, şi poate că aş fi avut bucurie de pe urma lui! L—aş fi purtat pe drumuri în coşarcă şi lumea ar fi avut milă şi mi—ar fi făcut pomană cu câte ceva, dar aşa...

În anticameră se auziră paşi. Domnişoara von Rosenschon o împinse afară pe bătrână, spunându—i să o aştepte jos la uşă, fiindcă, atunci când are să plece, are să—i dea un mijloc sigur cu care va putea pune capăt oricărei nevoi.

Rosabelverde se apropie acum încă o dată de Cinabru şi spuse:

—Biet Piticuţ! Copil vitreg al naturii. Am vrut să—ţi fac numai bine! A fost fără îndoială o nebunie să cred că darul frumos cu care te—am împodobit pe dinafară are să strălucească până în sufletul tău şi are să trezească un glas care să—ţi spună: „Nu eşti aşa cum te socoteşte lumea, însă sileşte—te să fii asemeni aceluia pe ale cărui aripi te avânţi, ologule şi neînaripatule!". Dar niciun glas nu s—a trezit înăuntrul tău! Spiritul tău greoi şi mort n—a putut să se înalţe şi nu ţi—ai părăsit prostia, grosolănia, neîndemânarea! O, dacă ai fi fost numai ceva mai puţin bădăran şi necioplit, ai fi scăpat de acest sfârşit nemernic! Prosper Alpanus a avut grijă ca acuma, în moarte, să fii din nou socotit drept ceea ce în viaţă ai părut numai că eşti, datorită puterii mele. Dacă poate, cumva, te voi mai vedea în chip de gândăcel, de şoarece sprinten sau de ageră veveriţă, mă voi bucura mult... Dormi în pace, Piticuţ!

În timp ce Rosabelverde ieşea din odaie, intră medicul prinţului împreună cu cameristul.

Medicul, după ce se uită la Cinabru şi se convinse că orice mijloc de a–l readuce în viaţă e zadarnic, spuse:

—Dar, pentru Dumnezeu, cum s—a întâmplat asta, domnule camerist?

—O, răspunse acesta, o, dragă domnule doctor, răzmeriţa sau revoluţia, cum vreţi să—i spuneţi — e totuna

— urla şi se frământa afară, în stradă, grozav. Excelenţa Sa, cu gândul la viaţa preţioasă a Domniei Sale, a vrut desigur să se refugieze în toaletă, a alunecat şi...

—Aşadar, spuse doctorul solemn şi emoţionat, de frică să nu moară, a murit.

Uşa se deschise cu putere şi înăuntru năvăli prinţul Barsanuph, palid la faţă, urmat de vreo şapte

şambelani[44] încă şi mai palizi.
—E adevărat? E adevărat? strigă prinţul.
Dar cum zări cadavrul, se dădu înapoi şi spuse, cu ochii spre cer şi cu adâncă durere în glas:
—O, Cinabru!
Cei şapte şambelani rostiră şi ei după prinţ:
—O, Cinabru! şi scoaseră, ca şi prinţul, batistele din buzunar şi le duseră la ochi.
—Ce pierdere! urmă prinţul, după câteva clipe de jale mută. Ce pierdere ireparabilă pentru stat! Unde să mai găsesc un om care să poarte cu atâta demnitate ca Cinabru ordinul „Tigrul verde" cu douăzeci de nasturi! Şi dumneata, doctore, cum ai putut să laşi să moară un asemenea om? Spune—mi... Cum s—a întâmplat asta... cum a putut să se întâmple?... Care a fost cauza? De ce a murit?
Doctorul îl examina cu multă atenţie pe prichindel, pipăi mai multe locuri unde se simţea altădată pulsul, îi mângâie capul de la creştet până la ceafă, îşi drese glasul şi începu:
—Alteţă! Dacă m—aş mulţumi să plutesc la suprafaţă, aş putea spune că ministrul a murit din pricina totalei lipse de respiraţie şi această lipsă a fost cauzată de imposibilitatea de—a respira şi această imposibilitate la rândul ei a fost provocată prin elementul, prin umoarea în care a căzut ministrul. Aş putea spune că, în modul acesta, ministrul a murit de o moarte umoristică, însă departe de mine această superficialitate, departe de mine mania de—a voi să explic prin cauze fizice mărunte ceea ce îşi are cauza firească şi incontestabilă numai în domeniul psihicului pur... Alteţă! Trebuie să vorbesc pe faţă! Ministrul a găsit primul germene al morţii în ordinul „Tigrul verde" cu douăzeci de nasturi!
—Cum? strigă prinţul ţintindu–l pe medic cu ochi scânteietori de mânie, cum? Ce—ai spus? Ordinul „Tigrul verde" cu douăzeci de nasturi pe care răposatul îl purta, pentru meritul de a fi contribuit la prosperitatea statului, pe care–l purta cu atâta graţie şi cu atâta demnitate, *aceasta* e cauza morţii lui? Dovedeşte—mi—o sau... Ce spuneţi de asta, domnilor?
—Trebuie să dovedească, trebuie să dovedească sau... strigară într—un glas cei şapte şambelani palizi.
Medicul urmă:
—Alteţă! Voi dovedi totul, aşa că nu e vorba de niciun sau!... Lucrurile stau în chipul următor: decoraţia grea care atârna de cordon, dar mai ales nasturii de la spate au avut o influenţă dăunătoare asupra ganglionilor coloanei vertebrale. In acelaşi timp, steaua ordinului de pe piept a exercitat o presiune asupra acelei regiuni noduroase şi fibroase dintre triped şi venele mezenterice pe care o numim plexul solar şi care predomină în ţesutul labirintic al plexurilor nervoase. Acest organ dominant stă în multiple relaţii cu sistemul cerebral şi, firește, presiunea ganglionilor a fost primejdioasă şi pentru acesta. Nu este însă oare libera conducere a sistemului cerebral condiţia conştiinţei, a personalităţii, ca expresie a desăvârşitei unităţi de ansamblu într—un focar? Nu este oare procesul vital activitatea în amândouă sferele, în sistemul ganglionar şi în sistemul cerebral?... Bun! Aşadar, acea presiune a stingherit funcţiunile organismului psihic. Mai întâi l—au năpădit idei negre despre jertfele nerecunoscute aduse statului prin portul dureros al acelui ordin, şi aşa mai departe. Starea generală a devenit tot mai precară, până când dizarmonia totală a sistemului ganglionar şi a celui cerebral a provocat, în cele din urmă, încetarea totală a conştiinţei şi suprimarea totală a personalităţii. Această stare noi o denumim prin cuvântul moarte!... Da, Alteţă! Ministrul îşi pierduse personalitatea, prin urmare era mort, când a căzut în vasul acela fatal... Astfel, moartea lui n—a avut o cauză fizică, ci o cauză psihică, nemăsurat de profundă.
—Doctore! zise prinţul supărat, doctore, pălăvrăgeşti de o jumătate de ceas şi blestemat să fiu dacă pricep o iotă din ceea ce spui. Ce vrei cu psihicul şi cu fizicul dumitale?
—Principiul fizic, replică doctorul, este condiţia vieţii pur vegetative; principiul psihic, dimpotrivă, condiţionează organismul uman care îşi găseşte motorul existenţei numai în spirit, în gândire. Prinţul răspunse foarte supărat:
—Tot nu pricep despre ce e vorba!
-Vreau să spun, Alteță, urmă doctorul, că fizicul se referă numai la viaţa pur vegetativă, fără gândire, aşa cum apare în plante, pe când psihicul se referă la gândire. Şi, fiindcă în organismul uman predomină gândirea, medicul trebuie să înceapă întotdeauna cu gândirea, cu spiritul, şi să considere trupul numai un vasal al spiritului, vasal care trebuie să se supună ordinelor seniorului său.

---

[44] Demnitari importanţi de la Curtea Regală. (N.ed.)

—Oho! spuse prinţul, oho, doctore! Să isprăvim cu vorba! *Curariseşte—mi* trupul, dar lasă—mi spiritul în pace; de la spirit n—am avut încă niciodată neplăceri! De altfel, doctore, în general, eşti un om confuz şi, dacă n—aş fi aici lângă trupul ministrului meu şi n—aş fi înduioşat, aş şti ce să fac!... Şi acuma, domnilor, să mai vărsăm câteva lacrimi la catafalcul celui trecut întru veşnicie şi după aceea să mergem la masă!

Prinţul îşi duse batista la ochi şi suspină, şambelanii făcură şi ei la fel, apoi plecară cu toţii.

Jos, la uşă, stătea bătrâna Liese, care avea atârnate de braţ câteva funii de ceapă aurie foarte frumoase. Privirea prinţului căzu întâmplător pe aceste cepe. Înălţimea—sa se opri, durerea îi pieri de pe chip, zâmbi blajin şi binevoitor şi spuse:

—În viaţa mea n—am văzut ceapă atât de frumoasă. Trebuie să aibă un gust foarte bun. Vinzi ceapa, femeie?

—Da, Alteţă, răspunse Liese cu o plecăciune adâncă. Din vânzarea ei trăiesc şi eu cum pot. E dulce ca mierea. Gustaţi, Alteţă!

Şi Liese întinse prinţului o ceapă dintre cele mai frumoase. Prinţul o luă, zâmbi, plescăi uşor din buze, apoi spuse:

—Daţi—mi un briceag, domnilor!

Prinţul luă briceagul, curăţă frumos ceapa şi muşcă din ea.

—Ce gust, ce dulceaţă, ce iuţeală, ce tărie! exclamă el, în timp ce ochii îi scânteiau de plăcere. Şi am parcă impresia că–l văd în faţa mea pe bietul Cinabru, care îmi face semn şi îmi şopteşte: „Cumpăraţi—o! Mâncaţi din ceapa asta, Alteţă! Prosperitatea statului o cere!"

Prinţul îi dădu bătrânei câteva monede de aur şi şambelanii trebuiră să—şi umfle buzunarele cu ceapă. Mai mult! înălţimea Sa dădu ordin ca numai Liese să procure ceapă pentru masa princiară. Şi astfel mama lui Piticuţ, fără să ajungă chiar bogată, scăpă de nevoi şi de necazuri. De bună seamă că aici fusese la mijloc vreo vrajă tainică a zânei Rosabelverde.

Înmormântarea lui Cinabru a fost una dintre cele mai frumoase din câte s—au văzut în Kerepes. Prinţul şi toţi cavalerii „Tigrului verde" urmară coşciugul cu mâhnire adâncă. Toate clopotele răsunară şi chiar cele două tunuri pentru artificii, pe care prinţul le cumpărase foarte scump, bubuiră de câteva ori. Mulţimea plângea şi se tânguia că statul şi—a pierdut cel mai trainic sprijin şi spunea că niciodată nu va mai veni la cârmă un om atât de deştept, de mărinimos, de blajin şi atât de plin de neobosita râvnă pentru binele tuturora, cum a fost Cinabru.

Într—adevăr, pierderea n—a mai putut fi înlocuită; căci niciodată nu s—a mai găsit un ministru căruia să i se potrivească pe trup atât de bine ca neuitatului Cinabru ordinul „Tigrul verde" cu douăzeci de nasturi.

CAPITOLUL 10. *Melancolice rugăminţi ale autorului — Cum profesorul Mosch Terpin s—a liniştit şi Candida n—a putut niciodată să se supere — Cum un cărăbuş i—a bâzâit ceva la ureche doctorului Prosper Alpanus, cum acesta şi—a luat rămas—bun, iar Balthasar a avut parte de o căsătorie fericită*

Şi acum vine vremea când cel care a scris aceste file ce ţi se adresează, iubite cititor, trebuie să se despartă de tine. El se simte acum cuprins de melancolie. Ar mai şti să povestească încă multe lucruri despre isprăvile minunate ale lui Cinabru şi, fiindcă dorinţa de—a povesti i—a răsărit neînvinsă din suflet, ţi—ar fi istorisit cu multă plăcere acele fapte. Şi totuşi, uitându—se înapoi peste toate întâmplările care au avut loc în cele nouă capitole, vede că s—au petrecut în ele atâtea lucruri ciudate, nebuneşti şi împotriva oricărei raţiuni, încât, dacă ar mai istorisi alte întâmplări la fel, ar fi în primejdie ca, abuzând de îngăduinţa pe care i—ai arătat—o, să—şi atragă supărarea ta. El te roagă, cu melancolia şi cu teama care l—au năpădit când a scris vorbele „ultimul capitol", să binevoieşti a privi cu suflet senin şi chiar a te împrieteni cu ciudatele făpturi datorate de poet inspiraţiei acelui duh numit Phantasus, de—a cărui fire bizară şi capricioasă poate s—a lăsat prea mult înrâurit. De aceea nu te supăra nici pe unul, nici pe celălalt: pe poet şi pe duhul capricios! Dacă, iubite cititor, ai zâmbit câteodată citind această poveste, atunci ai fost în starea de spirit pe oare ţi—a dorit—o autorul acestor file şi de aceea el speră că ai să—i ierţi multe!

De fapt, povestea ar fi putut să se sfârşească cu moartea tragică a lui Cinabru. Dar nu este oare mai plăcut atunci când la sfârşit e o nuntă veselă în loc de o tristă înmormântare?

Aşadar să ne mai gândim puţin la Candida şi la Balthasar...

Profesorul Mosch Terpin era, de obicei, un om luminat şi plin de experienţă, care obişnuia de multă vreme, potrivit adagiului *nil admirări*[45], să nu se mai mire de nimic pe lume. Acuma însă se întâmplă că, părăsindu—şi toată înţelepciunea, fu nevoit să se minuneze tot mai tare, astfel încât, până la urmă, începu să se tânguie că nici el nu mai ştie dacă e într—adevăr profesorul Mosch Terpin, care odinioară conducea Afacerile Naturale ale statului, şi dacă mai umblă într—adevăr cu capul sus şi pe picioarele sale.

Mai întâi fu mirat când Balthasar i—l recomandă pe doctorul Prosper Alpanus drept unchiul lui, şi când acesta îi arătă actul de donaţie prin care Balthasar devenea posesorul unui conac cu pădure, arătură şi păşune, la un ceas depărtare de Kerepes, şi când, abia crezându—şi ochilor, văzu menţionate în inventar mobile preţioase, ba chiar drugi de aur şi de argint, a căror valoare întrecea cu mult bogăţiile tezaurului princiar. Fu de asemenea mirat atunci când privi prin ocheanul lui

Balthasar bogatul sicriu în care zăcea Cinabru şi avu deodată impresia că n—a existat niciodată un ministru Cinabru, ci numai un prichindel pocit, necioplit şi obraznic, care a fost luat din greşeală drept un ministru Cinabru deştept şi înţelept.

Mirarea lui Mosch Terpin atinse culmea atunci când Prosper Alpanus îl plimbă prin conacul lui, îi arătă biblioteca şi alte lucruri minunate şi făcu chiar câteva experienţe amuzante cu plante şi animale ciudate.

Profesorul se gândi atunci că cercetările lui naturaliste nu aveau nicio valoare şi că stătea în mijlocul unei splendide lumi vrăjite, închis ca într—un ou. Gândul acesta îl tulbură în asemenea măsură, încât începu să plângă şi să se tânguie ca un copil. Balthasar îl duse imediat în pivniţa spaţioasă a conacului, în care profesorul zări butoaie grozave şi sticle minunate. Balthasar îi spuse că aici poate studia mai bine decât în pivniţa prinţului şi în parc poate cerceta natura cât va vrea.

Aflând toate acestea, profesorul se linişti.

Nunta lui Balthasar fu celebrată la conac.

Şi el, şi prietenii lui, Fabian şi Pulcher, cu toţii fură uimiţi de frumuseţea Candidei, de vraja pe care o răspândeau veşmintele ei, întreaga—i făptură. Şi într—adevăr o învăluia o vrajă, căci zâna Rosabelverde, care, uitându—şi supărarea, era şi dânsa de faţă la nuntă sub înfăţişarea domnişoarei von Rosenschon, o îmbrăcase ea însăşi pe Candida şi o împodobise cu cei mai frumoşi trandafiri. Şi se ştie că o haină trebuie să vină bine când a pus mâna o zână. Afară de asta, Rosabelverde dăruise miresei un

---

[45] Mod de a trăi, conform căruia nu trebuie să te laşi impresionat de nimic. (N.ed.)

colier foarte frumos care avea o putere magică. Imediat ce îl punea la gât, Candida nu se mai putea supăra niciodată de toate fleacurile, de o fundă rău înnodată, de o pieptănătură nereuşită, de o pată pe haină sau de alte lucruri de acelaşi soi. însuşirea asta pe care i—o dădea colierul emana pe faţa ei o deosebită graţie şi seninătate.

Mirii erau în culmea bucuriei şi totuşi — drept urmare a vrăjii tainice şi înţelepte a lui Alpanus — aveau câte o privire şi câte o vorbă şi pentru bunii prieteni veniţi la nuntă. Prosper Alpanus şi Rosabelverde avuseseră grijă ca nunta să fie împodobită cu cele mai alese minuni. Pretutindeni răsunau din copaci muzici încântătoare şi mese se înălţau pline de cele mai alese mâncăruri, cu butoaie de cristal din care curgeau vinuri nobile, împrăştiind flacăra vieţii în venele oaspeţilor.

Noaptea venise. Peste parc se întinseseră curcubeie de flăcări. Păsări şi insecte strălucitoare zburau şi, când scuturau din aripi, ţâşneau mii de scântei, alcătuind tot felul de figuri, mereu altele, care dansau, se legănau în văzduh şi dispăreau apoi printre arbori. Şi muzica pădurii răsuna tot mai tare şi vântul nopţii adia, murmurând tainic şi răspândind miresme dulci.

Balthasar, Candida şi prietenii lor recunoscură în toate acestea puternica vrajă a lui Alpanus, însă Mosch Terpin, pe jumătate beat, râdea şi spunea că toate acestea le—a făcut maşinistul operei princiare, artificier al prinţului.

Deodată se auziră sunete de clopot. Un cărăbuş auriu veni în zbor, se aşeză pe umărul lui Prosper Alpanus şi păru că—i bâzâie ceva la ureche.

Prosper Alpanus se ridică de la locul unde şedea şi spuse grav şi solemn:

—Dragă Balthasar, dragă Candida, prieteni! A venit vremea! Lothos mă cheamă! Trebuie să plec...

Bătrânul se apropie de miri şi le vorbi în şoaptă. Balthasar şi Candida erau foarte mişcaţi. Prosper îi îmbrăţişa pe amândoi cu multă dragoste.

Apoi se întoarse spre domnişoara von Rosenschon şi stătu cu ea de vorbă în şoaptă. Zâna îi dădea desigur felurite porunci în chestiunile vrăjitoreşti, pe care el le primi cu plăcere.

În acest timp, din văzduh se coborî o trăsurică de cristal, trasă de două libelule strălucitoare pe care le mâna fazanul argintiu.

—Rămâneţi cu bine! spuse Prosper Alpanus, apoi se urcă în trăsură şi se ridică peste curcubeiele de flăcări, tot mai sus, până când vehiculul se zări în înaltul cerului ca o steluţă şi pieri curând după nori.

—Frumos mongolfier[46]! mormăi Mosch Terpin şi, copleşit de puterea vinului, căzu într—un somn adânc.

Urmând învăţăturile lui Prosper Alpanus şi folosindu—se de stăpânirea conacului minunat, Balthasar ajunse într—adevăr un bun poet şi, fiindcă celelalte însuşiri ale moşiei pe care le lăudase Prosper se dovediră adevărate, în ceea ce o priveşte pe Candida, şi fiindcă nici ea nu—şi scoase niciodată de la gât colierul dăruit la nuntă de domnişoara von Rosenschon, e de la sine înţeles că Balthasar se bucură de cea mai fericită căsnicie de care a avut vreodată parte un poet cu o femeie frumoasă...

Astfel, povestea lui Piticuţ, zis şi Cinabru, are într—adevăr un foarte vesel.

Sfârşit.

[46] Denumire a primului balon cu aer, înălţat de fraţii Joseph—Michel Mongolfier (1740—l810) şi Jacques—Etienne Mongolfier (1745—l799). (N.tr.)